

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI

**TİYATRO OYUNCULARINDA BORDERLINE VE
NARSİSİSTİK KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN OPTİMAL
PERFORMANS DUYGU DURUM VE ÖZNEL KARIYER
BAŞARISI İLE İLİŞKİSİ**
Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:
Nilgün TUNA

İstanbul, 2019

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI

**TİYATRO OYUNCULARINDA BORDERLINE VE
NARSİSİSTİK KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN OPTİMAL
PERFORMANS DUYGU DURUM VE ÖZNEL KARIYER
BAŞARISI İLE İLİŞKİSİ**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:

Nilgün TUNA

Öğrenci No:

165590016

Danışman:

Dr. Öğr. Üyesi Süleyman KAHRAMAN

İstanbul, 2019

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “**Tiyatro Oyuncularında Borderline ve Narsisistik Kişilik Özelliklerinin Optimal Performans Duygu Durum ve Öznel Kariyer Başarısı ile İlişkisi**” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. 18/09/2019

Nilgün TUNA

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

18 / 09 / 2019

Enstitümüz *Psikoloji* Anabilim Dalı *Klinik Psikoloji* Programı yüksek lisans öğrencilerinden **165590016** numaralı **Nilgün TUNA**'nın "*Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim – Öğretim Yönetmeliği*"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "*Tiyatro Oyuncularında Borderline Ve Narsisistik Kişilik Özelliklerinin Optimal Performans Duygu Durum Ve Öznel Kariyer Başarısı İle İlişkisi*" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 28/05/2019 tarih ve 2019/22 sayılı toplantısında seçilen ve Taksim Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin 29. maddesinin 3. fıkrası gereğince (5.2) dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında *oyçokluğu/oybirliği* ile *Kabul/Red veya Düzeltme* kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 4 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Süleyman KAHRAMAN
(Beykent Üniversitesi)

ÜYE
Dr. Öğr. Üyesi Ali DAYI
(Beykent Üniversitesi)

ÜYE
Dr. Öğr. Üyesi Dr. Öğr. Üyesi Özlem ŞENER
(İstanbul Aydın Üniversitesi)

Adı ve Soyadı : Nilgün TUNA
Danışman : Dr. Öğr. Üyesi Süleyman KAHRAMAN
Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans, 2019
Alanı : Klinik Psikoloji
Anahtar Kelimeler : Borderline Kişilik Özellikleri, Narsisistik Kişilik Özellikleri, Optimal Performans Duygu Durum, Öznel Kariyer

ÖZ

TİYATRO OYUNCULARINDA BORDERLINE VE NARSİSİSTİK KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN OPTİMAL PERFORMANS DUYGU DURUM VE ÖZNEL KARIYER BAŞARISI İLE İLİŞKİSİ

Bu araştırma tiyatro oyuncularının, Borderline, Narsisistik kişilik özellikleriyle optimal performans duygu durum ve öznel kariyer başarıları arasındaki ilişkilere odaklanmaktadır. Bu amaçla araştırma içerisinde Sosyo Demografik Form, Borderline Kişilik Ölçeği, Narsisistik Kişilik Envanteri, Optimal Performans Duygu Durum Ölçeği ve Öznel Kariyer Başarısı Ölçeği İstanbul Şehir Tiyatrosu'ndan seçilen 100 kadın ve 100 erkek olmak üzere toplamda 200 katılımcıya uygulanmış ve elde edilen veriler SPSS 25.0 programında analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda yalnızca Narsisistik kişilik özellikleri ile öznel kariyer başarıları arasında ve optimal performans duygu durum ile öznel kariyer başarıları arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Ayrıca Borderline kişilik özellikleri ile medeni durum arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Borderline ve Narsisistik kişilik özellikleri, optimal performans duygu durum ve öznel kariyer başarıları ile yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, çocuk sahipliği ve yaşam ortamı arasında anlamlı farklılıklar bulunamamıştır. Narsisistik kişilik özellikleri, optimal performans duygu durum ve öznel kariyer başarıları ile medeni durum arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır. Elde edilen bulgular alanyazın kapsamında tartışılmıştır.

Name and Surname : Nilgün TUNA
Supervisor : Asst. Prof. Süleyman KAHRAMAN
Degree and Date : Masters, 2019
Major : Clinical Psychology
Keywords : Borderline Personality Traits, Narcissistic Personality Traits, Optimal Performance, Flow State, Subjective Career Success

ABSTRACT

THE RELATIONSHIP BETWEEN BORDERLINE AND NARCISSISTIC PERSONALITY TRAITS AND DISPOSITIONAL FLOW STATE AND SUBJECTIVE CAREER SUCCESS OF THEATRE ACTORS

This research focuses on the relationship between theater actors' Borderline and Narcissistic Personality Traits, dispositional flow state and subjective career success. For this purpose, Demographic Form, Borderline Scale, Narcissistic Personality Inventory, Dispositional Flow State-2 Scale, Subjective Career Success Scale were applied to 200 participants selected from Istanbul State Theater and the data were analyzed in SPSS 25.0 program. At the beginning of the research, hypotheses were established that the relationships between the variables mentioned above would be significant. As a result of the study, a meaningful relationship was found between narcissistic personality traits and subjective career success, dispositional flow state and subjective career success. Also, there was found statistically significant difference between marital status variable and borderline personality traits. There weren't found significant differences between borderline and narcissistic personality traits, dispositional flow state, subjective career success and age, gender, educational status, parental status and personal living environment variables. There wasn't found significant difference between narcissistic personality traits, dispositional flow state and subjective career success and marital status variable. Results were discussed in literature review context.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖZ.....	i
ABSTRACT.....	ii
TABLolar LİSTESİ	v
KISALTMALAR	vii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Borderline Kişilik	7
1.1.1. Tanım	7
1.1.2. Teşhis Kriterleri	10
1.1.3. Epidemiyolojisi	12
1.1.4. Tedavi Süreçleri	13
1.2. Narsisizm	14
1.2.1. Tanım	15
1.2.2. Narsisizmin Tarihçesi	17
1.2.3. Normal Narsisizm	21
1.2.4. Yıkıcı/Patolojik Narsisizm.....	22
1.3. Optimal Performans Duygu Durum.....	23
1.3.1. Tanım	23
1.3.2. Optimal Performans Duygu Durum Modeli	25
1.4. Öznel Kariyer Başarısı.....	25
1.4.1. Tanım	26
1.4.2. Öznel Kariyer Başarısının Boyutları.....	26
1.5. Tiyatro Oyuncularında Performansın Kişisel Duygu Durumuyla İlişkisi	27

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli.....	34
2.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	34
2.3. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması.....	34
2.3.1. Sosyo Demografik Form.....	35
2.3.2 Borderline Kişilik Ölçeği.....	35
2.3.3. Narsisistik Kişilik Envanteri.....	35
2.3.4. Optimal Performans Duygu Durum Ölçeği.....	36
2.3.5. Öznel Kariyer Başarısı Ölçeği.....	36
2.4. Verilerin Analizi.....	37

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

3.1. Güvenilirlik Katsayısı.....	39
3.2. Normallik Analizi.....	40
3.3. Katılımcılara Ait Genel Betimsel İstatistikler.....	40
3.4. Hipotezlerin Test Edilmesi.....	41

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TARTIŞMA

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	60
KAYNAKÇA.....	62
EKLER.....	77
Ek-1 İstanbul Şehir Tiyatroları'ndan Alınan İzin Belgesi.....	77
Ek-2 Türkçe Borderline Kişilik Ölçeği.....	78
Ek-3 Narsistik Kişilik Envanteri.....	84
Ek-4 Optimal Performans Duygu Durum Ölçeği -2 (DFS-2).....	85
Ek-5 Öznel Kariyer Başarısı Ölçeği.....	87
Ek-6 Sosyo-Demografik Form.....	89
Ek-7 Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu.....	90

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa No.

Tablo 1. Borderline Tehşis Kriterleri	11
Tablo 2. Cronbach's Alpha Tekniğine İlişkin Çözümleme Sonuçları	39
Tablo 3. Normallik Analizi Sonuçları	40
Tablo 4. Yaş, Cinsiyet, Eğitim Düzeyi, Medeni Durum, Çocuk Sahipliği, Yaşam Ortamı	41
Tablo 5. Borderline ve Narsisistik Kişilik Özellikleri, Optimal Performans Duygu Durumları ve Öznel Kariyer Başarıları Arasındaki İlişkilerin Korelasyon Analizi Sonuçları	42
Tablo 6. Cinsiyet Değişkenine Göre Katılımcıların Borderline Kişilik Özellikleri, Narsisistik Kişilik Özellikleri, Optimal Performans Duygu Durum ve Öznel Kariyer Başarısı Arasında Anlamlı Bir Farkın Olup Olmadığını Belirlemek İçin Yapılan Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları	43
Tablo 7. Yaş Değişkenine Göre Katılımcıların Borderline Kişilik Özellikleri, Narsisistik Kişilik Özellikleri, Optimal Performans Duygu Durum ve Öznel Kariyer Başarı Düzeyleri Arasında Anlamlı Bir Farkın Olup Olmadığını Belirlemek İçin Yapılan Kruskal Wallis-H Testi'nin Sonuçları	44
Tablo 8. Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Katılımcıların Borderline Kişilik Özellikleri, Narsisistik Kişilik Özellikleri, Optimal Performans Duygu Durum ve Öznel Kariyer Başarı Düzeyleri Arasında Anlamlı Bir Farkın Olup Olmadığını Belirlemek İçin Yapılan Mann Whitney U Testi'nin Sonuçları	45
Tablo 9. Medeni Durum Değişkenine Göre Katılımcıların Borderline Kişilik Özellikleri, Narsisistik Kişilik Özellikleri, Optimal Performans Duygu Durum ve Öznel Kariyer Başarı Düzeyleri Arasında Anlamlı Bir Farkın Olup Olmadığını Belirlemek İçin Yapılan Kruskal Wallis-H Testi'nin Sonuçları	47

Tablo 10. Çocuk Sahipliği Değişkenine Göre Katılımcıların Borderline Kişilik Özellikleri, Narsisistik Kişilik Özellikleri, Optimal Performans Duygu Durum ve Öznel Kariyer Başarı Düzeyleri Arasında Anlamlı Bir Farkın Olup Olmadığını Belirlemek İçin Yapılan Mann Whitney U Testi'nin Sonuçları	48
Tablo 11. Yaşam Ortamı Değişkenine Göre Katılımcıların Borderline Kişilik Özellikleri, Narsisistik Kişilik Özellikleri, Optimal Performans Duygu Durum ve Öznel Kariyer Başarı Düzeyleri Arasında Anlamlı Bir Farkın Olup Olmadığını Belirlemek İçin Yapılan Kruskal Wallis Testi'nin Sonuçları	49
Tablo 12. Hipotezlerin Değerlendirilmesi.....	50

KISALTMALAR

BKB : Borderline Kişilik Bozukluğu

NKB : Narsisistik Kişilik Bozukluğu

GİRİŞ

Bu araştırmanın konusu tiyatro oyuncularında Borderline ve Narsisistik kişilik özelliklerinin optimal performans duygu durum ve öznel kariyer başarısı ile ilişkisidir.

Borderline kişilik, uzun yıllar boyunca, klinik araştırmalar için büyük bir ilgi odağı olmuştur. Borderline Kişilik Bozukluğu (BKB) teşhisi konmuş bireyler, kişilerarası ilişkiler, benlik algısı ve duygulanım konularında belli bir tutarsızlık ve dürtüsellik ile karakterize olurlar. Gerçek ya da hayali bir terk edilmenin acısından kaçınmak için çaba göstermeleriyle bilinirler. Bu yüzden yalnız kalmaya tahammülleri çok düşük olabilir ve bu yalnız bırakılma korkusu onları intihar gibi kendini yıkıcı davranışlara sürükleyebilir (Köroğlu, 2016; s. 219).

Narsisizm ilk olarak 1898 yılında Havelock Ellis tarafından ortaya atılmıştır. Ellis bu kavramı tanımlarken bir erkek otoerotizmi olarak ele almıştır. Fakat kavramı bugünkü anlamıyla tanımlayan kişi Paul Nacker'dir (Sakurai, 2018; s. 232). Narsisistik Kişilik Bozukluğu (NKB), Antisosyal, Histriyonik ve Borderline kişilik bozukluklarını içeren Küme B bozuklukları grubundadır. NKB tanısı almış kişilerin sevilme ve hayranlık duyulma ihtiyaçları haddinden fazladır. Empati yeteneklerinin eksikliğinden dolayı duygusal hayatlarının sığ olması dikkati çeker ve bu kişiler birinden gelen hayranlık ve takdir edilme davranışları kesildiğinde hemen yeni kaynak ararlar. Narsisistik açıdan destek görebileceği kişileri idealleştirirken, narsisistik destek sunmayan kişileri küçük görme eğiliminde olabilirler (Kernberg, 2016; s. 199).

Optimal Performans kavramı ilk kez Csikszentmihalyi'nin 1975'te yayımladığı kitabında kullanılmış bir terimdir. Kavram genel anlamıyla kişinin işi ile olan yoğun ilgisi ve bu ilgiden haz alması olarak tanımlanabilir. Optimal performans duygu durumu, akış teorisine dayalıdır. Csikszentmihalyi, akışı, işini tutkuyla yaparken kendini kaybeden sanatçıları gördüğünde fark etmiştir. Akış, hem bir durum (state) olarak hem de bir kişilik eğilimi (trait) olarak kabul görür. Csikszentmihalyi, akışı farklı koşullarda deneyimleyen bireylerin, tecrübeleri benzer şekilde ifade ettiklerini fark etmiştir. Kişinin kendi amacını kendisinin seçmiş olması akışı deneyimlemek için elzem bir yoldur. Yine kişinin performansından sonra mutlaka geribildirim alması akış

deneyimi için gerekli özelliklerdendir. Kişi akışı yaşayabilmek için tüm dikkatini vermelidir, konsantrasyon akış deneyiminde önemlidir. (Csikszentmihalyi, 1975; s. 36).

Bunlara ek olarak öznel kariyer başarısı kavramı, kariyer başarısını kişisel deneyim ile gerçek başarıların birikiminin öznel halidir. Öznel kariyer başarısı için bütüncül bir öznel değerlendirmeye sahip olmak daha iyidir, bazı faktörler nesnel faktörlerin etkisi altında olmayabilir. Öznel kariyer başarısı, ek öznel değerlendirmeler gerektiren nesnel faktörlerin dışındadır. Öznel kariyer başarısının kariyer anlayışı ve değerlendirmesiyle ilgili olduğu savunulmaktadır (Heslin, 2005; s. 114).

Yukarıda bahsi geçen kavramları sahneyi meslek edinmiş tiyatro oyuncusu bağlamında değerlendirmek bir dizi ilginç sonuç oluşturacağı düşünülmektedir. Oyuncuların kişisel özellikleriyle performans algıları arasındaki ilişkiye şimdiye kadar değinilmediği görülmüş, literatüre bu anlamda katkı yapmak amaçlanmıştır.

Bu araştırma 5 ana bölümden oluşmaktadır. Birinci ana bölümde araştırmanın kavramlarının tanıtıldığı ve girizgâhının yapıldığı bölüm aktarılacaktır. Bundan sonraki ana bölümde çalışmanın teorik ve kavramsal çerçevesi oluşturulacaktır. Bu bölüm içerisinde NKB, BKB, Optimal Performans Duygu Durum ve Öznel Kariyer Başarısı kavramları tanımları ve tanı kriterleri aktarılacaktır. Araştırmanın üçüncü bölümünde konuya ilişkin metodoloji kurulacaktır. Bu bölümde araştırma için kullanılacak anketlerin geçerlilikleri ve güvenilirlikleri aktarılacak, evren örneklem bilgisi ve veri analizi tekniklerinden bahsedilecektir. Araştırmanın dördüncü bölümünde araştırmaya ilişkin elde edilen bulgular aktarılacaktır. Bu kısımda öncelikli olarak demografik bilgiler aktarılacak bundan sonraki aşamada hipotez testlerine geçilecektir. Araştırmanın beşinci ve son bölümünde elde edilen sonuçlar ve sonuçların tartışılması yer alacaktır.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın temel amacı, elde edilen verilerle tiyatro oyuncularında Borderline ve Narsisistik kişilik özelliklerinin optimal performans duygu durum ve öznel kariyer başarısı ile ilişkisini ortaya koymaktır. Ayrıca Borderline, Narsisistik kişilik özellikleri ve optimal performans duygu durum ve öznel kariyer başarıları ile cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, medeni durum, çocuk sahipliği ve yaşam ortamı arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemektir.

Araştırmanın Hipotezleri

Yukarıda ifade edilenler doğrultusunda araştırmada aşağıdaki hipotezler sistematığe dökülmüş ve doğruluğu araştırılmıştır:

H₁: Katılımcıların Borderline kişilik özellikleri ile optimal performans duygu durumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₂: Katılımcıların Borderline kişilik özellikleri ile öznel kariyer başarı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₃: Katılımcıların Narsisistik kişilik özellikleri ile optimal performans duygu durumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₄: Katılımcıların Narsisistik kişilik özellikleri ile öznel kariyer başarı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₅: Optimal performans duygu durum ile öznel kariyer başarısı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₆: Katılımcıların Borderline kişilik özelliklerinde cinsiyete göre anlamlı bir farklılık vardır.

H₇: Katılımcıların Narsisistik kişilik özelliklerinde cinsiyete göre anlamlı bir farklılık vardır.

H₈: Katılımcıların optimal performans duygu durumlarında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık vardır.

H₉: Katılımcıların öznel kariyer başarı düzeylerinde cinsiyete göre anlamlı bir farklılık vardır.

H₁₀: Katılımcıların Borderline kişilik özelliklerinde yaşa göre anlamlı bir farklılık vardır.

H₁₁: Katılımcıların Narsisistik kişilik özelliklerinde yaşa göre anlamlı bir farklılık vardır.

H₁₂: Katılımcıların optimal performans duygu durumlarında yaşa anlamlı bir farklılık vardır.

H₁₃: Katılımcıların öznel kariyer başarı düzeylerinde yaşa göre anlamlı bir farklılık vardır.

H₁₄: : Katılımcıların Borderline kişilik özelliklerinde eğitim durumuna göre arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₁₅: Katılımcıların Narsisistik kişilik özelliklerinde eğitim durumuna göre arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₁₆: Katılımcıların optimal performans duygu durumlarında eğitim durumuna göre arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₁₇: Katılımcıların öznel kariyer başarı düzeylerinde eğitim durumuna göre arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₁₈: Katılımcıların Borderline kişilik özelliklerinde medeni duruma göre anlamlı bir farklılık vardır.

H₁₉: Katılımcıların Narsisistik kişilik özelliklerinde medeni duruma göre anlamlı bir farklılık vardır.

H₂₀: Katılımcıların optimal performans duygu durumlarında medeni duruma göre anlamlı bir farklılık vardır.

H₂₁: Katılımcıların öznel kariyer başarılarında medeni duruma göre anlamlı bir farklılık vardır.

H₂₂: Katılımcıların Borderline kişilik özelliklerinde çocuk sahipliğine göre anlamlı bir farklılık vardır.

H₂₃: Katılımcıların Narsisistik kişilik özelliklerinde çocuk sahipliğine göre anlamlı bir farklılık vardır.

H₂₄: Katılımcıların optimal performans duygu durumlarında çocuk sahipliğine göre anlamlı bir farklılık vardır.

H₂₅: Katılımcıların öznel kariyer başarı düzeylerinde çocuk sahipliğine göre anlamlı bir farklılık vardır.

H₂₆: Katılımcıların Borderline kişilik özelliklerinde yaşam ortamlarına göre anlamlı bir farklılık vardır.

H₂₇: Katılımcıların Narsisistik kişilik özelliklerinde yaşam ortamlarına göre anlamlı bir farklılık vardır.

H₂₈: Katılımcıların optimal performans duygu durumlarında yaşam ortamlarına göre anlamlı bir farklılık vardır.

H₂₉: Katılımcıların öznel kariyer başarı düzeylerinde yaşam ortamlarına göre anlamlı bir farklılık vardır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın İstanbul Şehir Tiyatroları Oyuncuları üzerinde gerçekleşmesi sınırlılığı oluşturmaktadır. Araştırmada “Borderline Kişilik Ölçeği”, “Narsisistik Kişilik Envanteri”, “Optimal Performans Duygu Durum Ölçeği” ve “Öznel Kariyer Başarısı Ölçeği”nin kullanılması bir diğer sınırlılıktır. Yani, bu araştırma tiyatro oyuncularından alınan cevaplarla sınırlıdır.

Araştırmanın Sayıtları

Araştırmaya katılanların anket formunda yer alan soruları içten bir şekilde yanıtladıkları varsayılmaktadır. Araştırmada kullanılan ölçeklerin katılımcıların Borderline, Narsisistik kişilik zellikleri, Optimal Performans Duygu Durumu ve znel Kariyer Başarı düzeylerini ortaya koyacak nitelikte olduğu varsayılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Borderline Kişilik

Borderline Kişilik Bozukluğu (BKB), en yaygın kişilik bozukluğu olmakla birlikte genellikle klinik uygulamalarda yetersiz teşhis edilen bir rahatsızlıktır (Crawford TN, Cohen PR, Chen H. 2009; 56-90). Bunun sebebi diğer kişilik bozukluklarıyla iç içe geçebilmesidir. Kernberg (2016), Narsisist kişilik dahil birçok çocuksu kişiliğin altında Borderline kişilik özelliklerinin yattığını söyler (Kernberg, 2016; s. 30). Borderline kişilik özellikleri, sosyal ve mesleki rol işlevlerinde belirgin bir sıkıntı ve bozulmaya neden olduğunda kişilik bozukluğuna dönüşür. Borderline Kişilik Bozukluğu yüksek oranda tamamlanmış/tamamlanmamış intihar gibi kendini yıkıcı davranışlarla ilişkilendirilir (Abela JR, Skitch SA, Auerbach RP et al 2005; ss: 68-83).

Bu başlık altında öncelikle Borderline kişiliğin ayrıntılı bir tanımlanması yapılmaktadır. BKB semptomları ve tedavi süreçleri dahil olmak üzere geniş bir bakış açısı ile açıklanmaya çalışılmaktadır. Bunun amacı çalışma içerisinde tiyatro oyuncularında Borderline kişilik özellikleri incelenirken kavramsal olarak semptomlara hakim olma gerekliliğidir.

1.1.1. Tanım

Borderline Kişilik Bozukluğu, duygulanımda, kimlik algılamasında yaygın, kalıcı bir istikrarsızlık ve dürtüsellik modeli ile karakterizedir. Borderline kişilik, uzun yıllar boyunca, klinik araştırmalar için büyük bir ilgi odağı olmuştur. Daha iyi anlaşıldıkça daha etkin mücadele edileceği düşünülmüştür (Crawford TN, Cohen PR, Chen H. 2009; 56-90).

Borderline Kişilik Bozukluğu, birden fazla semptom ve uyumsuz davranış içeren karmaşık ve ciddi bir zihinsel bozukluktur. “Borderline” kelime anlamı olarak “Sınırdan olan” demektir. Bu ismin kullanılmasının sebebi, psikotik ve nevrotik zihinsel durumlar arasında gidip gelmesi, yani sınırdan olmasıdır (Abela JR, Skitch SA, Auerbach RP et al 2005; ss: 68-83).

Borderline Kişilik Bozukluğu görülen hastalar, algılanan terk edilmeyi önlemek için çılgınca çabalar gösterebilir, ilişkilerde uzun süredir devam eden sorunları görmezden gelmek adına kendisi ve partnerine psikolojik şiddet uygulayabilir. Bu kişilerde benlik algısı, duyguların ve davranışların kontrolü neredeyse yok denecek seviyelere düşebilir (Bradley R, Jenei J, Westen D 2005; ss: 24-31). Yüzde onluk bir kısım için ölüm ile sonuçlanan intihar oranıyla karakterize edilebilir. Borderline Kişilik Bozukluğu olan kişilerde sıklıkla diğer kişilik bozuklukları ve zihinsel hastalıklar ile ilgili alkol ve uyuşturucu kullanımı da vardır. Bununla birlikte, bu rahatsızlık için etkili tedaviler vardır ve prognoz beklenenden daha iyi olabilir.

Borderline Kişilik Bozukluğu, Zihinsel Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı (DSM) revizyonunda listelenen birkaç farklı kişilik bozukluğu türü arasında en yaygın kişilik bozukluğudur. Gerçek ya da algılanan bir terk edilmeden kaçınmak için çılgınca çabalar göstermek, aşırı yüceltme-yerin dibine sokma uçları arasında dolaşmak, kimlik karmaşası, dürtüsellik, tekrarlayıcı intihar davranışları, duygulanımda tutarsızlık, süregiden boşluk duygusu, denetlemeyen öfke ve dissosiyasyon belirtileriyle karakterizedir (DSM-5, 2014; s.). Literatürde bu kişilik bozukluğu, “Bireyin büyürken maruz kaldığı kültürün beklentilerinden belirgin bir şekilde sapmasıyla beraber, yaygın ve esnek olarak ergenlik çağında veya erken yetişkinlik döneminde başlayan, zaman içinde istikrarlı ve esnek olan kalıcı bir içsel deneyim ve davranış biçimine dönüşen psikolojik bir rahatsızlık” şeklinde tanımlanır (Abela JR, Skitch SA, Auerbach RP et al 2005; ss: 68-83). BKB, klinik olarak önemli bir sıkıntı veya bozulmaya yol açar. Kişilik bozukluğu olan bir kişi genellikle ilişkilerle ve sosyal durumlarla başa çıkamamakta, duygu ve düşünceleri ele alırken zorlanmakta, davranışlarının nasıl ve neden sorunlara yol açtığını anlamakta güçlük çekmekte ve farklı durumlara uyacak şekilde değişmeye direnmektedir (Bradley R, Jenei J, Westen D 2005; ss: 24-31).

Borderline Kişilik Bozukluğu, duygusal bir sıkıntısı olmadan doğmuş insanoğlunun, gerçek veya algılanan duygusal saldırıları engellemeyle baş edememenin sonucunda ruhsal olarak değişime maruz kalması şeklinde de açıklanır (Crawford TN, Cohen PR, Chen H et al 2009; 56-90). Kimi insanlar baş etme konusunda daha başarılıyken, bu gerçek veya algılanan duygusal saldırılar bazı insanlar için duygusal bir felaket oluşturabilmektedir (Bradley R, Jenei J, Westen D 2005; ss: 24-31). Yine,

genellikle BKB'nin en önemli özelliklerinden biri olarak addedilen, olan bitenle orantılı olmayan öfke, yalnızca "öfke nöbeti" veya "dikkat talebi" değildir. Bazı hastalar için daha dramatize tepkilere de yol açmaktadır (Abela JR, Skitch SA, Auerbach RP et al 2005; ss: 68-83).

Masterson (2016), Borderline için, kendilik imgesinin zayıflığı, kendini ifade etme- etkinleştirme ve kendilik saygısını düzenlemedeki zorluklar gibi olgulardan bahseder. Masterson Borderline modelini, Mahler'in 0-3 yaş dönemindeki ayrışma-bireyleşme süreci teorisinden üretmiştir. Ayrışma- bireyleşme sürecinde anne ile çocuk arasında yaşanan bir yeniden yakınlaşma alt evresi vardır. Bu evrede oluşabilecek engeller, Masterson'un Borderline ile ilgili teorisini üretmesine vesile olmuştur. Mahler, bebeğin yürümeye başlaması gereken 15-22 ayları arasında, anneden ayrı şekilde bireyleşme yolunda bir adım atması gerektiğini fakat bu süreç sonunda tekrar anneye sığındığında güvende olduğunu hissetmesi gerektiğini söyler. Bu, duyguların daha çok farkına varıldığı bir dönemdir. Bu dönemde çocuğun yaşadığı her engel çocuğa kodlanabilir. Bu engellerin birçok sebebi olabilir; annenin yetiştiriliş tarzı, çocuğuna gereğinden fazla yapışması ya da çocuktan ayrışması gereken zamandan daha erken davranması... Tüm bu engellerin, duygularının daha da farkına varan çocuğun üzerinde etkileri olacaktır. Mahler'e göre, annenin ulaşılabilirliği, çocuğun "iyi" ve kötü" ayrımı noktasında kendilik imgesinin tutarlı olması açısından önemlidir (Mahler, Pine ve Bergman, 1975). Masterson daha sonra kuramına Klein'in 'Nesne İlişkiler Kuramı'ını ekler. Nesne İlişkileri Kuramı, bebeklerin, saldırgan dürtüleri, içsel çatışmaları ve ilkel yok edilme, zarar görme kaygılarıyla baş edebilmek için oluşturdukları savunma mekanizmaları üzerine inşa edilmiş bir kuramdır.

Kernberg (2016), Borderline'ı psikoz ve nevroz arasında konumlandırmıştır. Borderline örüntüsü taşıyan insanların nevrotiklere göre daha fazla savunma mekanizması ürettiklerini görmüştür. Fakat psikotiklere göre ise gerçek ile bağlarının kopmamasıyla birlikte, aşırı stres altında kaldığı dönemlerde psikotik özellikler de gösterebileceğini savunmuştur. Buna karşın Borderline örüntü de, benlik sınırları bütünlüğünü koruyabilmektedir. Kernberg'in Borderline kişilik örüntüsü, DSM'nin Borderline Kişilik Bozukluğu kriterlerinden farklıdır. Borderline kişilik örüntüsü, Narsisistik, Şizoid, Antisosyal ve Şizotipal kişilik bozukluklarını da içeren bir

yapıdadır. Kernberg'e göre Borderline kişilik bozukluğunda kullanılan savunma mekanizmaları, bölme, inkar etme, ilkel idealleştirme, onnipotens (tümgüçlülük), yansıtımlı özdeşim ve değersizleştirme (Kernberg, 2016; s. 41).

Borderline Kişilik Bozukluğu, ciddi, uzun süreli ve karmaşık bir zihinsel sağlık sorunudur (Bradley R, Jenei J, Westen D 2005; ss: 24-31). Borderline Kişilik Bozukluğu tanısı alan kişiler, Bipolar Bozukluk ve Şizofreni rahatsızlıklarına benzer semptomlar gösterebilir veya daha farklı sonuçlara da rastlanılabilir (Abela JR, Skitch SA, Auerbach RP et al 2005; ss: 68-83). Borderline Kişilik Bozukluğu ile yaşayan insanlar duygularını düzenlemekte, idare etmekte ve dürtülerini kontrol etmekte zorlanırlar. Etraflarında olup bitenlere karşı oldukça hassastırlar ve ortamlarındaki küçük değişikliklere yoğun duygularla tepki verebilirler. Borderline, sürekli duygusal acı ile yaşamak olarak tanımlanmıştır ve Borderline Kişilik Bozukluğu semptomları bu acı ile başa çıkma çabalarının bir sonucudur. Duygularla başa çıkmadaki bu zorluk BKB'nin özüdür (Bradley R, Jenei J, Westen D 2005; ss: 24-31)

1.1.2 Teşhis Kriterleri

BKB'nin teşhis kriterleri Tablo 1'de açıklanmıştır.

Tablo 1. Borderline Tehşis Kriterleri

Literatürde Geçen 9 Kriter	Ölçüt
Ruh halinin belirgin bir reaktivitesine bağı olarak duygusal dengesizlik (Örneğin, yoğun epizodik disfori, sinirlilik veya anksiyete genellikle birkaç saat sürer ve nadiren birkaç günden fazla sürer). Kronik boşluk hisleri Uygun olmayan yoğun öfke veya öfkeyi kontrol etmede zorluk (örneğin, mizaç, sürekli öfke, tekrarlayan fiziksel kavgaların sık görülen göstergeleri)	Duygusal
Kimlik bozukluğu: Belirgin ve ısrarla dengesiz bir şekilde kendini imgeleme veya istikrarsız benlik duygusu Geçici, strese bağı paranoya düşüncesi veya ağır dissosiyatif semptomlar	Bilişsel
Potansiyel olarak kendine zarar verebilecek en az iki alanda dürtüsellik (örneğin, harcama, cinsiyete dair fiziksel zarar eğilimleri, maddenin kötüye kullanımı, dikkatsiz sürüş, zararlı yemek.) Tekrarlayan intihar davranışı, jestler veya tehditler ya da kendi kendini susturma davranışı	Dürtüsel
Gerçek veya hayali terk edilmekten kaçınmak için çılgınca çabalar. Yüceltme ve yermenin aşırı uçları arasında geçiş yaparak karakterize edilen dengesiz ve yoğun kişilerarası ilişkiler modeli	Kişilerarası

Kaynak: (Crawford TN, Cohen PR, Chen H, 2009; 56-90).

BKB'nin temel özelliği, kişilerarası ilişkilerin, etkilerin ve kişisel imgenin yanı sıra belirgin dürtüsellik arasındaki yaygın istikrarsızlık kalıbıdır. Bu özellikler erken yetişkinlik döneminde başlar ve çeşitli bağlamlarda bulunur (Abela JR, Skitch SA, Auerbach RP et al 2005; ss: 68-83). Teşhis kriterleri Tablo 1'de gösterilmektedir. Teşhis için dokuz kriterden beşi mevcut olmalıdır. Belirlenen kriterlerin politetik doğası, hastalığın heterojenliğini yansıtmaktadır. BKB'nin temel özellikleri, bir dizi psikopatolojik boyuttan (örneğin dürtüsellik, duyuşsal dengesizlik) oluşması gibi kavramsallaştırılabilir (Crawford TN, Cohen PR, Chen H et al 2009; 56-90).

Borderline semptomlarının türü ve ciddiyeti, kişiden kişiye farklılık gösterebilir, çünkü insanlar farklı yatkınlıklara ve yaşam öykülerine sahiptir ve semptomlar zamanla değişebilir.

BKB terim olarak, 1938'de, psikopatlık ve nevroz arasındaki sınırda olduğunu belirten bir psikanalist olan Adolph Stern tarafından ifade edilmiştir (Crawford TN, Cohen PR, Chen H et al 2009; 56-90). Bununla birlikte, bazı uzmanlar artık terimin Borderline semptomlarını tam olarak tanımlamadığını ve değiştirilmesi gerektiğini düşünürken; bazıları da, mevcut ismin, zaten Borderline'a ekli damgalamayı güçlendirebileceğini savunmaktadır.

1.1.3. Epidemiyolojisi

Epidemiyoloji, hastalıkların dağılımı ve belirleyicileri üzerine yapılan çalışmadır. Epidemiyolojik çalışmalar, prevalans oranı (Belirli bir zamandaki şartların belirli sayıları), insidansı (Popülasyondaki yeni vakaların sayısı), korelasyonlar (Bozukluğun ortaya çıkmasıyla ilişkili koşullar ve değişkenler) ve gelişme riski ile ilişkili faktörler hakkında veri sağlar.

Borderline Kişilik Bozukluğu'nun ortalama görülme sıklığı %1.6 civarında olduğu söylenmektedir. Fakat %5.9 sıklığında olduğunu da söyleyen araştırmalar vardır. Ayakta tedavi sağlayan kliniklerde %6, psikiyatri hastanelerinde ise %10 civarında olduğu belirtilmiştir (Köroğlu, 2016; s. 222)

Borderline Kişilik Bozukluğu'nun, bu rahatsızlığı taşıyan kişilerin birinci derece akrabalarında, toplum geneline göre beş kat fazla görüldüğü belirlenmiştir. Yine

Borderline kişilik bozukluğunun görüldüğü kişilerin ailelerinde madde kullanım, depresyon ve bipolar bozukluklarının da daha sık ortaya çıktığı bilinmektedir (Köroğlu, 2016; 222)

Borderline kişilik bozukluğunu teşhis etmek için eşit kriterler içeren eşit bir değerlendirmeyi sağlamak için kısa bir spesifik liste oluşturmak diğer kişilik bozukluklarına göre daha zor ve tartışmalıdır. Borderline Kişilik Bozukluğu'nu değerlendirmek için en popüler yarı yapılandırılmış görüşme, “önemli klinik deneyim” gerektiren ve uygulanması yaklaşık bir saat süren Borderline İçin Tanısal Görüşme (DIB-R)'dir (Andión ve ark. 2012; s. 524)

Günümüzde mevcut çalışmalar sürekli gözden geçirilmekte ve bu çalışmalarda bildirilen verilere dayanarak epidemiyolojik parametrelerin tahminleri sunulmaktadır. Tartışmalar genel olarak yaygınlık, görülme oranı ve cinsiyet oranı sorularıyla sınırlıdır, bununla birlikte tartışma konusu olmaya devam etmektedir. Sınır çizgisinde epidemiyolojik veriler elde etmeye yönelik alternatif yaklaşımların tartışıldığı birçok çalışma yapılmaya devam edilmektedir.

1.1.4. Tedavi Süreçleri

Kronik formda BKB için prognoz, Antisosyal Kişilik Bozukluğu, Küme A ve Küme C bozukluklarına göre daha olumlu seyrettiği göz önünde bulundurulmalıdır.

Prognoz her ne kadar başarılı olsa da, genellikle zor olduğunu belirtmek gerekir çünkü Borderline belirtileri, etkilenen kişiyi duygusal olarak talepkar ve tedaviye katılmayı reddetme eğilimi içerisinde olmaya itebilir (Küçük, 2013; s. 67). Sıklıkla, tedavi sürecinde hastanın kendisi tarafından tedavi eyleminin baltalandığı ve yardım hizmetlerine BKB teşhisi ile gelen hastaların miktarının oldukça az olduğu belirtilmiştir (Abela JR, Skitch SA, Auerbach RP et al 2005; ss: 68-83).

Masterson (2016), Borderline kişinin hastaneye yatırıldığı takdirde hemen antipsikotik ilaçlar verilmemesi gerektiğini vurgulamıştır. Bunun sebebi, hastaneye yatırmadan ötürü remisyon olup olmayacağına bakmaktır. Masterson, Borderline kişilerin, genellikle antipsikotiklere iyi yanıt vermeyeceklerini söyler; kişinin bozuk

düşünceleri antipsikotik ile netleşirse bu kişinin şizofren de olabileceğini dile getirir (Masterson, 2016; s. 54).

Borderline kişilik Bozukluğu'nun tedavisinde çok çeşitli terapi türleri gündeme gelmiştir. Bunlardan temel olanları, Bireysel psikoterapi, grup psikoterapisi, farmakoterapi, bilişsel davranışçı terapi, sanat terapisi ve hipnoterapi gibi tedavilerdir (Ançel ve ark. 2010; s. 134)

Linehan (1993), "Diyalektik Davranış Terapisi" adı verilen bir yaklaşımı gündeme getirmiştir. Bu yaklaşıma göre, kişinin olumsuz düşünce kalıplarının değiştirilmesine yardım edilir ve kişiye yeni davranış ve düşünce kalıpları kazandırılmaya çalışılır (akt. Ançel ve ark. 2010; s. 135)

Bununla birlikte, uygun tedaviyle, BKB'li kişiler önemli yaşam değişiklikleri yapabilir, yaşam kalitelerini yükseltebilirler, ancak BKB'nin tüm semptomlarının kaybolmayacağı unutulmamalıdır. Remisyon insanlar tedavinin orta noktasına ulaştığında daha sık görülür (Küçük, 2013; 67). Umut ve inanç iyileşme sürecinde hem kişi hem de aile üyeleri için önemlidir. "Kurtarma"nın ve "Kurtulma"nın ana mesajı, umuttur. Bu umutla beraber anlamlı bir yaşam mümkün olabilir. Umut, iyileşmenin en önemli belirleyicilerinden biri olarak kabul edilmektedir (Crawford TN, Cohen PR, Chen H et al 2009; 56-90).

1.2. Narsisizm

İlk kez Romalı şair Ovidius'un Metamorphoses adlı eserinde anlatılan Narcissus miti, kendine duyduğu hayranlık yüzünden suya düşüp ölen bir Yunan erkeğinin öyküsünü anlatır. Narcissus, kendine has güzelliğiyle herkesi büyüleyen fakat kendisinden başka kimseyi sevmeyen biridir. Nemesis adlı tanrıça Narcissus'u bu kibrinden dolayı cezalandırır ve Narcissus bir su birikintisindeki aksini görüp kendini hayranlıkla seyrederken, suyun içine düşer; boğulur. Öldüğü yerde nergis çiçeği açar (Ovid, P. 2004)

Narsisizm, ilk olarak 1898 yılında psikanalitik bir kuramcı ve seksolog olan Havelock Ellis tarafından ele alınmıştır. Ellis, narsisizmi erkek otoerotizmi şeklinde

yorumlamıştır fakat narsisizmi kelime olarak kavramlaştıran kişi Alman seksolog Paul Nackle'dir (Sakurai T. 2018, s. 232)

Narsisizm, Freud'da, birincil ve ikincil narsisizm olmak üzere iki şekilde ele alınır. Bu terimlerle birlikte narsisizmin seyri aşağıda açıklanacaktır.

1.2.1. Tanım

Narsisistik Kişilik Bozukluğu (NKB), Antisosyal, Histriyonik ve Borderline kişilik bozukluklarını içeren Küme B bozuklukları grubundadır. NKB ilişkilerde sıcaklık ya da empati eksikliği ve şişen öz benliğin korunmasına yönelik çeşitli stratejiler ile karakterizedir. NKB'li kişilerin büyüklenmeci öz benliği, özel şişirilmiş kendine dair inançlarla birleştiğinde kişilikleri, görkemlilik, benzersizlik, aşırı özgüven ve hak hissiyatlarını içerebilir (Campbell, Bonacci, Shelton, Exline ve Bushman, 2004, s. 29-45). Örneğin, kendisinin diğerlerinden daha akıllı, daha çekici veya daha yaratıcı olduğu inancı olabilir. Bu şişirilmiş görüşler, altta yatan kırılgan benliğin korunması amacıyla sürdürülür.

NKB'li kişiler yüksek statü ve yetkinliğe sahip varlıklar olarak görülmek isterler, bunlara sahip olmadan da kendilerini böyle görebilirler. Narsisistler, romantik ilişkilerde göreceli bir ilgisizlik artışı ve bencillik sergilerler (Campbell, Foster ve Finkel, 2002; s. 340–354). Kendi kendine rapor verme (Bradlee ve Emmons, 1992; akt. Wood, Tesser, Holmes, 2013; s. 77) ve Tematik Algı Testi gibi projektif testlerde düşük puan almışlardır (Carroll, 1987, akt. Konrath, 2007; s. 18). Bununla birlikte, sahip oldukları soğuk tavır, onların sosyal olmadığı anlamına gelmez. Aksine, narsisizm toplumsal dışa dönüklükle ilişkilidir (Bradlee ve Emmons, 1992; akt. Konrath, 2007; s. 18). Narsisistik bireyler her zaman çok beğenilme ve hayranlık uyandırma eğilimindedir (Paulhus, 1998; akt. Konrath, 2007; s. 18). Narsisizmin, şişirilmiş benlik algılarını sürdürmek için kullandığı stratejiler intrapsişik ve kişilerarası olarak kategorize edilebilir. İntrapsişik olarak narsisizm, başarı ve güç fantezileriyle (Raskin, Novacek, Hogan 1991; s. 912) ve kendi kendine hizmet önyargısıyla ilişkilidir. Yani bir başarı kazandıklarında kendilerine mal ederken, başarısızlık durumunda dışarıyı suçlama eğilimindedirler (Campbell, Reeder, Sedikides, & Elliot 2000; akt. Konrath, 2007; s. 18).

Kişilerarası olarak narsisizm, statü ve saygının arttırılması için sosyal durumların kullanılmasıyla açıklanır. Bu stratejiler arasında övünme (Buss ve Chiodo, 1991; s. 179) ve rekabet etme (Raskin ve Terry, 1988; s. 890) vardır. Narsisizm, mükemmel, saygın, özenilen bir ilişki, romantik partnerler (Campbell, 1999; s. 1254), pahalı, maddi kazanımlar elde etmek ve saygınlık için başvuru dolaylı stratejilerle de ilişkilidir (Vohs ve Campbell, 2004; akt. Campbell, Foster, 2007; s. 119). Olumsuz geri bildirimler gibi benlik algısını tehdit eden durumlarla karşılaştığında, narsisist kişi, kendini eleştirenlere karşı şiddet gösterebilir; saldırganlıkta bulunabilir (Twenge ve Campbell, 2003; s. 262). Narsisistler de, eleştirel olanları misliyle eleştireceklerdir (Kernis ve Sun, 1994; akt. Campbell, Foster, 2007; s. 132).

DSM-5 revizyonunda Narsisistik Kişilik Bozukluğu, “Erken erişkinlikte başlayan ve değişik bağlamlarda ortaya çıkan, büyüklenme (düşlemlerde ya da davranışlarda), beğenilme gereksinimi ve empati gösterememe ile giden yaygın bir örüntü” şeklinde karakterize edilir (Amerikan Psikiyatri Birliği, 2013). “Narsisistik kişilik bozukluğu tanısı için bu dokuz özellikten en az beşinin karşılanması gerekmektedir:

1. Büyüklenir (örn. başarılarını ve yeteneklerini abartır; gösterdiği başarılarla orantısız bir biçimde, üstün biri olarak görülme beklentisi içindedir).
2. Sınırsız başarı, güç, zeka, güzellik ya da yüce bir sevgi düşlemleriyle uğraşır durur.
3. “Özel” ve eşi benzeri bulunmaz biri olduğuna ve ancak özel ya da üstün diğer kişilerce (ya da kurumlarca) anlaşılabilceğine ve ancak onlarla ilişki kurması gerektiğine inanır.
4. Çok beğenilmek ister.
5. Hak ettiği duygusu içindedir (özellikle kayırılacak bir tedavi göreceğine ya da her ne istiyorsa yapılacağına ilişkin anlamsız beklentiler içinde olma).
6. Kendi çıkarları için başkalarını kullanır (kendi amaçlarına ulaşmak için başkalarından yararlanır).

7. Eşduyum yapamaz: Başkalarının duygularını ve gereksinmelerini anlamak istemez.

8. Sıklıkla başkalarını kıskanır ya da başkalarının kendisini kıskandığına inanır.

9. Başkalarına saygısız davranır, kendini beğenmiş davranışlar ya da tutumlar sergiler” (Köroğlu, 2013, sf. 333-334)

Grup görevlerinde narsisistler, herhangi bir başarısızlık veya düşük performans durumunda, iş arkadaşlarına nazaran, suçlamaya daha meyilli yapıda olurlar (Campbell ve ark., 2000; s. 343). Bu kişilerarası ve intrapsişik paternler, benliğin olumlu görüşlerini sürdürmek için kendine bakışını düzenleme araçları olarak görülebilir. Narsisistik kişiler, diğer insanlara kıyasla daha yüksek özgüvenli olurlar. Narsisizmin, başarı ile ilişkili olduğuna dair yetersiz kanıtlar vardır.

1.2.2. Narsisizmin Tarihçesi

Patolojik narsisizm, tarih boyunca literatürde önemli bir yer tutmuştur. Mitolojik metinler, dini yazı ve doktrinler, kibre karşı yaptırımlar ve toplum sevgisine karşı öz sevgiyi seçmenin tehlikelerini içermektedir. Öykülerde, resimlerde ve oyunlarda tartışılan bu tehlikeler, psikiyatride belirli bir kişilik paterni olarak NKB'nin sunumunda modern bir biçim bulmuşlardır. Bu güncel gözden geçirmenin amacı, kavramın tarihini anlayarak patolojik narsisizm ve tedavisine ilişkin çağdaş görüşlerin nasıl geliştirilebileceğini göstermektir. Narsisizmin tarihsel kökenlerini anlamak, narsisizmin çağdaş etkilerinin ve bu alandaki mevcut tartışma ve gelişmelerin aydınlatılmasını daha elverişli hâle getirir (Ronningstam, 2009; akt. Grenyer, 2013; s. 4). Bu tarihi genel bakış, orijinal Yunan efsanesiyle başlar ve 1979 yılına kadar psikoloji literatüründe yapılan tartışmalar, Narsisistik Kişilik Envanteri'nin (Raskin & Hall, 1979; s. 590) yayınlanmasına ve bir yıl sonra da, narsisizmin kişilik bozukluklarına dâhil edilmesine katkıda bulunur (DSM-III; Amerikan Psikiyatri Birliği, 1980). O zamandan beri narsisizm üzerine kayda değer oranda klinik, deneysel ve teorik çalışmalar geliştirilmiştir (Cain, Pincus ve Ansell, 2008; akt. Grenyer, 2013; s. 4).

'Narsisizm' terimi, sudaki kendi yansımasına aşık olan Narcissus'un efsanesinden evrilmiştir. Narcissus, kendi yansımasına baktıkça, hem tutku hem de gönül yarası ile günden güne tükenir ve zamanla bu umutsuzluk içinde ölür (Ovid, 2004).

Narcissus trajedisi, modern psikolojik teoriler için, insanın sevgi nesnesi olarak kendisiyle, sağlıklı bir şekilde meşgul olmasının tehlikeleri ve sonuçları hakkında güçlü bir anlatı sunar. Böylece, önemli bir klinik tanı olarak patolojik narsisizmin kökleri, medeniyetin başlangıcında anlatılan öykülere dayandırılabilir. Yunan efsanesi Ovid versiyonunda, peri Echo'nun oynadığı rol önemlidir. Hikayenin son sahnelerinde, Narcissus ve Echo trajik bir kavrayışta bir araya gelir. Canlı ve güzel bir peri olan Echo, çok uzun konuşmaları ve sonu gelmez hikayelerle gevezelik ettiği için Tanrıça Hera tarafından cezalandırılır. Echo, yalnızca başkalarının söylediklerini duydukları son sözleri tekrar edebilmeye mahkum edilir. Bu, cezalandırılmış Echo'nun, kendini beğenmiş Narcissus'a takıntılı bir aşkla yakalandığı son bir sahne yaratır, Echo Narcissus'un aşkıyla bağlantı kuramaz ve reddedilir (Ovid, 2004).

Hem Narcissus hem de Echo için ortak olan, sağlıklı sevginin yetersizliği ve kendisinden veya başkalarından saplantılı bir şekilde kaçmaktır. Bu şekilde, Narcissus ve Echo'nun ilk mitleri, Yunan efsanelerinin çoğu gibi, muhtemelen patolojik narsisizmdeki erken vaka incelemelerini oluşturur ve okuyucuların insan motifleri ve davranışları yelpazesinde eğitilmesini önerir (Grenyer, 2013; ss.7).

Freud (1914/1957) "Narsisizm Üzerine" adlı çalışmasında narsisizmi, libidonun otoerotizmden nesne sevgisine giden yolda bir takılma olarak bahseder (s. 93). Freud, narsisizmi megalomaniden farklılaştırır; Freud'a göre narsisizmin her şeye yetebilen güç sahipliği ve ihtişam sanrılarıyla ilgisi vardır. Freud, narsisizmi, dış dünyadan çekilen libidonun egoya yönelmesiyle ortaya çıkan bir tavır olarak açıklar (s. 24). Freud'un konuya ilgisi, analitik bağlanma temelli veya narsisizm hakkındaki yargıyı iletme değil, bu süreçlerin zihinsel sağlık için teşkil eden sonuçlarını anlamaktır.

Benlik sevgisi hem sağlıklı hem de sağlıklı olabilir: Freud'a göre güçlü bir egoizm hasta düşmemek için gereklidir; bunun için insanın sevmeye başlaması gerektiğini söyler (s. 33). Gelişimsel olarak, küçük çocuklara, öz bakımlarına yeterli özeni gösteren ve hayran olunma, sevilme ihtiyaçlarını sağlayan ebeveynlerin

davranışlarıyla aktarılması sonucunda, çocukların kendi kendilerini sevmeleri sağlıklı olandır. Bu, ego idealinin temelidir (s. 12). Freud, bu tartışmayı sadece öz sevgiyi değil, aynı zamanda başkalarından gelecek sevgiye olan ihtiyacı da katarak genişletir.

Freud daha sonra bu problemin her iki yönünü de dikkate alır. Başkalarının onaylayıcı sevgisini alan kişi, diğerlerini sevme konusunda kendi narsisizmini bir nevi absorbe etmek durumunda kalır, bu şekilde diğerine sunduğu sevginin etkisiyle ileride açıklanacak olan yıkıcı olan narsisizmden ayrılır. Freud, bunu Narcissus miti üzerinden tartışmıştır (Javanbakht, 2006; s. 64)

Karşılıklı sevgi söz konusu olduğunda Narsisistik ve anaklitik süreçler eşit ölçülerde paylaşılır, sevilen nesneye bağımlılığın etkisi bu şekilde dengelenir. Freud'a göre seven insan, narsisizmin bir bölümünü kaybeder ve onun yerine sadece sevilmesi ile değiştirilebilir. Bütün bu açılardan bakıldığında öz saygı, aşık olan Narsisistik unsurla ilişkili kalıyor gibi görünmektedir. Dolayısıyla bu analizde Freud, süreçlerin hem uyarlanabilir hem de patolojik olabileceği daha kapsamlı bir bağlam sağlayarak ve bunların başkalarıyla olan sevgi ilişkilerinin kaderini eleştirel olarak nasıl etkilediğini göstermesi noktasında narsisizm anlayışını genişletir.

Freud ayrıca, narsisizmle ilgili olası bilişleri şu şekilde de tanıtmaktadır:

- (a) Ne olduğunu seven kişi;
- (b) bir zamanlar ne oldukları;
- (c) ne olmak istediklerini; veya
- (d) bir zamanlar onların bir parçası olan biri.

(Freud, 2012; s. 36-37). Freud'un bu kişilerarası süreçler teorisindeki gelişmeleri sayesinde Yunan efsanesi daha iyi anlaşılabilir. Narcissus'un tüm libidosunu kendine yatırması gibi, Echo da tüm libidosunu Narcissus'a yatırmaktadır. Narcissus da Echo da bu nedenle doğada kendi başlarına başıboş bırakılmışlardır ve sürekli bir karşılıklılığı olmadığı için sevdiği şeylerle ilişki içine girme kapasitesi olmadan işkence görmekte ve iyi kalamamaktadırlar (Javanbakht, 2006; s. 65) Javanbakht (2006) ayrıca, Freud'un

değinmediği bir nokta olarak, Narcissus'un kendine değil sudaki yansımasına tutulduğunu belirtir.

Freud, yalnızca kişilerarası ilişkilerle değil, aynı zamanda toplum üzerindeki daha geniş bir etkiyle ilgili olarak analizini sürdürür. Böylece, bireyin toplumun daha büyük beklentilerini temsil etmesi için ideal olan ego kavramını ortaya koyar. Bu fikirleri daha sonra süper ego kavramının temeli olur

Narsisizmin kavramsallaştırılması konusundaki gelişmeler, Freud'dan sonra çok sayıda yazar tarafından ilerletilmiştir (Teicholz, 1978). Sadger (1908,1910) narsisizme psikanalitik açıdan yaklaşmıştır. Sadger, egoizm ve kendini sevmeye tutumu ile bedenine ve kendine aşırı değer verip sadece kendine yatırım yapma tutumunu birbirinden ayırmıştır ve narsisizmin eşcinsellerde de gözlemlendiğini belirtmiştir (Padovan, 2017). Otto Rank (1911) de, narsisizmde kendini sevmeye olgusunu cinsel yönden ele almıştır. Fakat buna ek olarak kendine hayranlık ve kibirlilik özelliklerini de incelemiştir. Böylelikle narsisizm ilk kez cinsel bağlamın dışında değerlendirilmiştir (Özdemir, 2017)

Clarke (1926), aktarım nevrozu çalışmadığında, yüksek Narsisistik hastalarla nasıl psikoterapi uygulanacağı tartışmasını ilerletmiştir (Ronningstam, 2005; s. 6). Reich (1933/1949), İkinci Dünya Savaşı'ndaki sert askeri diktatörlerin ortaya çıkmasından etkilenen, belirli liderlerde bulunabilecek kibirli ve sadist özellikler ile karakterize belirli bir tür erkek narsisizminin tartışmasını geliştirmiştir (O'Leary & Wright F. 1986; s. 333) Fenichel (1945) bu tartışmayı, bu tür kişilik tiplerinin arkasındaki zayıf noktaları ana hatlarıyla belirtmek için genişletmiş ve psikoanalitik karakter üzerinde durmuştur. Balint (1960), birincil narsisizm fikrini reddetmekle birlikte, ancak libidinal dürtülerin kaderi olan başka bir bileşene odaklanan bir teori geliştirmiştir. Balint, Freud'un birincil narsisizm terimini birincil nesne sevgisi olarak değiştirilmesini önermiştir (Tyson ve Tyson, 1984; s. 332) Balint için birey, çevreyle biyolojik ve libidinal olarak yoğun bir ilişki halindedir. Doğum travması, birey ve çevre arasındaki ayrımı hızlandırır. Bu gelişmelerde, sevgi çeşitli yatırımlarda bulunabilir. Balint'e göre narsisizm tamamen ikincil yani patolojik bir süreçtir ve çocuğun çevre ile olan uyumunun bozulmasından ileri gelir. Kendilik ve nesnenin ayrılmadığı bir çevre ile patolojik bir bağ kurmaktır (Morrison, 1986; s. 203)

Bunlara karşın Kohut (1971), normal ve yıkıcı/patolojik narsisizm arasında bir süreklilik olduğunu savunur. Narsisizmi, kendi oluşturduğu Kendilik Psikolojisi bağlamında ele almıştır ve ona göre narsisizm bir kendilikte zayıflama sorunudur.

Kernberg (1975/2016) ise, normal ve patolojik/yıkıcı narsisizm arasında belirli farklılıklar olduğunu söyler. Kernberg, yıkıcı narsisizmde ego ve süperegö arasında patolojik bir ayrışma ve bütünleşme eksikliği bulur. Patolojik narsisizm aşırı talepkardır ve bu talepler tatmin edilemez boyutlardadır. Yıkıcı narsisizmde içselleştirilmiş nesne imgeleri patolojik bir gelişim halindedir. Patolojik narsisistin soğukluğu, değersizleştirme ve mesafeliliği, normal narsisizmden ayrışacak kadar farklı şekilde göze çarpar (Kernberg, 2016; s. 279)

Freud'a geri dönersek, Narcissus ve Echo karakterlerinin sevgi yatırımı biçimleri göz önüne alındığında, (Narcissus'taki kendini aşırı sevmeye ve Echo'daki sevilmemeye karşısındaki kırılganlık ve saldırganlık) her iki davranış türünün de aynı hastada farklı zamanlarda mevcut olabileceğinin vurgulandığını görürüz. Bu tür meseleler, 1970 ve 1980'lerde yaşanan tartışmalardan bu yana narsisizm kavramının gelişmesine dayanmaktadır (Cain, Pincus ve Ansell, 2008; s. 56). Yeni metot ve önlemlerin ortaya çıkışı, kategorik farklılıklardan ziyade boyutsal anlayışları göz önüne almanın önemini vurgulamıştır. Bu şekilde, eski Yunan Narcissus ve Echo hikayesi, farklı psikolojik süreçlerden çok gerçek kişiler hakkında fikir sağlayabilir. Bununla birlikte, bu tür antik mitlerin çağdaş psikiyatri anlayışımızda önemli bir yer tutmaya devam etmesi dikkat çekicidir.

1.2.3. Normal Narsisizm

Normal narsisizm, patolojik olmayan narsisizmdir. Görkemlilik, saygınlık, hak kazanma, iktidar/güç gibi aynı temel öz-motivasyonların, komünal araçlarla gerçekleştiği durumdur (Gebauer et al., 2012; s. 854). Kernberg (2016), normal narsisizmi de kendiliğe libidinal yatırım olarak tanımlamıştır fakat birey bütünleşmiş iyi ve kötü kendilik imgelerine sahiptir. Yine, normal narsisizmde, ego ve süperegöda patolojik bir ayrışma ve bütünleşme eksikliği yoktur. Süperegödan kaynaklanan özeleştiriyile birlikte egonun da özeleştirilme fonksiyonu vardır ve kendilik değeri bu özeleştirilme durumunun dengelenmesiyle oluşur. Normal narsisizmde de, başarısızlık, eleştirilme ve suçlamaya karşı aşırı bir tepki

gösterme olabilir. Fakat nesnelere güvenme, ilgi gösterme ve bağımlılık da vardır. Normal narsisizmde talepler, ihtiyaçlarla bağlantılıdır (Kernberg, 2016; s. 275).

Freud, bu tür narsisizme birincil narsisizm adını vermiştir. Çocuk, gelişiminin ilk yıllarında kendini dış dünyadan ayıramaz ve kendini bir sevgi nesnesi olarak kaydeder. Bu, Freud’a göre normal gelişim aşamasıdır. Freud, birincil ve normal narsisizmi, “megalomani ve ilginin dış dünyadan, yani insanlardan ve şeylerden uzaklaşması” olarak tanımlamıştır. Narsisizme ulaşmak için yeni bir ruhsal etkinliğin eklenmesi gerekir (Freud, 2012; s. 24).

Araştırmalar aynı zamanda normal toplumsal narsisizm ile iktidar, öz güven ve baskınlık gibi yüksek bağlantılı özellikler arasındaki ilişkileri de bildirmektedir (Gebauer et al., 2012; Piotrowska ve diğerleri, 2016).

1.2.4. Yıkıcı/Patolojik Narsisizm

Kernberg (2016), patolojik narsisizmin, kişinin kendini merkeze alması ve kendinden bahsetmesiyle kendini gösterdiğini söylemiştir. Patolojik narsisizmde grandiyöz duygular (büyüklenmecilik), üstünlük hissi, kendinden başkasını düşünmeme, aşırı hırslı olma ve teşhircilik eğimi gösterme gibi özellikler vardır. Kernberg’e göre patolojik narsisizm ayrıca, kendine hayran olunması yönünde aşırı hırslı olmayı içerir. Patolojik narsisist bireyler olumsuz eleştirilere, kendilerine yansıtılan olumsuz duygulara karşı saldırgan bir tutum edinebilir. Çevrelerine yansıttıkları olumsuzluk ve değersizlik hislerini aslında kendilerine karşı beslemektedirler. Kernberg bu ilişkinin artık “kendilikle kendilik arasında” olduğunu dile getirmiştir (Kernberg, 2016; s. 280).

Kernberg’e göre, patolojik narsisizmde özel bir Narsisistik direnç vardır. Patolojik narsisizm, patolojik nesne ilişkilerinden kaynaklanır. Yani, ego ve süperegö patolojik bir biçimde ayrılmıştır ve bütünleşme eksikliği taşır. Patolojik narsisizmde, içselleştirilmiş nesne ilişkileri patolojik bir gelişim gösterir. Patolojik narsisizmde eleştiri, suçlama ve başarısızlığa uğramaya karşı aşırı bir tepki vardır ve nesnelere karşı ilgi gösterme, güvenme ve bağımlılık yoktur. Patolojik narsisizm aşırı talep eder ve tatmin edilecek boyutları aşmıştır (akt. Karaaziz ve Erdem Atak, 2013; s. 48).

Yıkıcı/Patolojik narsisist özellikler baskın bir şekilde kişiye ve çevresine zararlı sonuçlar doğuran davranışları sembolize eder. Bu narsizim türünde kronik psikiyatrik tedavilere ek olarak rehabilitasyon ve ilaç tedavileri de gerekebilmektedir.

1.3. Optimal Performans Duygu Durum

Elly Konijn (2000), oyuncunun hedeflenen duygularla olan ilişkisinin üç farklı modelini tanımlamıştır: Stanislavsky (1949/1983) ve Brecht'in (1972) oyunculuk yöntemleriyle ilişkilendirdiği 'katılım', 'ayrılma' ve 'kendini ifade etme'. Konijn, karakterle veya oyunculukla ilgili olmayan özel ve kişisel duyguların performans sırasında oyuncular tarafından deneyimlendiğini iddia etmiştir (Konijn, 2000; s. 39) Benzer şekilde, Hornby (1992), aktörlerin “bölümlere ayrılmadığını”, daha ziyade bir kerede ve rol geliştikçe büyüyen bir beceri ile düşünüp hissettiklerini ve bu şekilde davrandıklarını ifade etmiştir.

Seton (2004) ise, hayati bir noktanın, kurgu olarak bir şeyin bilinçli bir şekilde tanınmasının, kişinin kendisinden etkilenmemeyi seçebileceği anlamına geldiğine dair yaygın bir fikir olduğu beyanında bulunarak katılmıştır. Seton, oyuncuların performanslarını sergilemesine ve gerçekleştirmesine rağmen, kendilerini performans sürecinden 'uzaklaştırabileceklerinin' varsayıldığını iddia etmiştir (Seton, 2004; s. 11).

Bu zihin-beden dinamiği, oyunculuk ve oyuncu eğitim çevrelerinde tartışılmaya devam ederken, bu araştırmadan, zihin-beden kutupluluğunun, fiziksel, zihinsel ve duygusal yönlerinin bütünleşik doğasını kabul etmenin yolunu bulduğu açıkça görülmektedir. Bu durum, Diderot (1883) tarafından en büyük aktörlerin performans yaparken hiçbir şey hissetmeyenler olduğu söylene de, çağdaş aktörler arasında baskın görüş olduğunu iddia eden Spencer tarafından desteklenmektedir. Spencer, zihin/ruh-beden ayrılığını dile getiren Platon'un karşısına Aristoteles'i koyar (Brown, 2007; s. 610).

Performans konusundaki bu tartışmalardan yola çıkılarak Optimal Performans Duygu Durum modeli ve aktörlerle ilişkisi açıklanacaktır.

1.3.1. Tanım

İlk kez Csikszentmihaly'nin 1975'te yayımladığı “Beyond Boredom and Anxiety” adlı kitabında kullandığı Optimal Performans Duygu Durum terimi, insanın

işiyile yoğun şekilde ilgilenmesi ve bundan haz alması şeklinde tanımlanmıştır. Sanat, spor veya performans gerektiren herhangi bir çalışma alanında yaşanabilen bu duygu durumunda, kişi, yapmış olduğu görevin içinde kaybolur; yapmış olduğu aktiviteden içsel bir zevk ve haz duyar. Yine kişi yapmış olduğu görev üzerinde bilişsel yeterliliği ve kontrolü olduğunu hisseder (Jackson ve Eklund, 2004; s. 5).

Akış, Csikszentmihalyi tarafından performans esnasında yaşanan zorluklar ile beceriler arasında uyumlu bir denge olduğunda algılanan optimal psikolojik durum olarak tanımlanmıştır (Jackson ve Eklund, 2004; s. 6). Privette ve Bundrick (1991) tarafından da içsel bir ödüllendirme deneyimi olarak açıklanır.

Zorluklar ve beceri arasındaki denge, aktiviteye bütünüyle kendini verme, hareket ve farkındalık, performans için belirlenen hedeflerin açık bir şekilde düzenlenmiş olması, performansın herhangi bir ödül için gerçekleştirilmeyip performansın kendisi için bulunulması, göreve odaklanma, kontrol duygusu, performans esnasında kişinin kendi beceri ve kaygılarından kaçınma kapasitesi, kişinin zamanın nasıl geçtiği konusundaki algıları ve performans sergilenirken bunun düşünmeden, otomatik olarak yapılması gibi unsurlar akış kavramının temel unsurları olarak tanımlanmıştır (Csikszentmihalyi, 1990; s. 1-9).

Optimal performans duygu durumu, akış teorisine dayalıdır. Csikszentmihalyi, akışı, işini tutkuyla yaparken kendini kaybeden sanatçıları gördüğünde fark etmiştir. Akış, hem bir durum (state) olarak hem de bir kişilik eğilimi (trait) olarak kabul görür. Csikszentmihalyi, akışı farklı koşullarda deneyimleyen bireylerin, tecrübeleri benzer şekilde ifade ettiklerini fark etmiştir. Kişinin kendi amacını kendisinin seçmiş olması akışı deneyimlemek için elzem bir yoldur. Yine kişinin performansından sonra mutlaka geribildirim alması akış deneyimi için gerekli özelliklerdendir. Kişi akışı yaşayabilmek için tüm dikkatini vermelidir, konsantrasyon akış deneyiminde önemlidir. Akışı yaşatacak deneyimler, bireyin kişisel kaynaklarıyla doğru orantılı şekildedir; yani ne sıkacak kadar basit ne de kaygı yaşatacak kadar zor. Akış bir içsel motivasyondur ve içsel motivasyonlar dışsal motivasyonlardan daha verimlilik getirir. Yine günlük aktivitelerinde dahi olsa akış yaşayanların daha mutlu oldukları görülmüştür (Csikszentmihalyi, 1975; s. 36).

1.3.2. Optimal Performans Duygu Durum Modeli

Optimal Performans Duygu Durum modelinde, sürekli ve durumluk olarak iki ayrı ölçek oluşturulmuştur (Jackson & Eklund, 2002; Jackson & Marsh, 1996). Her iki durumda da Optimal Performans duygu durumu kişiyi zirve performansa taşımaya yardım eder. Algılanan görev zorluğu yüksek iken algılanan performans düşükse kaygı oluşabilir. Tam tersi durumda da rahatlık deneyimi oluşur (Fossmo, 2006 akt. Kelecek, Aşçı, Altıntaş, 2011; s. 37).

Durumluk Optimal Performans Duygu Durum Ölçeği, performans esnasında bireyin optimal performans duygu durumunu belirleme amacıyla geliştirilmiştir. Sürekli Optimal Performans Duygu Durum Ölçeği'nde de performansı gerçekleştiren bireyin genel durumunu belirler (Jackson ve Marsh, 1996; s. 22).

1.4. Öznel Kariyer Başarısı

Hodge'a (2000) göre, yirminci yüzyılda aktörlerin kariyerlerindeki başarılarının eğitim açısından metodoloji arayışları, iki anahtar soru etrafında tartışmalara yol açmaktadır. İlk olarak, tam bir aktör eğitimi yöntemini içerebilecek tek bir evrensel sistem elde edilebilir mi? İkincisi, bu sistemin temel teknikleri, herhangi bir tiyatro türünün yaratılmasında uygulanabilir mi?

Bu soruların cevapları halen tartışılmaktadır, ancak kariyer başarısı noktasında aktör eğitiminin geçmiş uygulamaların güncel yorumlarına dayandığı varsayımı üzerine, Prior (2005), aktör eğitime, sistematik ve eklektik olmak üzere iki temel yaklaşım olduğunu öne sürmüştür (Prior, 2005; s. 32)

Oyuncunun performansından ve kariyerinden gurur duyması, yaşamdaki en önem verdiği hedefini gerçekleştirmesi, işi ve yaşamı arasındaki dengesi sağlayarak huzur duyması gibi kavramlar öznel kariyer başarısının alanıdır. Sadece ücret, maaş, terfi, statü gibi kavramların vurgulanmaması, iş performansından elde edilen yaşam doyumuna da değinilmesi öznel kariyer başarısı alanına daha çok eğilmeyi gerektirmiştir.

1.4.1. Tanım

Jim Meade (2000), kariyer başarısının kişisel deneyimin bir sonucu olduğunu ve kişisel deneyim ile gerçek veya algılanan başarıların birikimi olarak görülebileceğini, böylece öznel ve nesnel kariyer başarılarını kapsadığını belirtmiştir.

Öznel kariyer başarısı için bütüncül bir öznel değerlendirmeye sahip olmak daha iyidir, bazı faktörler nesnel faktörlerin etkisi altında olmayabilir. Öznel kariyer başarısı, ek öznel değerlendirmeler gerektiren nesnel faktörlerin dışındadır. Heslin (2005), öznel kariyer başarısının, hedeflerin gerçekleştirilmesi, öz kimlik ve terfi için algılanan fırsatları içermesi gerektiğini söylemiştir. Öznel kariyer başarısının kariyer anlayışı ve değerlendirmesiyle ilgili olduğunu savunmuştur (Heslin, 2005; s. 114) Dries (2008), kariyer başarısını, dış kazanımlar, dışa dönük duygular ve iç kazanımlar ve içe dönük duygular olmak üzere bütünlük bir çerçevenin dört boyutu olarak tanımlamıştır (Dries, 2008; s. 260). Hall (1996) ise, öznel kariyer başarısını kişinin yaşamaya değer bir hayatının olması olarak açıklar. Hall'a göre kariyer, psikolojik başarıya muhtaçtır. Yaptığı işten gurur duyma ve kişisel başarıdan gelen doyum kişinin yaşam amacıdır (akt. Budak ve Gürbüz, 2017; s. 90) Ng ve arkadaşları (2005), benzer şekilde, işten elde edilen psikolojik bağlamda olumlu çıktılar olarak tanımlar. Kariyere dair beklentiler ve imajinasyonlar kişiden kişiye farklılık gösterir, bu nedenle aynı istihdam koşullarına bile sahip olsalar da öznel kariyer eğilimleri farklılaşacaktır (akt. Budak ve Gürbüz, 2017; s. 89-90).

Yine Heslin (2005), nesnel başarıya sahip olup da mutsuz hisseden insanların varlığından söz eder. Bunun sebebi öznel kariyer doyumunun eksikliğidir.

Turban ve Dougherty'e (1994) göre ise kariyer başarısı genel başarı algısı olarak değerlendirilmemelidir. Aksi halde değerlendirme tek boyutlu olacaktır. Öznel kariyer başarısı birçok boyutuyla ele alınmalıdır. Bu daha uygun bir yaklaşım olacaktır.

1.4.2. Öznel Kariyer Başarısının Boyutları

Kariyer Memnuniyeti: Greenhaus, Parasuraman ve Worry (1990), öznel kariyer başarısını ölçmek için iş tatmini ölçeğini kullanmıştır. Bu ölçeğin üç boyutu vardır: Başarılar için bireysel memnuniyet, ilerleme için bireysel memnuniyet ve gelir için

bireysel memnuniyet. Ancak kariyer memnuniyeti öznel kariyer başarısının sadece bir yönünü temsil edebilir, iş memnuniyeti ölçeği öznel kariyer başarısının tamamını ölçmek için kusurlu bir yol olabilir (Greenhaus ve ark., 1990; s. 66)

Genel Başarı Algısı: Turban ve Dougherty (1994), öznel kariyer başarısı için öznel kariyer başarı anketi tasarlamışlardır. Bu anket dört maddeden oluşan genel öznel algıyı ölçer. Ancak, bu şekilde öznel faktörlerin nesnel kariyer başarısı değerlendirmesini teşvik ettiği ve öznel kariyer başarısı için kapsamlı bir değerlendirme oluşturup oluşturamadığı konusunda bilgi yoktur.

Çok Boyutlu Ölçüm Yöntemi: Gattiker ve Larwood (1986), beş boyuttan oluşan bir ölçüm oluşturmuşlardır. Bunlar: İlişkiler, ekonomik durum, iş, sınıf durumu ve yaşam başarısıdır. Bu ölçüm 20 yılda tasarlanmıştır. Abele ve Wiese (2008) iş ve çalışanların zaman içinde çok fazla değiştiğini öne sürmüşlerdir. Bu şekilde çağdaş bir açıklamada yetersiz olduğunu belirtmişlerdir (Abele ve Wiese, 2008; s. 1)

1.5. Tiyatro Oyuncularında Performansın Kişisel Duygu Durumuyla İlişkisi

Tiyatro bağlamında performans, milattan önce dokuzuncu yüzyıllara dayanan Diyonisos için yapılan Dithyrambos şenliklerine dayanır. Bu şenliklerde insanlar, Diyonisos'u yücelten şarkılar söyler ve esrik bir biçimde dans ederler. Şenliğin kalan günlerinde agon adı verilen tiyatro yarışmaları yapılır, drama ve şarkı yarışmalarını kapsar. Aristoteles'in de tabiriyle tragedya ve tiyatro bağlamında performans "dithyrambos önderlerinden" doğmuştur (Thomson, 2004; s. 182). Bu şöenlerde insanlar sarhoş olup dans ederler ve tiyatrolarda performans sergilerler, böylece bir nevi duygu boşalması anlamına gelen katharsis yaşarlar (Thomson, 2004; s. 182).

Tiyatroda performansın en önemli göstergesi bu duygu boşalması yani katharsis'tir. Katharsis sanatsal anlamda ilk kez Aristoteles tarafından kullanılmıştır. Aristoteles katharsis kavramını daima mimesis (taklit) kavramıyla birlikte düşünmüştür. Platon, özellikle tragedya gibi heyecan yaratan, duyguları harekete geçiren şeylerin insanı duygusal ve psikolojik yönden zayıf kıldığını söylerken Aristoteles'te sanatsal yaratım için bu katharsis gerekli görülmektedir. Oyuncular eylemi taklit eden tragedya

aracılığıyla katharsis'e ulaşır ve ruhunu tutkularından temizler. Katharsis yoluyla seyirci de oyuncu da bir duygusal arınma yaşar (Aristoteles, 1995).

Nietzsche (2005), tiyatro ve oyunculuk bağlamında performansın, kişinin kendinden soyutlanıp dönüşerek, doğa ve ötekilerle bir hissetmesine yol açan Dionisosçu bir dürtüden söz eder. Dramanın özü kendi kendini dönüştürmektir. Dithyrambos şenliklerindeki oyuncuların, birey olarak kendilerinden vazgeçişlerinden, kendilerine karşı bir büyülenmeyle unutuş yaşadıklarından bahseder. Bu performans yoluyla varolan her şeyin bir olduğunu kavrayan insan, artık bir sanatçı değildir; sanat yapısının kendisi olmuştur (Nietzsche, 2005; s. 38).

Foucault (1973-1974), klasik çağların başlarında bile deliliğin dünyanın "kuruntu-varlık"larından biri olarak görüldüğünü ve deliliğin hakikatinin ortaya çıkması gereken yerin hastaneler değil, tersine çevrilmiş doğa olan tiyatro olduğunu yazar. Hastanın önünde deliliğinin bir komedisi oynanır, dekor ve kostüm de kullanılarak pekiştirilir ve böylece "bir yanlışlığa kurban giden" hastanın katharsis yaşanması beklenir. Bu teknik on dokuzuncu yüzyıla kadar uygulanmıştır. Görüldüğü üzere mimesis yani taklit yoluyla katharsis yaşama, duygulardan arınma eski çağlardan bu yana uygulanan bir tekniktir (Foucault, 1995; s. 73-74).

Artaud da (2009), sinir sistemini dolaysız olarak etkileyebilecek, bedenlerin karşı karşıya kaldığı bir yöntemle hastalanmış modern bireyi iyileştirme üzerine düşünmüştür. Artaud, insanı bedeniyle birlikte kendinden çıkmaya davet etmektedir. Çünkü Artaud'ya göre insanın yapılışında hata vardır.

Stanislavky (2011), Fransız psikolog Ribot'nun "Duygusal Bellek" terimini kullanarak, oyunculukta coşku belleği kavramını türetmiştir. Ribot, duygusal bellekte geçmişe dair deneyimlerin kaydedildiğinden söz etmiştir ve kişi geçmişte yaşadığı bir olayı hatırladığında duyguları yeniden harekete geçer. Aynı duyguları yeniden yaşabilir. Stanislavky de oyunculuk deneyiminin bu şekilde duyguların yeniden uyandırılmasıyla yaşantılandığını öne sürer. Bu yöntemini "Sistem" diye adlandırmıştır (Stanislavky, 2011; s. 168). Stanislavky'nin öğrencisi Strasberg de (1947), şahsi olarak barındırılan duygular ile gerçekleşen bir oyunculuk yöntemi türetmiştir.

Freud (2016) ise bu arada, bastırılmış yoğun duyguların bir “sanatsal dışavurum” yaratacağını ileri sürmüştür. Bunu Leonardo Da Vinci’nin yaşamını id, ego ve süperego üçgeninden yorumlayarak yapmıştır. Freud’a göre oyunun kendine ait bir gerçekliği vardır. Sanatçı, düşlerinden yarattığı evrenini çeşitli duygularla donatır (Freud, 2016; s. 86).

Profesyonel bir oyuncu olmak, bireyin büyük bir değişim ve kendisini yeniden değerlendirme zamanı olan bir eğitim süreciyle başlar. Performansı daha geniş ve esnek bir beceri yelpazesi altında sunmak, eski alışkanlıkların, dirençlerin, önyargılı fikirlerin ve engellemelerin yıkılmasını gerektirir. Sıkı bir performans için geçirilen bir eğitim programı sırasında kritik bir stres, kafa karışıklığı, kişisel çatışma ve bazen de travma ihtimalleri artabilir. Oyunculuk öğrencileri farklı karakterleri nasıl temsil edeceklerini ve çeşitli kişileri benimsemeyi öğrenirler. Bunu yaparken, genellikle kim oldukları temel sorunu ile karşı karşıya kalırlar. Sınıflarda ya da provalarda sürekli olarak risk almaları, korkuların üstesinden gelmeleri ve “sınırları” aşmaları istenir. Oyuncular ve oyunculuk öğrencileri, bir dizi öz-saygı ve öz-farkındalık meselelerini ortaya çıkaran bilgi ve eleştirel farkındalık geliştirmeye teşvik edilir. Bazen olduğundan daha yetenekli olduklarını varsayabilir veya alternatif olarak yeteneklerine güvenmeleri için çok fazla cesaretlendirmeye ihtiyaç duyabilirler. Aktör eğitim sürecinin bir kısmı öğrencileri risk almaya, sınırların ötesine taşımaya ve seçimleri genişletmeye teşvik etmektir; bunların hepsi derin, kişisel sorunları gündeme getirebilir. Richard Schechner (1973), kişiye, oynayacağı karakter maskelerinin arasında kaybolmaktan çıkıp, kendisiyle yüzleşmeyi salık verir. Bütün bu psikolojik çözümlemeleri içermesinden ötürü Jerzy Grotowski de, tiyatroyu sosyal bilimlerin bir parçası olarak görür (akt. Schechner, 1973; s. 81-83).

Akıl hastalığı ile yaratıcı başarı arasındaki bağlantılar uzun zamandır araştırma konusu olmuştur. Arnold M. Ludwig (1995), yaratıcı çalışma hayatlarının kişisel yaşamları üzerindeki etkisini yönetemeyen sayısız sanatçının araştırmasını yapmıştır. “İçeriye teslim olan ve duygusal deneyimleri yaratıcı çıktılarının hammaddesi olarak kullananların, iki ucu keskin yaratıcı faaliyet kılıçlarını deneyimleme olasılıklarının” daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Yaratıcı süreç Ludwig’e göre, acı dolu deneyimleri ifade gücüyle kanalize etmeye olanak sağlar.

Bununla birlikte, bu odak göz önüne alındığında, duyguların bir aktörün yetenek repertuarının önemli bir bileşeni olduğunu ve kendilerinin olumsuz bir unsur olmadığını kabul etmek önemlidir. Aktör eğitimi sırasında duyguların ortaya çıkmasında kilit faktör, duyguların özel dikkat ve özenli bir yönetim gerektiren bir incelemeye alınmasıdır.

Prior ve arkadaşları (2005), genç oyuncuların rolleri oynarken, potansiyel olarak rahatsız edici “dünyalara” girip çıkma konusunda nasıl eğitildikleri ve çağdaş aktör eğitiminin onları, bu geçişler için yeterince hazırlayıp hazırlamadığı ile ilgili sorulara değinmişlerdir.

Seton (2006), oyunculuk okullarının çoğunun, aktörlerin kasıtlı olarak “savunmasız” olmalarını sağlamaya kararlı olduklarını ve öğrencilerin rol oynamak için kendi deneyimlerini kullandıklarında bu “güvenlik açığı” için hangi bedeli ödediklerini sormuştur. McFarren (2003) de benzer şekilde, öğrencilerin karakterizasyonun geliştirilmesi ve yürürlüğe girmesi için travmalara kasıtlı olarak girmelerini sağlayan eğitim tekniklerinin bilgeliliğini sorgulamıştır.

Oyuncuların temsil ettikleri karakterleri betimlemek için gerekli duygulara erişmeyi ve bunları kullanmayı nasıl öğrendikleri, oyuncunun karakterin duygularını gerçekten hissedip hissetmemesi gerektiği ile ilgili sorular halen tartışılmaya devam etmektedir. Bu sorular, Diderot’un (1883) yazısına kadar ulaşır. Aktörün Paradoksu, oyuncunun sürecinin ilk analizi olarak kabul edilmektedir. Basit bir ifadeyle, Diderot sahnede bir aktörün bir paradoks sergilediğini, çünkü performanstaki duyguları gerçekte hissetmeden mekanik olarak üretilebildiğini ifade eder. Diderot, kartezyen düalizm fikrini harekete, eyleme uygulamıştır. Aklı ve bedeni sürekli ikili bir muhalefette görür. Bu da daha sonra oyunculuk ve performans teorilerinin temelini atmıştır (Hornby, 1992; s. 106).

Hornby (1992), bu dualistik modelin gerçek deneyimlerden ziyade mantıksal çıkarımlara dayandığını ve bir aktörü bugün mekanik olarak tanımlamanın aşağılayıcı olacağını savunmuştur. Bununla birlikte, Çehov (1953), aktörün 'bölünmüş bilinci' olarak adlandırdığı şeyin, aktörün yaratıcı süreci için çok önemli olduğunu savunmuştur. Çehov ayrıca, Stanislavky’nin coşku belleği metodunun aktör de depresyon ve anksiyete oluşturacağı savunmuştur (Solomon, 2002; s. 16). Brecht (1972) de, aynı zamanda oyuncu için çifte bilinci gerekli görür ve aslında izleyiciler için de bu çifte bilinci

istemmiştir. Brecht'in oyuncunun rolle özdeşleşmemesi konusunda ısrarı epik tiyatro anlayışını doğurmuştur (Karaboğa, 2011; s. 192). Meyerhold (1969), oyuncuların ilk önce dışsal hareketleri kullanarak karakter yarattığı, biyomekanik oyunculuk tekniği ile, oyuncuların “kendileri” olmaya çalışmadan karakterlerini “sunmayı” öğrenmeleri gerektiğine inanmıştır (Berktaş, 1997; s. 122-123) Crawford (2011), bu çift bilinçliliğin sahnede kurguya katılmayı sağladığı görüşü ile çağdaş bir perspektiften ifade eder. Zarrilli (1995), Diderot'un önerdiği gibi, oyuncunun psikolojik gerçekçilik ile simüle etmekten ziyade duyguları hissetme ihtiyacından söz eder. Zarrilli, gerçek (her gün yaşanan duygular) ve hayali (tiyatro sahnesinde yaşanan duygular) arasındaki farktan bahsetmiştir. Beden ve zihin bütünlüğüne ulaşılmasını engelleyeceği için Kartezyen düalizmi benimsememiştir (Wallace, L. L. 2012; s. 107).

Bloch, oyunculukta kullanılan postür ve yüz ifadelerinin duyguları uyandırması üzerine çeşitli çalışmalar yapmıştır. Evrensel duygusal ifade paternlerini öğrenip uyguladığı takdirde duyguları simüle edebilir. Artaud buna “duygusal atlet” demiştir (Chandra, 2004; s. 4).

Peter Brook (1993), biraz daha karmaşık bir bakış açısı sunar: ona göre tiyatro en zor sanatlardan biridir, çünkü üç bağlantı aynı anda ve mükemmel bir uyum içinde çalışmalıdır. Bu üç bağlantı, oyuncu ile iç hayatı arasında, oyuncu ile ortakları (ortak oyuncular) ve oyuncu ile izleyicileri arasındaki ilişkidir. Brook'a göre, sahnede performans “aynı anda iki dünyada olmak” anlamına gelir. Aktörler bu üçlü ilişkiyi keşfetmek, sürdürmek için mücadele etmek zorundadırlar ve temel yükümlülükleri dış davranışlarla en özel dürtüler arasında bir denge kurmaktır. Bir aktör, kendisine ait olan, ancak karakterine, gözle görülür bir şekilde ters düşmeyen duygusal durumları yakalama kapasitesine sahiptir (Birkiye, 2007). Stanislavsky (2011), oyunculukta kullanılan “içeriden dışarı” yönteminin genellikle “güçlü duygusal deneyimler” ortaya çıkardığını ifade etmiştir.

Duyguların kontrol edilebilirliği Damasio (1999) tarafından gözlemlenen ve aynı zamanda insanların duygu sanatında eğitilebileceğini kabul eden bir alandır (Damasio, 1999; s. 48). Wetherell (2013), aktörlerin, somutlaşmış duygusal akışları koruyarak, engelleyerek ve durdurarak, etkili bir şekilde duygular üzerinde bilinçli bir baskı yapmayı öğrenebileceği düşüncesini genişletmiştir (Wetherell, 2013; s. 353).

"Sanatsal mizaç" ve yaratıcılık ile kişilik bozuklukları arasındaki ilişki de araştırma alanı olmuştur. Lombroso (1891), sanatçı, yazar ve müzisyenlerdeki psikiyatrik bozuk oranların yüksek olmasına değinmiştir (McLeod & Cropley, 1989; s. 76). Juda ise (2006), artist ve yazarların birinci derece akrabalarında bipolar bozukluk, intihara meyillilik, siklotimi ve psikoz öyküsünün yüksek olduğunu saptamıştır. Jamison (1993), genel popölasyona kıyasla sanatçılar arasında oldukça yüksek bir bipolar-spektrum insidansı olduğuna dair bulgular elde etmiştir. Sanatsal mizaç ve bipolar bozukluk üzerine yaptığı araştırmada, sanatçılarda duygusal aşırı uçlara karşı hassasiyetin arttığını ve çok sayıda yazar ve sanatçının depresif, intihara meyilli veya manik olduğunu keşfetmiştir (Johnson, S. et al. 2012; s. 5). Kyaga, (2014) psikopatoloji ile yaratıcı meslekler arasındaki korelasyona değinmiştir. Stefansson ve arkadaşları (2015), şizofreni ve bipolar bozukluk yaşayan insanların yaratıcılıklarının yüksek olduğunu vurgulamışlardır. Richards ve ark. ise (1988) farklı bir konuya değinmişlerdir. Yaratıcılık ve sanatsal çalışmanın ortaya çıkabilmesi için bipolar bozukluğun hafif ya da gözle görünmeyen formu gereklidir, hastalığın şiddetli olması tam tersine yaratıcılığın ve sanatsallığın ortaya çıkmasına mani olacaktır (Johnson, S. et al. 2012; s. 2).

Feist'in 1998 yılında yaptığı bir araştırmada, sanatçılar, sanatçı olmayanlardan daha az oranda tedbirli, kontrollü ve düzenli oldukları; kurallara uymak konusunda daha az istikrarlı oldukları belirlenmiştir. Yine aynı araştırmada, sanatçı olmayan insanların sanatçılardan daha güvenilir, vicdanlı ve sosyal, fakat aynı zamanda daha geleneksel ve katı kişilik özelliklerine sahip oldukları belirlenmiştir. Bununla birlikte, sanatçılar, sanatçı olmayanlara göre daha fazla oranda yaratıcı ve meraklı bulunmuş, araştırma konusunda daha aktif, estetik değerlere karşı daha hassas, hayal gücü daha kuvvetli, deneyime daha açık, ve daha zeki ve hassas bir yapıya sahip çıkmışlardır. Feist, sanatçıların duygusal açıdan daha gergin bireyler olarak değerlendirmiştir. Sanatçıların bağımsız ve benmerkezci yapılarını, içgüdüsel bir biçimde hareket edebilen ve düşünmeden ani bir şekilde tepki verebilen bir kişilik tarzında olduklarını da dile getirmiştir. Hırslı, saldırgan, soğuk ve mesafeli ve aynı zamanda içedönük kişilik özelliklerine de değinilmiştir (Feist, 1998; s. 294-295)

Nettle'nin (2006) oyuncular ve oyuncu olmayanlar arasında yaptığı araştırmada, oyuncular dışadönüklük, deneyime açıklık, yumuşak başlılık ve geçimlilik kişisel

özelliklerinde yüksek puan almışlardır. Fakat oyuncuların daha tutarsız duygusal dengeye sahip olduklarını da dile getirmiştir (Nettle, 2006; s. 379).

Hammond ve Edelman (1991) da, oyuncular ve oyuncu olmayanları karşılaştırmışlardır. Bu araştırmaya göre de, oyuncuların duygusal denge puanları önemli düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Oyuncu olmayanların benlik saygısı puanları önemsiz düzeyde de olsa daha yüksek çıkmıştır (Hammond ve Edelman, 1991; s. 129-130).

Furnham (2016), yapılan çalışmalarda tiyatro oyuncularında Narsisistik özellikler bulunduğunu (Hayman, 1973), oyuncuların agresif, kaygılı ve stresörlere karşı kırılgan bir yapıda olduklarını belirtmiştir. Yine, Goldstein ve Yasskin'in (2014) bir çalışmasına değinmiş ve bu çalışmada aktörlerde görülen dikkat çekme, dürtüsellik, kendine hayranlık olgularının Narsisistik kişilik özellikleriyle güçlü bir ilişki bulunduğunu söylemiştir (Furnham, 2016; s. 3).

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölüm, çalışmada kullanılan yöntem, araştırmanın modeli, araştırma grubu, ölçme araçları, verilerin toplanması ve analizi ile ilgili bilgilerin açıklandığı bölümdür.

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, tiyatro oyuncularının Borderline ve Narsisistik kişilik özelliklerinin, optimal performans duygu durum ve öznel kariyer başarıları arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlayan ilişkisel bir taramadır. Yanı sıra araştırmada tiyatro oyuncularının Borderline ve Narsisistik kişilik özellikleri, optimal performans duygu durumları ve öznel kariyer başarılarıyla bazı sosyo demografik değişkenler arasındaki ilişkileri de ortaya koymak amaçlanmıştır.

2.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

İstanbul Şehir Tiyatroları'ndan rastgele seçilen 100 kadın 100 erkek olmak üzere toplam 200 oyuncu araştırmanın örneklemi oluşturmaktadır. Örneklemden edinilen bilgiler yüz yüze anket tekniğiyle uygulanmıştır. Örnekleme ilişkin betimleyici bilgiler tablo 4'te verilmiştir.

2.3. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Çalışmada, verilerin elde edilmesi amacı ile anket yöntemine başvurulmuş olup anket soruları yüz yüze anket tekniğinden yararlanılarak katılımcılara ulaştırılmıştır. Anketlerin cevaplanması esnasında çalışanların isim ve soyad bilgileri talep edilmemiş, böylece gizlilik esnasından hareketle ankette yer alan sorulara objektif yanıtlar verilmesi desteklenmiştir. Toplam 162 sorudan oluşan anket içerisinde beş bölüm yer almaktadır. Birinci bölümde katılımcıların demografik bilgileri ile ilgili sorular yer almaktadır. İkinci bölümde Borderline, üçüncü bölümde Narsisistik kişilik özelliklerini ortaya koyan sorular yer almaktadır. Dördüncü bölümde ise, Optimal Performans duygu durumunu ortaya koyan sorular yer almaktadır. Son bölüm olan beşinci bölümde ise, Öznel Kariyer Başarısını ortaya koyan sorular yer almaktadır.

2.3.1. Sosyo Demografik Form

Birinci bölümde yer alan sosyo demografik formda ankete katılanların yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, medeni durum, çocuk sahipliği, yaşam ortamı soruları bulunmaktadır.

2.3.2 Borderline Kişilik Ölçeği

Borderline kişilik ölçeği, DSM-IV tarafından tanımlanan her bir Borderline kişilik bozukluk kriteri bağlamında alt ölçekleri içeren ve temelde bireyin kendini değerlendirmesini kapsayan bir yapıya sahiptir. Türkçeye standardizasyonu Ceylan (2016) tarafından yapılmıştır. Poreh ve arkadaşları tarafından 2006 yılında geliştirilen söz konusu ölçek içerisinde toplamda 80 madde yer almaktadır. Bu maddeler, dürtüsellik, duygulanımda kararsızlık, terk edilme, ilişkiler, kendilik-imesi, intihar/kendini yaralama davranışı, boşluk duygusu, yoğun öfke ve psikoz benzeri durumlar olmak üzere 9 alt boyuta ayrılmıştır. Ölçekteki ifadeler, doğru ve yanlış olarak şekillenmiştir. Pozitif maddelerde her doğru soru 1 puan olarak hesaplanırken yanlış sayıları 0 puandır. Negatif maddelerde ise, her doğru için 0 puan verilirken, yanlışlar 1 puan ile hesaplanır. Güvenilirlik değeri .94'tür.

2.3.3. Narsisistik Kişilik Envanteri

Toplam 16 sorudan oluşan üçüncü bölümde yer alan Narsisistik Kişilik Envanteri Raskin ve Hall tarafından (1979) geliştirilen ve ampirik çalışmalar içerisinde yaygın bir şekilde kullanılan ölçektir. Narsisistik ifadelere 1 puan verilir. Çıkan sonuç ne kadar yüksekse narsisistik özellikler o kadar fazladır. Türkçeye standardizasyonu Atay (2010) tarafından yapılmıştır. Güvenilirlik değeri .83'tür.

Narsisistik kişilik özellikleri ile ilgili çalışmalar 2000'li yıllara gelindiğinde Dr. Ames ve arkadaşları (2006) tarafından yapılan araştırmada ölçeğin 16 maddeden oluştuğu ortaya konmuştur. Burada ölçeğin 20 ifadeden az olmasından ötürü zaman kayıpları ve katılımcılardan kaynaklanan hataları minimize ettiği dile getirilmiştir (Ames, 2006: 440-449).

2.3.4. Optimal Performans Duygu Durum Ölçeği

Toplam 36 sorudan oluşan dördüncü bölümde yer alan Optimal Performans Duygu Durum Ölçeği, “Hiçbir zaman”, “Nadiren”, “Bazen”, “Sık sık” ve “Her zaman” seçeneklerinden oluşan 5’li likert sistemine sahiptir. Ülkemizdeki geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Aşçı ve arkadaşları (2007) tarafından gerçekleştirilmiştir. Güvenilirlik değeri .97’dir.

Jackson ve Eklund, sporcularla yaptıkları nitel araştırmalardan ve duygu durum ölçeklerinden edindikleri araştırma sonuçlarını esas alarak “Durumluk ve Sürekli Optimal Performans Duygu Durum Ölçekleri”ni (Flow State and Dispositional Flow State Scales) ölçeğini geliştirmişlerdir. Amaçları fiziksel aktivite ve spor ortamındaki optimal performans duygu durumunu belirlemektir (Aşçı ve ark, 2007). 394 Amerikalı ve Avusturyalı gönüllü sporcular üzerinde gerçekleşen çalışmada, Csikszentmihalyi tarafından belirtilen ve toplamda 9 alt boyuttan oluşan optimal performans duygu durumu pek çok çalışma ile desteklenmiştir. Bu çalışmada kullanılan ölçek “Dispositional Flow Scale (DFS-2)” ölçeğidir. Sürekli optimal performans duygu durumunu ölçer. Görev Zorluğu-Beceri Dengesi”, “Eylem-Farkındalık Birleşimi”, “Açık (Net) Hedefler”, “Belirli Geri Bildirim”, “Göreve Odaklanma”, “Kontrol Duygusu”, “Kendilik Farkındalığının Azalması”, “Zamanın Dönüşümü” ve “Amaca Ulaşma Deneyimi” olarak toplam 9 alt boyuttan oluşmaktadır. “Hiçbir zaman” seçeneği 1 puan, “Nadiren” seçeneği 2 puan, “Bazen” seçeneği 3 puan, “Sık sık” seçeneği 4 puan ve “Her zaman” seçeneği 5 puandır. Yüksek puan alan kişinin optimal performans duygu durumu daha yoğun olarak yorumlanır.

2.3.5. Öznel Kariyer Başarısı Ölçeği

Öznel Kariyer Başarısı Ölçeği Shockley, Ureksoy, Rodopman, Poteat ve Dullaghan (2015) tarafından geliştirilen bir ölçektir. Toplam 24 sorudan oluşan beşinci bölümde yer alan Öznel Kariyer Başarısı Ölçeği, Budak ve Gürbüz tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. “Kesinlikle katılmıyorum”, “Kısmen katılmıyorum”, “Ortadayım”, “Kısmen katılıyorum” ve “Tamamen katılıyorum” seçeneklerinden oluşan 5’li likert sistemine sahiptir. Güvenilirlik değeri .91’dir.

Ölçek içerisinde ‘tanınma’, ‘işin niteliği’, ‘işin anlamlılığı’, ‘etki’, ‘otantik’, ‘kişisel yaşam’, ‘büyüme ve gelişme’ ve ‘tatmin’ olmak üzere sekiz boyut yer almaktadır. Puanlanması, “Kesinlikle katılmıyorum” 1 puan, “Kısmen katılmıyorum” 2 puan, “Ortadayım” 3 puan, “Kısmen katılıyorum” 4 puan ve “Kesinlikle katılıyorum” 5 puan şeklindedir. Yüksek puan alan kişinin öznel kariyer başarı algısı yüksektir (Budak ve Gürbüz, 2017).

2.4. Verilerin Analizi

Uygulama sonucunda elde edilen verilerin çözümlenmesinde SPSS 25 paket programından (Statistical Package for the Social Science) yararlanılmıştır. Elde edilen veriler ise ilgili bölümlerde tablolaştırılarak sunulmuştur.

Borderline Kişilik Ölçeği, Narsistik Kişilik Envanteri, Optimal Performans Duygu Durum Ölçeği ve Öznel Kariyer Başarısı ölçekleri normal dağılım göstermiştir. Fakat yaş, eğitim düzeyi, medeni durum, çocuk sahipliği ve yaşam ortamı değişkenlerinin grupları normal dağılım göstermemiştir. Bu yüzden nonparametrik analizler uygulanmıştır.

Borderline kişilik özellikleri, Narsistik kişilik özellikleri, optimal performans duygu durumları ve öznel kariyer başarı düzeylerinin yaş, eğitim düzeyi, medeni durum, çocuk sahipliği ve yaşam ortamlarının karşılaştırılmasında iki seçeneqli sorular için Mann Whitney U; ikiden fazla seçeneğe sahip sorularda tek yönlü Kruskal Wallis analizi uygulanmıştır. Kruskal Wallis analizi, incelemeye konu olan değişkene göre, en az 3 bağımsız grup arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığının tespiti için kullanılan non-parametrik bir testtir. Mann Whitney U testi de, birbirlerinden bağımsız bir yapıda olan 2 farklı grubun ortalamaları baz alınarak karşılaştırılması ve böylece gruplar arası farkın rastlantısal olup olmadığının tespiti için kullanılmaktadır ve non-parametrik bir testtir (Ostertagová ve ark., 2014; Nachar, 2008). Bu araştırmada kullanılan Mann Whitney U ve Kruskal Wallis analizlerinin değerlendirilmesinde anlamlılık düzeyi 0.05 olarak kabul edilmiştir.

Yine araştırmada, katılımcıların Borderline kişilik özellikleri ile optimal performans duygu durumları, Narsistik kişilik özellikleri ve öznel kariyer başarı düzeyleri; Narsistik kişilik özellikleri ile optimal performans duygu durumları ve öznel

kariyer başarı düzeyleri arasındaki ilişkinin tespitinde korelasyon analizine yer verilmiştir. Kullanılan bu analizin değerlendirilmesinde ise aşağıdaki değer aralıkları kabul edilmiştir:

0,70-1,00 arasında olması “yüksek”; 0,70-0,30 arasında olması, “orta”; 0,30-0,00 olması ise “düşük” (Büyüköztürk, 2002: s. 31).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümü, araştırmanın alt problemlerine ilişkin bulguların yer alacağı bölümdür. Her bir alt problem teker teker ele alınmış, elde edilen verilerin bulguları, güvenirlik katsayısı ve normallik analizleriyle birlikte dikkate sunulmuştur.

3.1. Güvenirlik Katsayısı

Bu çalışmada güvenirlik analizinde Cronbach Alfa Katsayısı kullanılmıştır. Alfa katsayısının değerlendirme aralıkları şu şekilde sınıflandırılmıştır:

$0.00 \leq \alpha < 0.40$ ise ölçek güvenilir değil,

$0.40 \leq \alpha < 0.60$ ise ölçek düşük güvenirliktedir,

$0.60 \leq \alpha < 0.80$ ise ölçek oldukça güvenirlidir,

$0.80 \leq \alpha < 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir (Akgül ve Çevik, 2003:428-435).

Tablo 2. Cronbach's Alpha Tekniğine İlişkin Çözümleme Sonuçları

Boyutlar	Cronbach's Alpha Katsayısı
Borderline K. Ö.	.96
Narsistik K. E.	.72
Optimal Per. D. D.	.98
Özel Kariyer B.	.97

Tablo 2'den de görüldüğü üzere, araştırma kapsamında yer alan ölçeklerin güvenilir olduğu ifade edilebilir.

3.2. Normallik Analizi

Araştırmada, anket yöntemi sonucu elde edilen verilerin çözümlenmesinde kullanılan bir diğer test tekniği de normallik testidir. Bu test, parametrik test yöntemlerinin kullanılabilirliğinin temel bir şartı olan “verilerin normal bir dağılıma sahip olma” koşulunu ortaya koyan bir test tekniğidir. Normallik testinde basıklık ve çarpıklık değerlerinin -3,29 ila +3,29 aralığında olması beklenmektedir. Bu koşulun yerine geldiği durumlarda verilerin normal dağılıma sahip olduğu varsayılır. (Kim, 2013: 52-54).

Tablo 3. Normallik Analizi Sonuçları

		İstatistik	Standart Hata
Borderline K. Ö.	Basıklık	-,006	,172
	Çarpıklık	-1,109	,342
Narsisistik K. E.	Basıklık	,003	,172
	Çarpıklık	-,222	,342
Optimal Per. D. D.	Basıklık	,335	,172
	Çarpıklık	-1,262	,342
Öznel Kariyer B.	Basıklık	,120	,172
	Çarpıklık	-1,432	,342

Skewness ve Kurtosis değerlerinin gösterdiği üzere, anket sonucunda elde edilen veriler normal bir dağılım göstermektedir.

3.3. Katılımcılara Ait Genel Betimsel İstatistikler

Araştırmada demografik faktörler olarak; katılımcıların yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, medeni durum, çocuğun varlığı ve yaşam ortamı olarak belirlenmiştir. Aşağıda katılımcıların söz konusu özelliklerine ilişkin frekans dağılımlarına yer verilmiştir.

Tablo. 4. Yaş, Cinsiyet, Eğitim Düzeyi, Medeni Durum, Çocuk Sahipliği, Yaşam Ortamı

Demografik Özellikler		n	%
Yaş	18-29	79	39,5
	30-40	90	45
	41 +	31	15,5
Cinsiyet	Kadın	100	50
	Erkek	100	50
Eğitim	Lise/Üni	155	77,5
	Lisansüstü	45	22,5
Medeni Durum	Bekâr	104	52
	Evli	71	35,5
	Dul ya da Boşanmış	25	12,5
Çocuk Sahipliği	Evet	36	18
	Hayır	164	82
Yaşam Ortamı	Kendisi	68	34
	Ailesi (Eş/Çocuk)	76	38
	Ailesi (Anne Baba)	37	18,5
	Arkadaş	19	9,5
Toplam		200	100

Katılımcıların %39,5'i 18-29 yaş; %45'ü 30-40 yaş; %15,5'i 41 yaş ve üzeri yaş aralığındadır. %50'i erkek ve %50'si ise kadındır. %77,5'i lise ve üniversite mezunu ve %22,5'si lisansüstü mezunudur. Medeni durum dağılımlarında %52'sinin bekar, %35,5'inin evli, %12,5'i dul ya da boşanmış olduğu ortaya çıkmıştır. Çocuk sahibi olup olmamalarına yönelik dağılımlarda %18'sinin çocuk sahibi olduğu ve %82'inin ise çocuk sahibi olmadığı ortaya çıkmıştır. Yaşam ortamlarına dağılımlarına bakıldığında %34'ünün yalnız yaşadığını, %38'i ailesi (eş/çocuk) ile yaşadığını, %18,5'i anne ve babası ile yaşadığını ve %9,5'i arkadaşı ile yaşadığını ifade etmiştir.

3.4. Hipotezlerin Test Edilmesi

Araştırmanın bu kısmında, katılımcıların Borderline kişilik özellikleri, Narsisistik kişilik özellikleri, optimal performans duygu durumları ile cinsiyet ve yaşları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığının sonuçları yer almaktadır. Bu kısımda ayrıca, öznel kariyer başarı düzeyleri ile cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, çocuk sahipliği ve yaşam ortamı arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığının sonuçları yer almaktadır.

H₁: Katılımcıların Borderline kişilik özellikleri ile optimal performans duygu durumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₂: Katılımcıların Borderline kişilik özellikleri ile öznel kariyer başarı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₃: : Katılımcıların Narsisistik kişilik özellikleri ile optimal performans duygu durumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₄: Katılımcıların Narsisistik kişilik özellikleri ile öznel kariyer başarı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₅: Katılımcıların optimal performans duygu durumları ile öznel kariyer başarıları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 5. Borderline ve Narsisistik Kişilik Özellikleri, Optimal Performans Duygu Durumları ve Öznel Kariyer Başarıları Arasındaki İlişkilerin Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	1	2	3	4
Borderline K. Ö.	1			
Narsisist K. Ö.	,054	1		
Optimal Per. D. D.	,-126	,080	1	
Öznel Kariyer B.	,-133	,210**	,576**	1

**p<.01

Tablo 5'ten de görüldüğü üzere Borderline kişilik özellikleri ve optimal performans duygu durum arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bu nedenle başlangıçta oluşturulan H₁ hipotezi reddedilmiştir. Borderline kişilik özellikleri ve öznel kariyer başarıları arasındaki korelasyona bakıldığında, anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir. Bu nedenle H₂ hipotezi reddedilmiştir. Narsisistik kişilik özellikleriyle optimal performans duygu durum arasında da anlamlı ilişki bulunamamıştır. Bu nedenle başlangıçta oluşturulan H₃ hipotezi reddedilmiştir. Narsisistik kişilik özelliklerinin öznel kariyer başarıları ile ilişkisine bakıldığında orta düzeyde bir anlamlılık görülmektedir (p<.01). Bu nedenle başlangıçta oluşturulan H₄ hipotezi kabul edilmiştir. Optimal performans duygu durum ile öznel kariyer başarıları arasında da orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur (p<.01). H₅ hipotezi kabul edilmiştir.

H₆: Katılımcıların Borderline kişilik özelliklerinde cinsiyete göre anlamlı bir farklılık vardır.

H₇: Katılımcıların Narsisistik kişilik özelliklerinde cinsiyete göre anlamlı bir farklılık vardır.

H₈: Katılımcıların optimal performans duygu durumlarında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık vardır.

H₉: Katılımcıların öznel kariyer başarı düzeylerinde cinsiyete göre anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 6. Cinsiyet Değişkenine Göre Katılımcıların Borderline Kişilik Özellikleri, Narsisistik Kişilik Özellikleri, Optimal Performans Duygu Durum ve Öznel Kariyer Başarısı Arasında Anlamlı Bir Farkın Olup Olmadığını Belirlemek İçin Yapılan Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları

Değişkenler	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	ss	t	sd	p
Borderline	Kadın	100	38,41	17,8	-,753	192	,452
	Erkek	100	40,50	21,2			
Narsisist K. Ö.	Kadın	100	8,21	3,30	-,063	198	,950
	Erkek	100	8,24	3,47			
Optimal P. D. D	Kadın	100	123,58	29,7	,350	198	,727
	Erkek	100	125,07	30,5			
Öznel K. B.	Kadın	100	88,81	19,4	,293	198	,770
	Erkek	100	88,04	17,7			

Katılımcıların Borderline kişilik özelliklerinin anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla bağımsız gruplar için t-testi kullanılmıştır. Analiz sonucunda cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Katılımcıların gruplandıkları cinsiyetlerine göre Narsisistik kişilik özellikleri karşılaştırıldığında da anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Katılımcıların gruplandıkları cinsiyetlerine göre optimal performans duygu durumları karşılaştırıldığında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Katılımcıların gruplandıkları cinsiyetlerine göre öznel kariyer başarı düzeyleri karşılaştırıldığında, anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Dolayısıyla H₆, H₇, H₈ ve H₉ hipotezleri reddedilmiştir.

H₁₀: Katılımcıların Borderline kişilik özelliklerinde yaşa göre anlamlı bir farklılık vardır.

H₁₁: Katılımcıların Narsisistik kişilik özelliklerinde yaşa göre anlamlı bir farklılık vardır.

H₁₂: Katılımcıların optimal performans duygu durumlarında yaşa anlamlı bir farklılık vardır.

H₁₃: Katılımcıların öznel kariyer başarı düzeylerinde yaşa göre anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 7. Yaş Değişkenine Göre Katılımcıların Borderline Kişilik Özellikleri, Narsisistik Kişilik Özellikleri, Optimal Performans Duygu Durum ve Öznel Kariyer Başarı Düzeyleri Arasında Anlamlı Bir Farkın Olup Olmadığını Belirlemek İçin Yapılan Kruskal Wallis-H Testi'nin Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Borderline	18-29	79	89,22	5,141	2	,076
	30-40	90	109,16			
	41 +	31	104,13			
Narsisist	18-29	79	102,15	,108	2	,947
	30-40	90	99,34			
	41 +	31	99,65			
Optimal Per. D. D.	18-29	79	99,70	,721	2	,697
	30-40	90	98,45			
	41 +	31	108,50			
Öznel Kariyer B	18-29	79	95,76	1,325	2	,516
	30-40	90	101,53			
	41 +	31	109,60			

Tablo 7’de görüldüğü gibi, örneklem grubunu oluşturan tiyatro oyuncularının Borderline kişilik özellikleri alt boyutundan aldıkları puanların oyuncuların yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H sonucunda, Borderline kişilik özellikleri alt boyutunda ($\chi^2 = 5,141$), Narsisist kişilik özellikleri alt boyutunda ($\chi^2 = 108$), optimal performans duygu durum alt boyutunda ($\chi^2 = ,721$) ve öznel kariyer başarıları alt boyutunda ($\chi^2 = 1,325$) yaş gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunamamıştır.

H₉, H₁₀, H₁₁ ve H₁₂ hipotezleri reddedilmiştir.

H₁₃: : Katılımcıların Borderline kişilik özelliklerinde eğitim durumuna göre arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₁₄: Katılımcıların Narsisistik kişilik özelliklerinde eğitim durumuna göre arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₁₅: Katılımcıların optimal performans duygu durumlarında eğitim durumuna göre arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₁₆: Katılımcıların öznel kariyer başarı düzeylerinde eğitim durumuna göre arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 8. Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Katılımcıların Borderline Kişilik Özellikleri, Narsisistik Kişilik Özellikleri, Optimal Performans Duygu Durum ve Öznel Kariyer Başarı Düzeyleri Arasında Anlamlı Bir Farkın Olup Olmadığını Belirlemek İçin Yapılan Mann Whitney U Testi’nin Sonuçları

Değişkenler	Eğitim	N	Sıra ort.	Sıratop.	u	z	p
Borderline	Lise/Üni	155	98,85	15321,5	3231,5	-,749	,454
	L.Üstü	45	106,19	4778,5			
Narsisist	Lise/Üni	155	100,39	15560,5	3470,5	-,050	,960
	L.Üstü	45	100,88	4539,5			
Optimal D.	Lise/Üni	155	100,25	15539,5	3449,5	-,111	,911
	L.Üstü	45	101,34	4560,5			
Öznel K.	Lise/Üni	155	103,53	16046,5	3018,5	-1,373	,170
	L.Üstü	45	90,08	4553,5			

Tablo 8’de görüldüğü gibi, örneklem grubunu oluşturan tiyatro oyuncularının Borderline kişilik özellikleri alt boyutundan aldıkları puanların oyuncuların eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H sonucunda, Borderline kişilik özellikleri alt boyutunda ($\chi^2 = ,561$, $sd=1$, $p=,454$), Narsisist kişilik özellikleri alt boyutunda ($\chi^2 = ,003$, $sd=1$, $p=,960$), optimal performans duygu durum alt boyutunda ($\chi^2 = ,012$, $sd=1$, $p=,596$) ve öznel kariyer başarısı alt boyutunda ($\chi^2 = 1,884$, $sd=1$, $p=,170$) eğitim düzeyi arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunamamıştır.

H₁₃, H₁₄, H₁₅, H₁₆ hipotezleri reddedilmiştir.

H₁₇: Katılımcıların Borderline kişilik özelliklerinde medeni duruma göre anlamlı bir farklılık vardır.

H₁₈: Katılımcıların Narsisistik kişilik özelliklerinde medeni duruma göre anlamlı bir farklılık vardır.

H₁₉: Katılımcıların optimal performans duygu durumlarında medeni duruma göre anlamlı bir farklılık vardır.

H₂₀: Katılımcıların öznel kariyer başarılarında medeni duruma göre anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 9. Medeni Durum Değişkenine Göre Katılımcıların Borderline Kişilik Özellikleri, Narsisistik Kişilik Özellikleri, Optimal Performans Duygu Durum ve Öznel Kariyer Başarı Düzeyleri Arasında Anlamlı Bir Farkın Olup Olmadığını Belirlemek İçin Yapılan Kruskal Wallis-H Testi'nin Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	sd	P
Borderline	Bekar	104	95,84	6,921	2	,03
	Evli	71	97,32			
	Dul/Boş.	25	128,92			
Narsisist	Bekar	104	103,63	,765	2	,682
	Evli	71	95,89			
	Dul/Boş.	25	100,58			
Optimal D.	Bekar	104	97,08	,911	2	,634
	Evli	71	102,84			
	Dul/Boş.	25	108,10			
Öznel K.	Bekar	104	99,75	,183	2	,913
	Evli	71	102,65			
	Dul/Boş.	25	97,52			

Tablo 9’de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan tiyatro oyuncularının Borderline kişilik özellikleri alt boyutundan aldıkları puanların oyuncuların medeni durum değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H sonucunda, Borderline kişilik özellikleri alt boyutunda ($\chi^2 = 6,921$ sd=2 p<.05) medeni durum gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark dul ve boşanmışların lehine olmak üzere istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Narsisist kişilik özellikleri alt boyutunda ($\chi^2 = ,765$), optimal performans duygu durum alt boyutunda ($\chi^2 = ,911$) ve öznel kariyer başarıları alt boyutunda ($\chi^2 = ,183$) medeni durum gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunamamıştır.

Dolayısıyla H_{17} hipotezi kabul edilmiş, H_{18} , H_{19} ve H_{20} hipotezleri reddedilmiştir.

H_{21} : Katılımcıların Borderline kişilik özelliklerinde çocuk sahipliğine göre anlamlı bir farklılık vardır.

H₂₂: Katılımcıların Narsisistik kişilik özelliklerinde çocuk sahipliğine göre anlamlı bir farklılık vardır.

H₂₃: Katılımcıların optimal performans duygu durumlarında çocuk sahipliğine göre anlamlı bir farklılık vardır.

H₂₄: Katılımcıların öznel kariyer başarı düzeylerinde çocuk sahipliğine göre anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 10. Çocuk Sahipliği Değişkenine Göre Katılımcıların Borderline Kişilik Özellikleri, Narsisistik Kişilik Özellikleri, Optimal Performans Duygu Durum ve Öznel Kariyer Başarı Düzeyleri Arasında Anlamlı Bir Farkın Olup Olmadığını Belirlemek İçin Yapılan Mann Whitney U Testi'nin Sonuçları

Değişkenler	Çocuk	N	Sıra ort	Sıra top.	u	z	p
Borderline	Evet	36	105,58	3801,00	2769,00	-,582	,560
	Hayır	164	99,38	16299,00			
Narsisist	Evet	36	99,60	3585,50	2949,00	-,104	,917
	Hayır	164	100,70	16514,50			
Optimal Per.	Evet	36	109,76	3951,50	2713,00	-1,061	,289
	Hayır	164	98,47	16148,50			
Öznel K.B.	Evet	36	104,47	3761,00	2789,00	-,455	,649
	Hayır	164	99,63	16339,00			

Çocuk sahibi olma durumuna göre Borderline kişilik özellikleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p=,560$). Narsisistik kişilik özellikleri ile arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p=,917$). Optimal performans duygu durumu alt boyutunda anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p=,289$). Öznel kariyer başarısı arasında da, anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p=,649$).

H₂₁, H₂₂, H₂₃ ve H₂₄ hipotezleri reddedilmiştir.

H₂₅: Katılımcıların Borderline kişilik özelliklerinde yaşam ortamlarına göre anlamlı bir farklılık vardır.

H₂₆: Katılımcıların Narsisistik kişilik özelliklerinde yaşam ortamlarına göre anlamlı bir farklılık vardır.

H₂₇: Katılımcıların optimal performans duygu durumlarında yaşam ortamlarına göre anlamlı bir farklılık vardır.

H₂₈: Katılımcıların öznel kariyer başarı düzeylerinde yaşam ortamlarına göre anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 11. Yaşam Ortamı Değişkenine Göre Katılımcıların Borderline Kişilik Özellikleri, Narsisistik Kişilik Özellikleri, Optimal Performans Duygu Durum ve Öznel Kariyer Başarı Düzeyleri Arasında Anlamlı Bir Farkın Olup Olmadığını Belirlemek İçin Yapılan Kruskal Wallis Testi'nin Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Borderline	Kendisi	68	109,07	5,753	3	,124
	EşÇocuk	76	103,95			
	AnneBaba	37	83,08			
	Arkadaş	19	89,92			
Narsisist	Kendisi	68	101,79	,915	3	,822
	EşÇocuk	76	96,84			
	AnneBaba	37	100,53			
	Arkadaş	19	110,47			
Optimal Per.	Kendisi	68	94,49	4,524	3	,210
	EşÇocuk	76	107,12			
	AnneBaba	37	108,00			
	Arkadaş	19	80,92			
Öznel K.B.	Kendisi	68	90,66	3,130	3	,372
	EşÇocuk	76	104,37			
	AnneBaba	37	105,69			
	Arkadaş	19	110,13			

Tablo 11’de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan tiyatro oyuncularının Borderline kişilik özellikleri alt boyutundan aldıkları puanların oyuncuların yaşam ortamı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H sonucunda, Borderline kişilik özellikleri alt boyutunda ($\chi^2 = 5,753$), Narsisist kişilik özellikleri alt boyutunda ($\chi^2 = ,915$), optimal performans duygu durum alt boyutunda ($\chi^2 = 4,524$), öznel kariyer başarıları alt boyutunda

($\chi^2 = 3,130$) yaşam ortamı gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunamamıştır.

H₂₅, H₂₆, H₂₇ ve H₂₈ hipotezleri reddedilmiştir.

Tablo 12. Hipotezlerin Değerlendirilmesi

H ₁ : Katılımcıların Borderline kişilik özellikleri ile optimal performans duygu durumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.	RED
H ₂ : Katılımcıların Borderline kişilik özellikleri ile öznel kariyer başarı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	RED
H ₃ : Katılımcıların Narsisistik kişilik özellikleri ile optimal performans duygu durumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.	RED
H ₄ : Katılımcıların Narsisistik kişilik özellikleri ile öznel kariyer başarı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	KA BUL
H ₅ : Katılımcıların optimal performans duygu durumları ile öznel kariyer başarı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	KA BUL
H ₆ : Katılımcıların Borderline kişilik özelliklerinde cinsiyete göre anlamlı bir farklılık vardır.	RED
H ₇ : Katılımcıların Narsisistik kişilik özelliklerinde cinsiyete göre anlamlı bir farklılık vardır.	RED
H ₈ : Katılımcıların optimal performans duygu durumlarında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık vardır.	RED
H ₉ : Katılımcıların öznel kariyer başarı düzeylerinde cinsiyete göre anlamlı bir farklılık vardır.	RED
H ₁₀ : Katılımcıların Borderline kişilik özelliklerinde yaşa göre anlamlı bir farklılık vardır.	RED
H ₁₁ : Katılımcıların Narsisistik kişilik özelliklerinde yaşa göre anlamlı bir farklılık vardır.	RED
H ₁₂ : Katılımcıların optimal performans duygu durumlarında yaşa göre anlamlı bir farklılık vardır.	RED
H ₁₃ : Katılımcıların öznel kariyer başarı düzeylerinde yaşa göre anlamlı bir farklılık vardır.	RED
H ₁₄ : Katılımcıların Borderline kişilik özelliklerinde eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık vardır.	RED
H ₁₅ : Katılımcıların Narsisistik kişilik özelliklerinde eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık vardır.	RED
H ₁₆ : Katılımcıların optimal performans duygu durumlarında eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık vardır.	RED
H ₁₇ : Katılımcıların öznel kariyer başarı düzeylerinde eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık vardır.	RED
H ₁₈ : Katılımcıların Borderline kişilik özelliklerinde medeni duruma göre anlamlı bir farklılık vardır.	KA BUL
H ₁₉ : Katılımcıların Narsisistik kişilik özelliklerinde medeni duruma göre anlamlı bir farklılık vardır.	RED

H ₂₀ : Katılımcıların optimal performans duygu durumlarında medeni duruma göre anlamlı bir farklılık vardır.	RED
H ₂₁ : Katılımcıların öznel kariyer başarı düzeylerinde medeni duruma göre anlamlı bir farklılık vardır.	RED
H ₂₂ : Katılımcıların Borderline kişilik özelliklerinde çocuk sahipliğine göre anlamlı bir farklılık vardır.	RED
H ₂₃ : Katılımcıların Narsisistik kişilik özelliklerinde çocuk sahipliğine göre anlamlı bir farklılık vardır.	RED
H ₂₄ : Katılımcıların optimal performans duygu durumlarında çocuk sahipliğine göre anlamlı bir farklılık vardır.	RED
H ₂₅ : Katılımcıların öznel kariyer başarı düzeylerinde çocuk sahipliğine göre anlamlı bir farklılık vardır.	RED
H ₂₆ : Katılımcıların Borderline kişilik özelliklerinde yaşam ortamlarına göre anlamlı bir farklılık vardır.	RED
H ₂₇ : Katılımcıların Narsisistik kişilik özelliklerinde yaşam ortamlarına göre anlamlı bir farklılık vardır.	RED
H ₂₈ : Katılımcıların optimal performans duygu durumlarında yaşam ortamlarına göre anlamlı bir farklılık vardır.	RED
H ₂₉ : Katılımcıların öznel kariyer başarı düzeylerinde yaşam ortamlarına göre anlamlı bir farklılık vardır.	RED

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TARTIŞMA

Borderline Kişilik Bozukluğu, erken erişkin dönemde başlayan ve dürtü kontrolü, sosyal ilişkiler, benlik algısı ve duygu durumunda ortaya çıkan değişikliklerle karakterize psikiyatrik bir rahatsızlıktır (APA, 2000). Juurlink ve arkadaşlarının (2018) yaptıkları bir araştırmada Borderline kişilik semptomları ile iş performansı arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur (s. 7). Yine Furnham (2014), yaptığı başka bir araştırmada, Borderline tanısı almış bireylerin toplumda tanınma getiren mesleklere yöneldiklerini belirtmiştir. Furnham (2016) Borderline tanısı almış kişilerin yaşanan duygu coşkuluğu ve duyguların kullanımı açısından oyunculukta daha etkin olabileceği görüşünü dile getirmiştir (Furnham, 2016; s. 9). Barick ve arkadaşları (2001), yapmış olduğu bir çalışmada, kişilik özellikleriyle iş performansı arasındaki ilişkinin genellenebilir bir belirleyicisi olarak Borderline kişilik ölçeğinin alt boyutundan biri olan duygusal dengeden söz etmişlerdir. Duygusal dengeyi de, anksiyete, düşmanlık/kindarlık, depresyon ve kişisel güvensizlik hislerinin barındırılmayışı olarak tanımlamışlardır (Barick ve ark. 2001; s. 11). Bu araştırmada Borderline ve optimal performans duygu durum ve öznel kariyer başarı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Borderline kişilik özellikleri ve tiyatro bağlamında performans ilişkisi Türkiye’de araştırılmamış bir konudur, Türkiye’de çalışma koşulları çerçevesinde bu sonucu destekleyecek ve farklı bir bakış açısı kazandıracak verilerin elde edilmesi beklenen bir durumdur. Fakat Borderline kişilik özellikleri düşünüldüğünde, performans ve iş doyumu algılarıyla ilgili ilişkisel bir sonuç çıkmaması Türkiye’deki çalışma koşullarının farklılığıyla açıklanabilir. Aristoteles, oyuncuların rol yaparken kendinden geçtikleri katharsis durumundan bahseder (Aristoteles, 1995). Persona adı verilen masklarla oyuncular kendi kimliklerinden bağımsız şekilde rol yaparlar. Nietzsche de kişinin kendinden soyutlanıp dönüşerek, doğa ve ötekilerle bir hissetmesine yol açan Dionysosçu bir dürtüden söz eder. Dramanın özünü yakalayan kişi, role girmenin büyüyle kendi kimliğine dair bir unutuş yaşar ve kendi kişiliğinden sıyrılır (Nietzsche, 2005; s. 38). Artaud da kişinin kendi bedeninden soyutlanmasından söz eder. Bundan dolayı, Borderline kişilik özellikleri ile optimal performans ve öznel kariyer başarısı arasında ilişki çıkmaması performanstan doğan haz ile kendini kaybeden bireyin ‘kim’liğinden, dolayısıyla kişilik özelliklerinden bir anlamda bertaraf olmasıyla, Nietzsche’nin

deyimiyle kendinden sıyrılmasıyla açıklanabilir. Kişi, sahnede bir sanatçı değil, Nietzsche'nin tabiriyle sanat yapının kendisi olmuştur (Nietzsche, 2005; s. 38).

Timuroğlu ve İşcan'ın (2008) narsisistler üzerine yaptığı çalışmalarında, Narsisizm ve iş tatmini arasında güçlü fakat negatif yönde ilişki olduğu bulunmuştur (s. 257). Ardiç ve Özsoy (2017) çalışmalarında narsisizm ve iş tatmini arasında negatif ve zayıf kuvvette anlamlı bir ilişki bulmuşlardır (ss. 401). Bölgesel şube yöneticilerinin iş tatmini algısı üzerine yapılan bir çalışmada, yöneticilerin narsisizm düzeyi ile terfi hızı ve verimlilikleriyle pozitif yönlü bir ilişkisi vardır (Fischman&Elias, 2003; akt. Yavuz, 2018; s. 29). Aynı çalışmada, işyerinde Narsisistik liderlerin olumsuz etki yarattıkları dile getirilir ve Narsisistik bireylerin iş tatmini ile ilgili olumlu algılarının olduğu, aynı şekilde, narsisizm düzeyi düşük olan bireylerde ise tersi bir durum söz konusu olduğu belirtilmiştir (Yavuz, 2018; s. 29). Bu çalışmada da Narsisistik kişilik özellikleri ile öznel kariyer başarısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Türkiye'deki oyuncuların da tıpkı dünya genelinde olduğu gibi alkış ve övgüden gelen onaylanma hislerinin, tanınma, takdir edilme, hayran olunma ihtiyaçlarının karşılanmasının özgüvenlerini doğrudan etkilemesinin ve böylece kariyer ve başarı algılarını yükseltmesinin beklenen bir sonuç olduğu söylenebilir. Yine bu araştırmada, optimal performans duygu durumu ile öznel kariyer başarısı arasında anlamlı bir ilişki ortaya çıkmıştır. Optimal performans duygu durumu ve öznel kariyer başarısı arasında anlamlı ilişki bulunması da yine, beklenen bir sonuçtur. Her meslekte olduğu gibi oyuncuların da performanstan aldıkları hazzın, kariyer başarısı algısını yükselttiği söylenebilir.

Bu araştırmada, Borderline kişilik özellikleri ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Kogan (2002) sanatçılar arasında yaptığı bir çalışmada kadın ve erkek sanatçılar arasında kişilik özellikleri bakımından anlamlı farklılık tespit etmiştir. Furnham (2016) da, oyuncularla ilgili çalışmada, her iki cinsiyette de yüksek derecede Borderline özellikler olduğuna ulaşmıştır (Furnham, 2016; s. 9). Furnham aynı çalışmada (2016) Borderline özellikler ve yaş arasında negatif bir korelasyon olduğunu bulmuştur (s. 7). Bu araştırmadaysa Borderline ve yaş arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Narsisistik eğilimi ile demografik değişkenler arasında ilişkiyi ortaya koyan pek çok çalışmada, söz konusu değişkenlerle Narsisistik eğilimleri arasında herhangi bir

ilişkinin olmadığı sıklıkla dile getirilmektedir (Atay, 2010: s. 186-189; Kiraz, 2011: s. 76-79). Örneğin Orhan (2014), Kocakula (2012) ve Koşan (2015) yaptıkları araştırmalarda Narsisistik eğilim ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık tespit etmemişlerdir. Özdemir'in (2017) yapmış olduğu bir başka araştırmada da katılımcıların Narsisistik kişilik özellikleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir (Özdemir, 2017; s. 61). Bu araştırmadaysa, Narsisistik kişilik özelliklerinde cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Araştırmada, Narsisistik kişilik özelliklerinde yaşa göre anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Akıncı'nın (2015) üniversite öğrencileri arasında yapmış olduğu araştırmada, yaş ile Narsisistik eğilim arasında farklılık olduğu ve bu farklılıkta 20'li yaşlarda olanların kendilerinden yaşça büyük olanlara kıyasla daha yüksek düzeyde Narsisistik eğilim gösterdikleri tespit edilmiştir. Foster ve arkadaşlarının (2003) yapmış oldukları geniş çaplı araştırmada da yaşı küçük olanların daha yüksek düzeyde Narsisistik eğilim gösterdikleri tespit edilmiştir. Cramer'in (2011) yaptığı araştırmada da bu sonuç benzerlik göstermektedir.

Literatürde öznel kariyer başarısı ile eğitim düzeyi (Ballout, 2007; Wayne ve ark, 1999), her tür sosyal ilişkiler (De Janasz ve Forret, 2008; Seibert ve ark., 2001), cinsiyet, ırk, sosyo-ekonomik statü, yaş, medeni hal gibi sosyo demografik özellikler, (Eddleston ve ark., 2004; Sturges, 1999), kişisel özellikler (Sutin ve ark, 2009; Seibert ve ark. 2001; Boudreau ve ark, 2001) arasındaki ilişkilere dair yapılan çalışmalarda anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. Nabi (1999), Poon (2004) ve Ballout (2009) nesnel ve öznel kariyer başarısı üzerine yaptığı çalışmalarında, cinsiyetin, ücreti negatif yönde ve anlamlı bir şekilde etkilediğini tespit etmişlerdir. Aynı çalışmalarda kadın çalışanların erkek çalışanlara kıyasla daha az ücret aldıklarını saptamışlardır. Ng ve arkadaşları da (2005), yaş ve iş deneyiminin ücreti pozitif yönde ve anlamlı bir şekilde etkilediği sonucuna ulaşmışlardır (Otluoğlu, 2014; s. 359-360). Bu araştırmada öznel kariyer başarısında yaş ve cinsiyet değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Tiyatro oyuncularının öznel kariyer başarıları hakkında şimdiye kadar bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Sanatın cinsiyetler üstü olduğu konusu birçok araştırmacı tarafından dile getirilmiştir. Shakespeare döneminden çok uzun süre sonra kadın oyuncuların sahneye

çıkabilmesi mümkün olmuşsa da, sanatın Shakespeare döneminde dahi cinsiyetler üstü olarak görüldüğünden bahseden yazarlar vardır. Örneğin Dixon (1998), Kraliçe Elizabeth dönemindeki Shakespeare tiyatrosunda kadınların sahneye çıkması yasak olduğu için erkeklerin kadın rollerini canlandırdığından bahseder fakat bunun seyircinin algısında homoseksüel çağrışımlar yapmadığını, o zamanki seyircinin bakış açısının farklı olduğunu söyler. Oyuncunun kendi cinsiyeti ve karakterin cinsiyeti arasındaki farkı (ya da aynılığı) yorumlamaya ihtiyacı olmayan bir seyirciden söz eder (Dixon, 1998; s. 27). Bu araştırmada oyuncuların gerek performans algıları gerekse kişilik özellikleriyle cinsiyetleri arasında ilişkiler çıkmaması, sanatın bu cinsiyetler üstü olma özelliği açısından düşünülebilir.

Optimal performans duygu durum kavramı, ilk olarak 1975 yılında Csikszentmihalyi'nin "Beyond Boredom and Anxiety" adlı kitabında kullanılmıştır. Csikszentmihalyi, "optimal performans duygu durumu" kavramını yoğun olarak bir işle ilgilenme ve haz alma olarak belirlemiştir. Birey yapmış olduğu görevin içinde kaybolur ve görev üzerinde bilişsel yeterliği ve kontrolü olduğunu hisseder. Yaptığı aktiviteden içsel haz ve zevk duyar (Jackson ve Eklund, 2004; s. 5). Bu araştırmada katılımcıların optimal performans duygu durumları çeşitli değişkenler açısından ele alınmıştır. Katılımcıların Narsisistik kişilik özellikleri ile optimal performans duygu durumları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ortaya çıkmıştır. Buna karşın, yakın dönemde yapılan çalışmalarda iş tatmini ve performansı üzerine yapılan çalışmalarda, iş tatmini ve performansın insanların kişilik özellikleriyle ilişkili olduğu vurgulanmıştır (House ve ark, 1996; Judge ve Larsen, 2001).

İşle ilgili değişkenlerin kişiliğe bağlı olduğu Judge ve Larsen'in (2001) ve Strumpf ve arkadaşlarının (1998) yapmış olduğu çalışmalarda bildirilmektedir. Wright ve arkadaşları da (1995) iş performansı ve kişilik boyutları arasındaki ilişkiye değinmişlerdir. Narsisistik kişilik özellikleri, bilindiği gibi, kişinin kendi imgesiyle fazlasıyla meşgul olmasıdır. Kernberg'in deyimiyle kendine hayran olunması yönünde aşırı hırslı olmaktır. Kernberg, narsisizmi "kendilikle kendilik arasında" bir ilişki olarak tanımlar (Kernberg, 2016; s. 280). Bu açıdan bakıldığında, kendi imgesiyle aşırı meşgul olan kişinin, yaptığı işin hazzına dikkat etmemesi beklenebilir. Bu sebeple narsisistik kişilik özellikleriyle optimal performans arasında bir ilişki çıkmaması anlaşılabilir.

Bunun yanında, çalışmada yaş değişkenine göre optimal performans duygu durumları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Yine, optimal performans duygu durum ile cinsiyet arasında da anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Bu sonuçlar, Jackson ve Marsh'ın (1996), Koehn'in (2007) ve Russell'ın (2001) çalışmalarıyla benzerlik göstermektedir. Welch'in (2008) yaptığı araştırmada ise, erkeklerin görev zorluğu/beceri dengesi ve kontrol duygusu alt ölçeklerinde kadınlardan daha yüksek düzeyde optimal performans duygu durumu gösterdiği tespit edilmiştir. Bu çalışmada anlamlı farklılık bulunamamasının sebebi olarak ölçeklerin alt boyutlarına odaklanılmaması, örneklemeler arasındaki kültür ve çalışma koşulları farklılıkları düşünülebilir.

Borderline ve semptomları üzerine yapılan ve örneklemi BKB tanısı almış kişilerden ve kontrol grubundan oluşan bir çalışmada, intihar gibi kendini yıkıcı davranışların eğitim düzeyi düştükçe arttığı bildirilmiştir (Tunç, 2016; s. 32). Yine aynı çalışmada düşük eğitim düzeyiyle depresyon arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu belirtilmiştir. Cohen ve arkadaşları (2008), düşük eğitim düzeyinin yetişkinlerde, fiziksel ve mental bozuklukların tüm çeşitlerinde etkili olduğunu bildirmişlerdir. Torgersen, Kringlen ve Cramer'ın (2001) çalışmalarını referans vermişler ve düşük sosyoekonomik düzeyin kişilik bozuklukları riskini yükselttiğini söylemişlerdir (ss. 2). Yine, kişilik problemlerinin yüksek eğitim düzeyine negatif yönde etkisi olduğunu eklemişlerdir (ss.4). Cai ve arkadaşları (2012), sosyokültürel değişimlerin narsisizmin yükselmesine sebep olduğunu belirttikleri çalışmalarında, yüksek sosyoekonomik düzeyi olan kişilerin narsisizm düzeylerinin de yüksek olduğunu; tersine, düşük sosyoekonomik düzeydekilerin de narsisistik açıdan düşük düzeyde olduklarını bildirmişlerdir (Cai ve ark, 2012; s. 531). Twenge ve Campbell (2002), çalışmalarında, eğitimin en yaygın sosyoekonomik düzey ölçeklerinden biri olduğunu bildirmişlerdir (Twenge ve Campbell, 2002; s. 60) ve eğitimin özgüven ile yüksek düzeyde korelasyon gösterdiğini belirtmişlerdir (ss.67). Bu çalışmada ise Borderline ve Narsisist kişilik özellikleri, optimal performans duygu durum ve öznel kariyer başarısı eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu araştırmanın sonucunun literatürle uyuşmamasının sebebi olarak, örneklemelerin meslek farklılığı gösterilebilir. Türkiye'de eğitim ve meslek olarak tiyatro arasındaki dinamiklerin farklı şekilde işliyor olması göz önünde bulundurulması gereken bir etmendir.

Medeni durum ve kişilik özellikleri/bozuklukları arasındaki ilişkilere bakılan çalışmalar geniş kapsamlıdır. Lavner ve arkadaşları (2015) Borderline kişilikler ve medeni durum üzerine bir çalışma yapmışlar ve Borderline semptomlar gösteren kadınların, eş olarak, Borderline semptomlar gösteren erkekleri tercih ettiğini belirtmişlerdir. 4 yıl boyunca izlenen bu çalışmada, eşler ve partnerleri için evliliğin kalitesinin, düşük evlilik memnuniyetinin ve evlilik problemlerinin öngörülmesi hususunda Borderline semptomlarının etkili olduğunu söylemişlerdir. Borderline semptomlarının kronik ilişki bozukluklarıyla ilişkili olduğunu, sıkıntıların evliliğin başlarında yaşanabileceğini ve daha yüksek semptom gösteren bireylerin daha sorunlu evlilikler yaşayabileceklerini vurgulamışlardır ve Borderline semptomlarının boşanmak için yüksek bir risk oluşturduğunu bildirmişlerdir. Disney ve arkadaşlarının (2012), yaptıkları çalışmada, kişilik bozukluklarıyla boşanmalar arasında ilişki olduğu bildirilmiştir. Borderline semptomlar boşanmalarla pozitif yönlü ilişkideyken, Narsisistik semptomlar negatif yönlü bir ilişki içindedir.

Seema ve Sujatha (2016), çalışmalarında medeni durum değişkenine göre öznel kariyer başarısında anlamlı farklılık bulmuşlardır. Amin ve arkadaşları (2017) kadın eş desteğiyle öznel kariyer başarısı arasındaki ilişkiye değindikleri çalışmalarında, kadın eş desteğinin öznel kariyer başarısıyla pozitif yönde ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Bursztyn ve arkadaşları da (2017), evli ve bekar kadın katılımcılar arasında yaptığı kariyer araştırmasında, bekar kadınlar evlilere oranla daha düşük düzeyde maaş, iş seyahatleri ve uzun çalışma saatleri istediklerini bildirmişlerdir. Bu çalışmada da Borderline kişilik özellikleri ile medeni durum arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur, Narsisistik kişilik özellikleri, optimal performans duygu durum ve öznel kariyer başarısı ile medeni durum arasındaysa anlamlı farklılıklar bulunamamıştır.

Borderline kişilik özellikleri/bozuklukları ve çocuk sahipliği arasında da çok sayıda çalışma yapılmıştır. Örneğin, Newman ve arkadaşları (2007), BKB tanısı almış annelerin daha az duyarlı ve bebekleriyle etkileşimlerinde daha özensiz olduklarını ve aynı şekilde bebeklerin de annelerine karşı daha dikkatsiz, daha ilgisiz ve daha isteksiz olduklarını bulmuşlardır. Ayrıca, BKB tanısı almış olan anneler daha az memnun, daha az yetkin ve daha fazla stresli olduklarını bildirmiştir (Newman ve ark. 2007; s. 601). Ebeveynliği narsisizmle ilişkilendiren ilk etkili teori psikodinamik teori üzerine kuruludur ve Kohut

(1971,1977/2004) ve Kernberg (1975/2016) tarafından dile getirilmiştir. Nüveleri Freud'a (1914/2012) kadar uzanır. Kohut ve Kernberg'e göre, ebeveynlerin kötücüllüğü/düşmanlığı (parental hostility) ve aşırı eleştirelilik, sıcaklık ve tepki eksikliği ile birlikte, çocuklarda yetersizlik duygularına yol açmakta ve pozitif öz saygının gelişimini engellemektedir. Çocuklar kendi öz değerlerini şişirerek ve başkalarından sürekli olarak onay ve hayranlık bekleyerek bu yetersizlik duygularını telafi etmeye çalışırlar. Narsisizm böylece onaylamama, kabul ve destek eksikliği doğuran ebeveynlik davranışlarına bir savunma tepkisi olarak görülebilir (Wetzel ve Robins, 2016; s. 2). Ebeveynlikle ilgili rahatsızlıkların duygusal düzeyde gösterilmesinin, duygu düzenlemede başarısızlık ve davranış problemleri ile ilişkili olduğunu söylemişlerdir (Stepp ve ark. 2011; s. 12). Ebeveyn davranışları, ebeveynlerin kendi narsisizmini, çocuktan ayrılma güçlüklerini veya çocuğun çözülmemiş narsisist çatışmalarını ve regresif eğilimlerini temsil eder. Aşırı büyütme ve çocuğun tepkisi bir nevrotik bağımlılıktır. Başka bir deyişle, normal ayrışma-bireyleşme sürecinin bir başarısızlığıdır (Munich, 2009; s. 231).

Kyriazos ve Stalikas (2018), optimal performans ve akış kavramlarını psikolojik iyi oluş ile ilişkilendirmiştir ve çalışmalarında ebeveyn hassasiyetinin çocuğun psikolojik iyi oluşuyla ilişkili olduğunu belirtmişlerdir (Kyriazos ve Stalikas, 2018; s. 1763). Abele (2014), kadınların öznel kariyer başarısının erkeklere oranla daha düşük olduğunu, bunun sebebinin çocuk bakım sorumluluğu olduğunu vurgulamıştır (Abele, 2014, s. 421). Bu çalışmadaysa, Borderline ve Narsisistik kişilik özellikleri, optimal performans duygu durum ve öznel kariyer başarısı çocuk sahipliği değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Kişilik özellikleri/bozuklukları ve yaşam ortamı arasındaki ilişki incelenirken birçok çalışma özellikle aile ile birlikte yaşam olgusunu ele almıştır. Beauchaine ve arkadaşlarının (2009), yapmış oldukları bir çalışmada Borderline kişilerde görülen duygusal dengesizliğin uygunsuz aile ortamında ortaya çıktığı belirtilmiştir. Diamond ve Aspinwall (2003), Figueroa ve Silk (1997), çalışmalarında çevresel stresörlere maruz kalan bireylerin hipotalamik pituiter adrenal (HPA) sistemindeki kortizol düzeylerinin yüksek olduğunu, bu durumun da davranışsal tepkilerin strese karşı uyarılmasına neden olduğunu belirtmişlerdir (Fruzzetti ve ark. 2005).

Bates ve Rosales (2017), Narsisistik kişilik bozukluğunun etiyolojisinin henüz çözülememiş olmasından bahsetseler de, kalıtsal özelliklerin yanı sıra çevresel etkilerin ve erken ebeveynliğin duyguları ve diğer iç kontrolleri kendi kendine düzenleme becerisi üzerindeki etkisi üzerine değinmişlerdir. Vukov ve Moore (2010) çalışmalarında genetik faktörlerin narsisizm üzerindeki etkisi %65 iken, çevresel faktörlerin %10 olduğunu söylemişlerdir. Kernberg de (1975/2016) patolojik narsisistlerin güçlü kişilerle özdeşleştiklerini ve dayanaklarının içsel sadistik ve güçlü ebeveyn figürleri olduğunu söylemiştir.

Csikszentmihalyi (2008), *Flow: The Psychology of Optimal Experience* adlı kitabında çevrelerinden daha bağımsız olan insanların optimal performans duygu durumu daha çok yaşayacağından söz etmiştir. Bilinçlerinde olayları canlandırmak için az dış uyarana ihtiyaç duyan insanlar, Csikszentmihalyi'ye göre, çevrelerinden daha bağımsız olurlar. Daha esnek bir dikkate sahip olduklarından yaşadıkları tecrübeyi daha kolay oluşturlar ve böylece daha sık optimal performans deneyimi yaşarlar. Bu çalışmada, Borderline ve Narsisistik kişilik özellikleri, optimal performans duygu durum ve öznel kariyer başarılarında yaşam ortamı değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuçlar

Ülkemizde profesyonel tiyatro oyuncularının psikolojik durumlarıyla ilgili yapılan çalışmalar sınırlı sayıdadır. Literatürdeki bu boşluğa katkıda bulunmak amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada tiyatro oyuncularının Borderline ve Narsisistik kişilik özellikleri ile optimal performans ve öznel kariyer algıları arasındaki ilişkilerle birlikte yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim, çocuk sahipliği ve yaşam ortamından oluşan sosyo demografik değişkenler arasındaki farklılıklar araştırılmıştır.

Yapılan analizlerde, Narsisistik kişilik özellikleri ve öznel kariyer başarısı ile optimal performans duygu durum ve öznel kariyer başarısı arasında anlamlı ilişkiler bulunmuş, Borderline kişilik özellikleri ve optimal performans duygu durum, Borderline kişilik özellikleri ve öznel kariyer başarısı ve narsisistik kişilik özellikleri ile optimal performans duygu durum arasında anlamlı ilişkiler bulunamamıştır.

Yine, Borderline ve Narsisistik kişilik özellikleri,- optimal performans duygu durum ve öznel kariyer başarısı arasında cinsiyete, yaşa, eğitim düzeyi, çocuk sahipliği ve yaşam ortamına göre anlamlı farklılıklar bulunamamıştır. Borderline kişilik özellikleriyle medeni durum arasında anlamlı farklılık bulunmuştur.

Daha önce belirtildiği gibi, literatürde bu verileri yansıtan çalışmalar az sayıda bulunmaktadır. Türkiye’de sosyo demografik değişkenler ve aktörlerin psikolojik durumları arasında yapılan çalışmalar çok sınırlı sayıdadır. Bu yüzden yurtdışı verilerinden oluşan çalışmalar referans alınmak zorunda kalınmıştır.

Öneriler

Türkiye’de tiyatro oyuncularının psikolojik durumları, ve kişilik özellikleri ve bozuklukları arasında yapılan çalışmalar hemen hemen yok gibidir. Bu alanda katkı sağlanması önerilmektedir. Yine sosyo demografik değişkenler ve tiyatrocuların kişilik özellikleri arasındaki ilişkilere değinen çok az sayıda çalışma bulunmaktadır. Sosyo demografik değişkenlerin, Türkiye şartları göz önüne alınarak, mesleki durum ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkileri gösteren çalışmalar tiyatro özelinde artırılmalıdır.

Var olan çalışmalar daha çok literatürde kişiliğin farklı yönlerine değinen beş faktörlü kişilik kuramına dayanan çalışmalar olmakla birlikte onlar da çok sınırlı sayıdadır. Tiyatro oyuncularının kişiliklerinin farklı yönlerini belirleyecek çalışmalar artırılmalıdır.

Yine, var olan çalışmalarda, Borderline ve Narsisistik kişilik özelliklerinin alt boyutlarına değinilmiştir. Hem Borderline ve Narsisistik kişilik özellikleri dışında kişilik özelliklerine değinen hem de bu kişilik özelliklerinin alt boyutlarını da inceleyen kapsamlı çalışmalar yapılmalıdır.

Bu çalışmada oyuncuların Borderline kişilik özellikleriyle optimal performans duygu durum ve öznel kariyer başarıları arasında ve narsisistik kişilik özellikleriyle optimal performans duygu durum arasında anlamlı ilişkiler bulunamamışken, Narsisistik kişilik özellikleriyle, öznel kariyer başarıları arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Türkiye’deki tiyatro kurumları oyuncularının psikolojik özelliklerini ve durumlarını destekleyici çalışmalar yürütebilir. Tiyatro oyuncularının kişilik özelliklerinin, Türkiye şartlarında, performans ve kariyerlerini ne yönde etkilediğini ya da ilişkişel olup olmadığını gösteren çalışmalara destek verilmelidir. Tiyatro oyuncularının yaptıkları işten aldıkları hazzı gösteren optimal performans duygu durumlarının ve öznel kariyer başarılarının belirleyici diğer faktörlerinin neler olabileceğine dair yapılan araştırmalar artırılmalıdır. Yine, optimal performans duygu durum ve öznel kariyer başarıları alt boyutlarına odaklanan çalışmalar yürütülebilir.

KAYNAKÇA

- Abela JR, Skitch SA, Auerbach RP et al. (2005). The impact of parental borderline personality disorder on vulnerability to depression in children of affectively ill parents. *Journal of Personality Disorders*, 19:68-83
- Abele, A. & Hagmaier, T. & Spurk, D. (2014) Does Career Success Make You Happy? The Mediating Role of Multiple Subjective Success Evaluations. *Springer*. DOI 10.1007/s10902-015-9662-4
- Akgül, A. & Çevik O. (2003), *İstatistiksel Analiz Teknikleri “SPSS’te İşletme Yönetimi Uygulamaları”*, Emek Ofset, Ankara
- Akıncı, İ. (2015). *Narsisizm Türleri ve Psikolojik İyi Hali Arasındaki İlişki: Duyguların ve Duygu Düzenleme Güçlüklerinin Rolü*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Ankara: Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Amerikan Psikiyatri Birliği (APA) 1998. (Orijinal kitap basım tarihi 1994), *Mental Bozuklukların Tanısal Ve Sayımsal El Kitabı (DSM-IV)* (Çeviri Editörü: Köroğlu E). 4. Baskı. Ankara: Hekimler Yayın Birliği,
- Amerikan Psikiyatri Birliği (2014), *DSM-5 Tanı Ölçütleri Başvuru El Kitabı*. Çev: Ertuğrul Köroğlu. Boylam Psikiyatri Enstitüsü. Hekimler Yayın Birliği.
- Ames, D. R. Rose, P. Anderson, P. C. (2006), The NPI-16 As A Short Measure Of Narcissism, *Journal Of Research in Personality*, 40, Pp. 440-450.
- Aristoteles (2009). *Poetika*. Çev. İsmail Tunalı. 18. Basım İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Artaud, A. *Tiyatro ve İkizi*, Bahadır Gülmez (çev.) (1993), 1. Basım, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Aşçı, F. H. Çağlar, E. Eklund, R. C. Altıntaş, A. Jackson, S. (2007), *Durumluk Ve Sürekli Optimal Performans Duygu Durum-2 Ölçeklerinin Uyarlama Çalışması*. Hacettepe Journal of Sport Sciences, 18(4), 182-196.

- Atay, S. (2010), *Çalışan narsist: Örgütler, liderler, yöneticiler ve astlar*. İstanbul: Namar Yayınları.
- Beauchaine, T. P. & Klein, D. K. & Crowell, S. E. & Derbidge, C. ve Gatzke-Kopp, L. (2009) Multifinality in the Development of Personality Disorders: A Biology, Sex, Environment Interaction Model of Antisocial and Borderline Traits. *NIH Public Access. Published in final edited form as: Dev Psychopathol.* 21(3): 735–770. doi:10.1017/S0954579409000418.
- Bates, C. ve Neff, M. R. (2017), Narcissistic Personality Disorder. *Cinahl Information Systems*.
- Berktaş, A. (1997), *Tiyatro-Devrim ve Meyerhold*. Mitos Boyut Yayınları.
- Birkiye, S.K. (2007), *Çağdaş Tiyatroda Kültürlerarası Eğilim*. De Ki Yayınevi. ISBN: 9789944492140
- Boudreau, J. W. & Boswell, W. R. ve Judge, T. A. (2001), “Effects of Personality on Executive Career Success in the United States and Europe”, *Journal of Vocational Behavior*, 58(1):53-81
- Bradlee, P. M., & Emmons, R. A. (1992), Locating narcissism within the interpersonalcircumplex and the five-factor model. *Personality and Individual Differences*, 13, 821–830.
- Bradley R, Jenei J, Westen D (2005), Etiology of borderline personality disorder: disentangling the contributions of intercorrelated antecedents. *Journal of Nervous and Mental Disease*, 193:24-31.
- Brown, W. (2007), Two aspirins and a comedy: How television can enhance health and society by Metta Spencer. *International Communication Association. Journal of Communication*. Volume: 57 pp: 599-612.
- Budak, G & Gürbüz, S. (2017) Öznel Kariyer Başarısı: Bir Ölçek Uyarlama Çalışması. *İş ve İnsan Dergisi The Journal of Human and Work Cilt-Sayı Volume-Issue: 4 (2) s. pp: 87-99 doi: 10.18394/iid.280529*

- Bursztyn, L. & Fujiwara, T. & Pallais, A. Acting Wife: Marriage Market Incentives and Labor Market Investments. *American Economic Review, American Economic Association*, vol. 107(11), pages 3288-3319, November.
- Buss, D. M., & Chiodo, L. M. (1991), Narcissistic acts in everyday life. *Journal of Personality*, 59, 179–215.
- Büyüköztürk, Ş. (2002) Faktör analizi: Temel kavramlar ve ölçek geliştirmede kullanımı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 8 (32)
- Cai, H. & Kwan, V. S. Y. & Sedikides, C. A (2012) Sociocultural Approach to Narcissism: The Case of Modern China. *European Journal of Personality, Eur. J. Pers.* 26: 529–535 Published online 14 November 2011 in Wiley Online Library (wileyonlinelibrary.com) DOI: 10.1002/per.852
- Cain, N.M., Pincus, A.L. & Ansell, E.B. (2008), Narcissism at the crossroads: Phenotypic description of pathological narcissism across clinical theory, social/personality psychology, and psychiatric diagnosis. *Clinical Psychology Review*, 28, s: 638-656.
- Campbell WK1, Bonacci AM, Shelton J, Exline JJ, Bushman BJ. (2004) Psychological entitlement: interpersonal consequences and validation of a self-report measure. *J Pers Assess.* Aug;83(1): 2004. 29-45.
- Campbell, W. K. (1999), Narcissism and romantic attraction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 77, 1254–1270.
- Campbell, W. K., Foster, C. A., & Finkel, E. J. (2002), Does self-love lead to love for others? A story of narcissistic game playing. *Journal of Personality and Social Psychology*, 83 340–354.
- Campbell, W. K., Goodie, A. S., & Foster, J. D. (2004), Narcissism, overconfidence, and risk attitude. *Journal of Behavioral Decision Making*, 17(4), 297–311

- Campbell, W. K., Reeder, G. D., Sedikides, C., & Elliot, A. J. (2000), Narcissism and comparative self-enhancement strategies. *Journal of Research in Personality*, 34, 329–347.
- Ceylan, V. (2016) *Borderline Kişilik Ölçeği (Türkçe BPQ): Geçerlik, Güvenirliği, Faktör Yapısı*. Yüksek Lisans Tezi. Hasan Kalyoncu Üniversitesi Klinik Psikoloji Bilim Dalı.
- Chamberlain, F. (2000), *Michael Chekov on the technique of acting*. In A. Hodge (Ed.), *Twentieth century actor training*. New York, NY: Routledge.
- Chandra, R. (2004) Emotional Intelligence and the Actor Jeannette Ginslov. Retrieved from www.academia.edu.tr.
- Cramer, P. (2011), “Narcissism through the ages: What happens when narcissists grow older?”, *Journal of Research in Personality*, 45(5), 479-492. doi:10.1016/j.jrp.2011.06.003.
- Crawford TN, Cohen PR, Chen H et al. (2009) Early maternal separation and the trajectory of borderline personality disorder symptoms. *Development and Psychopathology*, 21:1013-1030
- Cohen, P. & Chen, H. & Gordon, K. & Johnson, J. & Brook, J. & Kasen, S. (2008). Socioeconomic background and the developmental course of schizotypal and borderline personality disorder symptoms. *Published in final edited form as: Dev Psychopathol.* 2008 ; 20(2): . doi:10.1017/S095457940800031X
- Csikszentmihaly, M. (1975) *Beyond Boredom And Anxiety*. Jossey-Bass Publishers.
- Csikszentmihalyi, M. (2008), *Flow: The Psychology of Optimal Experience* Harper Perennial Modern Classics Paperback
- Damasio, A. (1999), *The Feeling Of What Happens*. Harcourt Brace & Company.

- De Janasz, S. C., Forret, M. L. (2008) “Learning The Art of Networking: A Critical Skill for Enhancing Social Capital and Career Success”, *Journal of Management Education*, 32(5): 629-650
- Diderot, D. (1883) *The Paradox Of Acting*. Cornell University Library.
- Disney, K. L., Weinstein, Y. Oltmanns, T. F. (2012) Personality Disorder Symptoms Are Differentially Related to Divorce Frequency. *Department of Psychology, Washington University in Saint Louis. Published in final edited form as: J Fam Psychol*. December ; 26(6): 959–965. doi:10.1037/a0030446.
- Dixon, L. (1998) *The Performance of Gender With Particular Reference to the Plays of Shakespeare*. PhD Thesis, Middlesex University.
- Dries, N., Pepermans, R. and Carlier, O. (1883) Career Success: Constructing a Multidimensional Model. *Journal of Vocational Behavior*. 73, 254-267.
- Eddleston, K. A., Baldrige, D. C.ve Veiga, J. F. (2004) “Toward Modeling The Predictors of Managerial Career Success: Does Gender Matter?”, *Journal of Managerial Psychology*, 19(4): 360-385
- Eğinli, A. T. (2009) *Çalışanlarda İş Doyumu: Kamu Ve Özel Sektör Çalışanlarının İş Doyumuna Yönelik Bir Araştırma*. Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 23, Sayı: 3
- Feist, G. A (1998) Meta-Analysis of Personality in Scientific and Artistic Creativity. *Personality and Social Psychology Review*, Vol. 2, No. 4, 290-309
- Fonagy P, Target M, Gergely G. (2000) Attachment and borderline personality disorder: A theory and some evidence. *Psychiatric Clinics of North America* 23:103–122. [PubMed: 10729934]
- Foster, J. D. Campbell, W. Keith. Twenge, Jean. M. (2003) “Individual differences in narcissism: Inflated self-views across the lifespan and around the world”, *Journal of Research in Personality*, 37(6), 469-486. doi:10.1016/S0092-6566(03)00026-6.

- Foucault, M. (1995) *Ders Özetleri 1970-1982*. Yapı Kredi Yayınları, Cogito.
- Freud, S. (2012) *Narsizm ve Schreber Vakası Üzerine*. Çev: Saffet Murat Tura. Metis Yayınları Ötekini Dinlemek 1.
- Freud, S. (2016) *Sanat ve Sanatçılar Üzerine* (Çev. Kâmuran Şipal). İstanbul: Yapı Kredi.
- Fruzzetti AE, Shenk C, Hoffman PD. (2005) Family interaction and the development of borderline personality disorder. *Development and Psychopathology* 17:1007–1030. [PubMed: 16613428]
- Gattiker, E. & Larwood, L. (1984) Career Success: An Exploratory Study of Managers. *Journal of Business and Psychology* December 1986, Volume 1, Issue 2, pp 78–94
- Gebauer, J. & Sedikides, C. & Verplanken, B. & Maio, G.R. (2012) Communal Narcissism. *Journal of Personality and Social Psychology* © 2012 American Psychological Association Vol. 103, No. 5, 854–878 0022-3514/12/\$12.00 DOI: 10.1037/a0029629
- Goldner-Vukov, M. & Moore, L. J. (2010) Malignant Narcissism: From Fairy Tales To Harsh Reality. *Psychiatria Danubina*. Vol. 22, No. 3, pp 392–405 Review © Medicinska naklada - Zagreb, Croatia
- Greenhaus, J.H., Parasuraman, S. and Worley, W.M. (1990) Effects of Race on Organizational Experience, Job Performance Evaluations, and Career Outcomes. *Academy of Management Journal*, 33, 64-86. <http://dx.doi.org/10.2307/256352>
- Hall, D.T. (1996) Protean Careers of the 21st century, *Academy of Management Executive*, 10(4), 8–16. https://www.jstor.org/stable/4165349?seq=1#metadata_info_tab_contents
- Hassan I. Ballout, (2007) "Career success: The effects of human capital, person, environment fit and organizational support", *Journal of Managerial*

- Heslin, P.A. (2005) Conceptualizing and Evaluating Career Success. *Journal of Organizational Behavior*, 6, 113-116. <http://dx.doi.org/10.1002/job.270>
- House, R. J. Shane, S. A. Herold, D. M. (1996) Rumors of the death of dispositional research are vastly exaggerated. *Academy of Management Review*, 21, 203-224.
- Jackson SA, Eklund RC. (2004) The Flow Scales Manual. Morgantown, WV, USA: Fitness Information Technology, Inc.
- Jackson SA, Marsh HW. (1996), Development and validation of a scale to measure optimal experience: The Flow State Scale. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 18, 17–35.
- Jackson, S. A. Thomas, P. R. Marsh, H.W. Smethurst, C. S. (2001), Relationships between Flow, Self-Concept, Psychological Skills, and Performance, *Journal Of Applied Sport Psychology*, 13:129-153.
- Javanbakht, A. (2006) Was the myth of Narcissus misinterpreted by Freud? Narcissus, a model for schizoid-histrionic, not narcissistic, personality disorder. *The American Journal of Psychoanalysis* 66(1):63-71 DOI: 10.1007/s11231-005-9003-1
- Johnson, S. et al. (2012), Creativity and bipolar disorder: Touched by fire or burning with questions? *Clin Psychol Rev.* 2012 February; 32(1):1–12. doi:10.1016/j.cpr.2011.10.001.
- Juda, A. (2006) The Relationship Between Highest Mental Capacity And Psychic Abnormalities. <https://doi.org/10.1176/ajp.106.4.296>
- Judge, T. A. Larsen, R. J. (2001) “Dispositional Affect and Job Satisfaction: A Review and Theoretical Extension”, *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, Vol. 86, No.1, 67-98.

- Karaaziz, M. ve Erdem Atak, İ. (2013), Narsisizm ve Narsisizmle İlgili Araştırmalar Üzerine Bir Gözden Geçirme. *Nesne*, 1 (2), s.44-59.
- Karaboğa, K. (2011) *Oyunculuk Sanatında Yöntem ve Paradoks*. Habitus Yayıncılık. 1. Baskı. İstanbul.
- Kelecek, S. & Aşçı, F. H. & Altıntaş, A. (2011) *Elit Erkek Ve Kadın Voleybolcuların Algıladıkları Gündüsel İklimin, Gündüsel Yönelimlerini ve Optimal Performans Duygu Durumlarını Belirlemedeki Rolü*. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi Ekim 2010, XV(4), 35-47.
- Kernberg, O. F. (1970) Factors in the psychoanalytic treatment of narcissistic personalities. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 18,51-85.
- Kernberg, O.F. *Sınır Durumlar ve Patolojik Narsisizm*. Metis Yayınları. (2016).
- Kernis, M. H., & Sun, C. (1994), Narcissism and reactions to interpersonal feedback. *Journal of Research in Personality*, 28,4–13.
- Kim, H. Y. (2013) Statistical notes for clinical researchers: assessing normal distribution (2) using skewness and kurtosis. *Restorative Dentistry & Endodontics*, 38(1), 52–54.
- Kiraz, C. (2011), *Eğitim fakültesi öğrencilerinin empatik eğilimleri ile Narsisistik kişilik özellikleri*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi. İstanbul.
- Koehn, S. (2007), *Propensity And Attainment Of Flow State*, Victoria University, School Of Human Movement, Recreation And Performance, Faculty Of Human Development, Doctorate Thesis.
- Kohut, H. (2004), *Psikanalizin Öteki Yüzü*. Çev. İthaki Yayınları.
- Konijn, E. (2000), Acting emotions. Amsterdam, The Netherlands: *Amsterdam University Press*.
- Köroğlu, E. (2016), *Klinik Psikopatoloji*. Boylam Psikiyatri Enstitüsü.

- Küçük, C. (2013), *Senden Nefret Ediyorum Ne olur Beni Terk Etme*, Pusula Yayınevi.
- Kyaga, S. (2014), Creativity And Psychopathology. *Karolinska Institutet*. Stockholm.
- Kyriazos, T. A. ve Stalikas, A. (2018). Positive Parenting or Positive Psychology Parenting? Towards a Conceptual Framework of Positive Psychology Parenting. *Psychology*, 2018, 9, 1761-1788 <http://www.scirp.org/journal/psych> ISSN Online: 2152-7199 ISSN Print: 2152-7180 DOI: 10.4236/
- Lavner, J.A, Lamkin, J. Miller J. D. (2015) Borderline Personality Disorder Symptoms and Newlyweds' Observed Communication, Partner Characteristics, and Longitudinal Marital Outcomes. University of Georgia Published in final edited form as: *J Abnorm Psychol*. November; 124(4): 975–981. doi:10.1037/abn0000095.
- Lombroso, C. (1891) *The Man Of Genius*. Kessinger Publishing. <http://www.gutenberg.org/files/50539/50539-h/50539-h.htm>
- Mahler, M.S. Pine, F. ve Bergman, A. (2003), *İnsan Yavrusunun Psikolojik Doğumu*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Masterson, J. F. (2016). *Narsisistik Ve Borderline Kişilik Bozuklukları Bir Bütüncül Gelişimsel Yaklaşım*. Çev. Mustafa Atakay. Litera Yayıncılık. (2016).
- McLeod, J. & Cropley, A. (1989), Fostering Academic Excellence. *Pergamon Press*.
- Meade, J. (2000) Boost Careers and Succession Planning. *HR Magazine*, October, 175-178
- Meyer-Dinkgrafe, D. (2001), Approaches to Acting: Past and Present. *London, England: Continuum*.
- Morrison, A. P. (1986) Essential Papers on Narcissism. *New York University Press*.
- Munich, R. & Munich, M. (2009). Overparenting and the Narcissistic Pursuit of Attachment. *Psychiatric Annals* · April 2009 DOI: 10.3928/00485713-20090401-04

- Nabi, G. R. (1999), “An Investigation into the Differential Profile of Predictors of Objective and Subjective Career Success”, *Career Development International*, 4(4):212-225.
- Nachar, N. (2008). The Mann- Whitney U: A Test for Assessing Whether Two Independent Samples Come from the Same Distribution. *Tutorials in Quantitative Methods for Psychology*, vol. 4(1), p. 13- 20.
- Nettle, D. (2006), Psychological Profiles Of Actors. *Personality and Individual Differences* 40 375–383.
- Newman, L. K. & Stevenson, C. S. & Bergman, L. R. & Boyce, P. (2007). Borderline personality disorder, mother infant interaction and parenting perceptions: preliminary findings. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry* 2007; 41:598605
- Nietzsche, F. (2005), *Tragedyanın Doğuşu*, Mustafa Tüzel (çev.) 1. Basım, İstanbul: İthaki Yayınları.
- O’Leary, J. & Wright F. (1986) Shame and Gender Issues in Pathological Narcissism. *Psychoanalytic Psychology*, 3(A), 327-339 Copyright © 1986, Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Orhan, G. (2014), *Narsisizm Etiyolojisi ve Dindarlıkla İlişkisi*, Yayımlanmış yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
- Ostertagová, E. & Ostertag, O. & Kovac, J. (2014). Methodology and Application of the Kruskal-Wallis Test. *Applied Mechanics and Materials* Vol. 611 (2014) pp 115-120, Trans Tech Publications, Switzerland.
- Otluoğlu, Çakmak, K. Ö. (2014), Kariyer Bağlılığının Kariyer Başarısı Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi* – Sayı:23-Doi: <http://dx.doi.org/10.11611/JMER283> 2014.

Ovid (8AD/1717). *Metamorphoses* (Book 3). Translated by Sir Samuel Garth and John Dryden, 1717. Downloaded 4 August 2010 from <http://classics.mit.edu/Ovid/metam.html>.

Özakkaş, T. & Çorak, A. & Tuncer, M. & Sezgin, B. (2013) *Borderline Narsisist ve Şizoid Kişilikler 10. BPT Mart 2012 Ders Notları* 9.6055241872, 1. Baskı.

Özdemir, H. E. (2017) *Bir Grup Üniversite Öğrencisinde Bağlanma Stilleri İle Narsisizm Arasındaki İlişki: Reddedilme Duyarlılığının Aracı Rolü*. Işık Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi.

Özsoy, A. (2017) Karanlık Üçlü'nün (Narsisizm, Makyavelizm ve Psikopati) İş Tatminine Etkisinin İncelenmesi. *Yönetim ve Ekonomi* Cilt:24 Sayı:2 Manisa Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F.

Padovan, C. (2017). The medical-psychiatric origins of the psychoanalytical concept of narcissism. *Ágora: Estudos em Teoria Psicanalítica* On-line version ISSN 1809-4414.

Paulhus, D. L. (1998), Interpersonal and intrapsychic adaptiveness of trait self-enhancement: A mixed blessing? *Journal of Personality and Social Psychology*, 74, 1197–1208.

Pincus, A. L. & Roche, M. J. (2011), Narcissistic grandiosity and narcissistic vulnerability. In W. K. Campbell & J. D. Miller (Eds.), *Handbook of narcissism and narcissistic personality disorder: Theoretical approaches, empirical findings, and treatment* (pp. 31–40). New York, NY: Guilfo

Prior, R. W. (2005), *Characterising actor trainers' understanding of their practice in Australian and English drama schools* (Doctoral dissertation). Griffith University.

Privette, G., & Bundrick, C. M. (1991), Peak experience, peak performance, and flow: Correspondence of personal descriptions and theoretical constructs. *Journal of Social Behavior & Personality*, 6(5), 169-188.

- Raskin, R. N., & Hall, C. S. (1979), A narcissistic personality inventory. *Psychological Reports*, 45, 590.
- Raskin, R. N., & Novacek, J. (1991), Narcissism and the use of fantasy. *Journal of Clinical Psychology*, 47, 490–499.
- Raskin, R. N., & Terry, H. (1988), A principle components analysis of the Narcissistic Personality Inventory and further evidence of its construct validity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54, 890–902.
- Richards, S. Aziz N, Bale S, Bick D, Das S, Gastier-Foster J, Grody WW, Hegde M, Lyon E, Spector E, Voelkerding K, Rehm HL (2015), Standards and Guidelines for the Interpretation of Sequence Variants: A Joint Consensus Recommendation of the American College of Medical Genetics and Genomics and the Association for Molecular Pathology.
- Ronningstam, E. (2009) *Narcissistic personality disorder*. In Blaney, P.H. and Millon, T. (Eds). *Oxford textbook of psychopathology* (2nd Edn.) New York: Oxford University Press, p. 752-770.
- Sakurai, T. (2018), *Political Theories of Narcissism: Towards the Self-Reflection of Knowledge and Politics from the Pschoanalytic Perspectives of Erich Fromm and Shozo Fujita* (Politikwissenschaft) Publisher: Lit Verlag.
- Schechner, R. (1973), “Performans ve Sosyal Bilimler”. Çeviren: Pınar Gümüş. *Mimesis*. 16, 81-83.
- Seema, A. ve Sujatha, S. (2016), Individual Variables on Subjective Career Success – An Empirical Study From An Indian Context. July, *International Journal of Applied Business and Economic Research* 14(6):3819-3839
- Seibert, S. E., Kraimer, M. L., Liden, R. C. (2001), “A Social Capital Theory of Career Success”, *Academy of Management Journal*, 44(2): 219-237.
- Seton, M. (2009), The Gilbert Spottiswood Churchill fellowship to study holistic healthcare of actors in training and in the workplace.

- Seton, M. C. (2010), The ethics of embodiment: Actor training and habitual vulnerability. *Performing Ethos*, 1(1), 5–20.
- Solomon, R. (2002), *Michael Chekhov and His Approach to Acting in Contemporary Performance Training*. Electronic Theses and Dissertations. 615.
- Stanislavski, K. (2011), *Bir Aktör Hazırlanıyor*. Çev. Suat Taşer. Agora Kitaplığı.
- Stepp, S. D., Whalen D. J., Pilkonis P. A., Hipwell A. E., Levine, M. D. (2011). Children of Mothers with Borderline Personality Disorder: Identifying Parenting Behaviors as Potential Targets for Intervention. *Published in final edited form as: Personal Disord.* 2011 January ; 3(1): 76–91. doi:10.1037/a0023081.
- Strumpfer, D. J. W. Danana, N. Gouws, J. F. Viviers, M. R. (1998), Personality dispositions and job satisfaction. *South African Journal of Psychology*, 28(2), 92-100.
- Sturges, J. (1999) What Is Means To Succeed: Personal Conceptions Of Career Success Held By Male And Female Managers At Different Ages. *British Journal of Management*, 10, 239-252.
- Sutin, A. R., Costa, P. T., Miech, R. ve Eaton, W. W. (2009) “Personality and Career Success: Concurrent and Longitudinal Relations”, *European Journal of Personality*, 23(2):71-84.
- Taylor, S. L. (2016). Actor training and emotions: Finding a balance. *Edith Cowan University Research Online*.
- Teicholz, J.G. (1978). A selective review of the psychoanalytic literature on theoretical conceptualisations of narcissism. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 26, 831-861.
- Thomson, G. (2004), *Tragedyanın Kökeni*. Çev: Mehmet H. Doğan. Payel Yayınevi.

- Timuroğlu, K. ve İşcan, Ö.F. (2008). “İşyerinde Narsisizm ve İş Tatmini İlişkisi”, *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 22 (2), 239–264.
- Trees T. Juurlink, Margreet ten Have, Femke Lamers, Hein J. F. van Marle, Johannes R. Anema, Ron de Graaf and Aartjan T. F. Beekman. (2018), Borderline personality symptoms and work performance: a population-based survey. *BMC Psychiatry* 18:202 <https://doi.org/10.1186/s12888-018-1777-9>.
- Tunç, P. (2016) *Borderline Kişilik Bozukluğu'nda Depresif Semptom Ve Çocukluk Çağı Travmalarının Dürtüsellik, Kendine Zarar Verme ve İntihar Üzerindeki Yordayıcı Etkisi*. İstanbul Arel Üniversitesi Doktora Tezi.
- Turban, D.B. and Dougherty, T.W. (1994), Role of Protege Personality in Receipt of Mentoring and Career Success. *Academy of Management Journal*, 37, 688-702. <http://dx.doi.org/10.2307/256706>. Retrieved from <https://www.jstor.org/stable/256706?read-now=1&refreqid=excelsior%3Ad80a13683e2547405df9074b1d509a>
- Twenge, J., & Campbell, W. K. , (2003). “Isn't it fun to get the respect that we're going to deserve?” Narcissism, social rejection, and aggression. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 29, 261–272.
- Twenge, J. M. & Campbell, W. K. (2002). Self-Esteem and Socioeconomic Status: A Meta-Analytic Review. *Personality and Social Psychology Review* 2002, Vol. 6, No. 1, 59–71.
- Tyson, P., Tyson, R.. (1984). Narcissism and Superego Development. *J. Amer. Psychoanal. Assn.*, 32:75-98.
- Vohs, K. D., & Campbell, W. K. (2005). *Narcissism and materialism*. Unpublished data, University of British Columbia.
- Wallace, Lori Lee, (2012). *"The Intercultural and Psychophysical Pedagogy of Phillip Zarrilli"* Theatre and Dance Graduate Theses & Dissertations. Paper 12.

- Wayne, S.J., Liden, R.C., Kraimer, M.L. and Graf, I.K. (1999), The Role of Human Capital, Motivation and Supervisor Sponsorship in Predicting Career Success. *Journal of Organizational Behavior*, 20, 577-595. [http://dx.doi.org/10.1002/\(SICI\)1099-1379\(199909\)20:5<577::AID-JOB958>3.0.CO;2-0](http://dx.doi.org/10.1002/(SICI)1099-1379(199909)20:5<577::AID-JOB958>3.0.CO;2-0)
- Wetherell, M. (2012). Affect and emotion: a new social science understanding. *London UK: Sage*.
- Wetherell, M. (2013) Affect and discourse – What’s the problem? From affect as excess to affective/discursive practice. *Springer Link*. December 2013, Volume 6, Issue 4, pp 349–368.
- Wetzel, E. & Robins, R. W. (2016). Are Parenting Practices Associated with the Development of Narcissism? Findings from a Longitudinal Study of Mexican origin Youth. Published in final edited form as: *J Res Pers*. 2016 August ; 63: 84–94. doi:10.1016/j.jrp.2016.05.005.
- Wright, P. M. Kacmar, K. M. McMahan, G. C. Deleeuw, K. (1995). P= f (MXA): cognitive ability as a moderator of the relationship between personality and job performance. *Journal of Management*, 21(6), 1129-1139.
- Yavuz, K. (2018), *Yöneticilerin Algılanan Narsisistik Özelliklerinin Çalışan Performansı Üzerindeki Etkileri: Devlet Üniversitesinde Yapılan Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. T.C. İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yeomans, F. E. & Clarkin J. F. & Kernberg O. F. (2016). *Borderline Kişilik Bozukluğu İçin Aktarım Odaklı Psikoterapi Klinik Bir Rehber*. Psikoterapi Enstitüsü Eğitim Yayınları 219.

EKLER

Ek-1 İstanbul Şehir Tiyatroları'ndan Alınan İzin Belgesi

T.C.
İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANLIĞI
Kültür Daire Başkanlığı
Şehir Tiyatroları Müdürlüğü

Sayı : 36563255-262-050-02/ 701830/1573-140016

41/06/2018

Konu : Nilgün TUNA'nın Anket İzni

BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
Yazı İşleri Müdürlüğüne

İlgi: a) 29/05/2018 tarihli yazınız.
b) Yönetim Kurulunun 30/05/2018 tarihli ve 2018/7 sayılı kararı.

İlgi (a) yazınız ilgi (b) Yönetim Kurulunda görüşülmüş olup, Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji (tezli) programı öğrencisi Nilgün TUNA'nın "Tiyatro Oyuncularında Borderline ve Narsissistik Kişilik Özelliklerinin Optimal Performans Duygu Durum ve Öznel Kariyer Başarısı ile İlişkisi" konulu tezi kapsamında İBB Şehir Tiyatrolarında anket çalışması yapma talebi olumlu karşılanmıştır.

Bilgilerinizi arz/rica ederim.

Salih EFİLOĞLU
Şehir Tiyatroları Müdürü

Şehir Tiyatroları Müdürlüğü
Harbiye Mah.Darülbeyazı Cad.No:1 Şişli - İstanbul
Tel:0(212) 455 39 00 Fax:0(212) 449 51 39 e-posta:tiyatro@ibb.gov

Ayrıntılı bilgi için irtibat:N.CİHANGİROĞLU
Tel:0(212) 455 39 12
e-posta:nezihe.cihangiroglu@ibb.gov.

Ek-2 Türkçe Borderline Kişilik Ölçeği

TÜRKÇE BPQ

BPQ

© Amir Poreh, 2006

Türkçe BPQ © Samet Köse & M. Hakan Türkçapar, 2015

Yönerge: Aşağıda kişilerin kendileri hakkında kullandıkları ifadeler bulacaksınız. Bu ifadelerin sizin için de geçerli olup olmadığına karar vermelisiniz. Lütfen aşağıdaki tüm ifadeler için son iki yıl ve öncesinde *SİZİ EN İYİ TANIMLADIĞINI DÜŞÜNDÜĞÜNÜZ* en uygun seçeneği işaretleyiniz. Yanıtınız doğru ise D seçeneğini daire içine alınız. Eğer yanıtınız yanlış ise Y seçeneğini daire içine alınız. Unutmayın, herkes birbirinden farklıdır. Doğru, yanlış, ya da hileli yanıt yoktur! Olabildiğince dürüst yanıtlar vermeye özen gösteriniz ve her bir soruda uzun süre düşünmeden yanıt vermeye dikkat ediniz.

Bazen karar vermek sizin için zor olsa bile, lütfen tüm soruları yanıtlamaya çalışınız.

Daire içine alınız

1. İşleri çoğu kez üzerinde fazla düşünmeden yaparım.	D	Y
2. Çoğu kez „birden bire” depresif ve anksiyeteli hissederim.	D	Y
3. İnsanlar çoğu kez beni terkederler.	D	Y
4. Arkadaşlarım tarafından nadiren hayal kırıklığına uğrarım.	D	Y
5. Kendimi diğer kişilerden (derece olarak) daha aşağıda hissederim.	D	Y
6. Geçmişte kendine zarar verme davranışında bulunmakla tehdit ettiğim oldu.	D	Y
7. Hayatımla ilgili bir şeyler yapmak için becerilerimin varolduğuna inanmıyorum.	D	Y
8. Nadiren diğer insanlara kızarım.	D	Y
9. Bazen gerçek olmadığım duygusuna kapılırım.	D	Y

10. Uzunca bir süre tanımadığım birisiyle cinsel ilişkide bulunmam.	D	Y
11. Bazen kendimi anksiyeteli ya da gergin hissederim, bir kaç saat sonra da üzgün hissederim.	D	Y
12. Bana yakın olan insanlar öldüğünde ya da beni bıraktıklarında, kendimi terk edilmiş hissederim.	D	Y
13. Potansiyel dostlukları çoğu kez abartır, sonra da yürümeyeceklerini anlarım.	D	Y
14. Diğer insanlar gibi olsaydım kendimi iyi hissederdim.	D	Y
15. Kasıtlı olarak kendimi öldürmeye çalışmaksızın, kendime zarar vermeye çalıştım.	D	Y
16. Genel olarak, hayatım çok sıkıcıdır.	D	Y
17. Sık sık fiziksel kavgalar ederim.	D	Y
18. Bazen birilerinin peşimde olduğunu hissine kapılırım.	D	Y
19. Arkadaşlarım duygularımın çok hızlı bir şekilde değiştiğini söylerler.	D	Y
20. Yalnız zaman geçirmekten korkarım.	D	Y
21. Güvenilir görünen insanlar çoğu kez beni hayal kırıklığına uğratırlar.	D	Y
22. Geçmişte intihar girişiminde bulundum.	D	Y
23. Çoğu kez başkalarına sunacak hiçbir şeyim yok gibi hissederim.	D	Y
24. Öfkelendiğimde kendimi kontrol edememe sorunum var.	D	Y
25. Başkalarının zihnini okuyabilirim.	D	Y
26. Kokain, eroin gibi ağır uyuşturucu maddeler denedim.	D	Y

27. Duygu durumum gün boyunca mutluluk, öfke, anksiyete ve depresyon arasında sık sık gider gelir.	D	Y
28. Arkadaşımdan ayrıldığımda, onları tekrar göreceğimden eminimdir.	D	Y
29. Arkadaşlarım çoğu kez beni hayal kırıklığına uğratırlar.	D	Y
30. Kendimi bilerek kestim.	D	Y
31. Çoğu kez kendimi yalnız ve terk edilmiş hissedirim.	D	Y
32. Öfkelendiğimde kendimi kontrol etmede hiç bir zorluk çekmem.	D	Y
33. Bazen başkalarının görmediği ya da duymadığı şeyler görür ve duyarım.	D	Y
34. İlk buluşmada cinsel ilişkide bulunmak benim için alışılmamış değildir.	D	Y
35. Bazen kendimi çok üzgün hissedirim ama bu duygu hızlı bir şekilde geçer.	D	Y
36. İnsanlar çoğu kez beni hayal kırıklığına uğratırlar.	D	Y
37. Keşke bazı arkadaşlarım gibi olabilsem.	D	Y
38. Dikkat çekmek için kendime zarar verdiğim oldu.	D	Y
39. Farklı insanlarla farklı ortamlarda bulunduğumda bazen kim olduğumdan emin olmayacak derecede kendimi farklı hissedirim.	D	Y
40. Başkaları tarafından kolayca kızdırılırım.	D	Y
41. Bazen başkalarının ne düşündüğünü gerçekten duyabilirim.	D	Y
42. Canım istediğinde uyuşturucu maddeler kullanırım.	D	Y
43. Nadiren kendimi üzgün ya da anksiyeteli hissedirim.	D	Y

44. Beni hiç kimse sevmiyor.	D	Y
45. İnsanlara güvendiğimde, nadiren beni hayal kırıklığına uğratırlar.	D	Y
46. İnsanların beni daha yakından tanıdıklarında, beni sevmeyeceklerini hissediyorum.	D	Y
47. Kolayca öfkelenirim.	D	Y
48. Başkalarının zihinlerini okumak mümkün değildir.	D	Y
49. Bazen kendimi çok mutlu hissediyorum ama bu duygu hızlı bir şekilde değişebiliyor.	D	Y
50. Onlara ihtiyacım olduğunda yanımda olmayacakları için, başkalarına bağımlı olmakta zorlanırım.	D	Y
51. Önem verdiğim kişilerle ilişkilerimde inişler ve çıkışlar çok olur.	D	Y
52. Kendim gibi davranmada rahatımdır.	D	Y
53. Asla kendime zarar girişiminde bulunmadım.	D	Y
54. Nadiren yalnızlık hissederim.	D	Y
55. Çoğu kez önemsiz şeylerin beni öfkелendirdiği olur.	D	Y
56. Bazen gerçek olanla hayalimde canlandırdığım arasındaki farkı atlarım.	D	Y
57. İçki içtiğim zaman, çok fazla içerim.	D	Y
58. Kendimi huysuz, geçimsiz bir kişi olarak düşünürüm.	D	Y
59. İnsanlar çoğu kez beni terk ettikleri için, onlarla yakın ilişkiler geliştirmede zorluk çekerim.	D	Y
60. Onlara ihtiyacım olduğunda arkadaşlarım her zaman yanımda olurlar.	D	Y
61. Keşke bir başkası olsaydım.	D	Y

62. Hayatımın ilginç olmadığını hissediyorum.	D	Y
63. Öfkeli olduğum zaman, bazen eşyalara vurup kırabilirim.	D	Y
64. Çoğu kez aşırı hız nedeniyle trafik cezası alırım.	D	Y
65. Çoğu kez duygusal açıdan bir „lunapark treninin“ üzerindeymiş gibi hissedirim.	D	Y
66. Ailem tarafından terk edilmiş gibi hissediyorum.	D	Y
67. Kim olduğum konusunda kendimi çok rahat hissediyorum.	D	Y
68. Çoğu kez işleri fazla düşünmeden, dürtüsel olarak yaparım.	D	Y
69. Hayatımın bir amacı yoktur.	D	Y
70. Gelecekte ne yapmak istediğimden emin değilim.	D	Y
71. Bazen o kadar çok yiyorum ki, ya çok sancım oluyor ya da kendimi kusmak için zorlamak zorunda kalıyorum.	D	Y
72. İnsanlar huysuz, geçimsiz bir kişi olduğumu düşünürler.	D	Y
73. Sevdığım insanlar beni çoğu kez bırakırlar.	D	Y
74. Sosyal durumlarda, çoğu kez başkalarının zihnimden geçenleri sezeceklerini ve onlara sunabileceğim pek bir şey olmadığını farkedeceklerini hissedirim.	D	Y
75. Kendime zarar vermeye çalıştığım için hastanede yattığım olmuştur.	D	Y
76. Çoğu kez boşluk duygusu hissedirim.	D	Y
77. Başkaları beni çoğu kez öfkeliendirir.	D	Y
78. Değer verdiğim birisinin beni bırakacağını düşünmek beni çoğu kez çılgına çevirir.	D	Y

79. Uzun vadeli amaçlarım konusunda kafam karışıktır.	D	Y
80. Başkaları çok çabuk öfkelendiğimi söylerler.	D	Y

Ek-3 Narsistik Kişilik Envanteri

Yönerge: Aşağıdaki her bir tutum çifti içinden, lütfen size en uygun olanı belirtiniz.

1		İnsanlar bana iltifat ettiklerinde bazen utanırım.
		İyi biri olduğumu biliyorum, çünkü herkes böyle söyler.
2		Kalabalık içinde herkesten biri olmayı tercih ederim.
		İlgi merkezi olmayı severim.
3		Pek çok insandan ne daha iyi ne de daha kötüyüm.
		Özel biri olduğumu düşünüyorum.
4		İnsanlar üzerinde otorite kurmaktan hoşlanırım.
		Emirlere uymaktan rahatsız olmam.
5		İnsanları kolayca manipüle ederim.
		İnsanları manipüle ettiğimi fark ettiğimde rahatsız olurum.
6		Layık olduğum saygıyı elde etme konusunda ısrarcıyım.
		Hak ettiğim saygıyı genellikle görürüm.
7		Gösterişten kaçınırım.
		Genellikle fırsatını bulduğumda şov yaparım.
8*		Her zaman ne yaptığımı bilirim.
		Bazen yaptığım şeyden emin değilimdir.
9		Bazen iyi hikaye anlatırım.
		Herkes hikayelerimi dinlemekten hoşlanır.
10		İnsanlardan çok şey beklerim.
		Başkaları için bir şeyler yapmaktan hoşlanırım.
11		İlgi merkezi olmaktan hoşlanırım.
		İlgi merkezi olmak beni rahatsız eder.
12		Otorite olmanın benim için pek bir anlamı yoktur.
		İnsanlar daima otoritemi kabul ediyor görünürler.
13		Önemli bir insan olacağım.
		Başarılı olmayı umuyorum.
14		İnsanlar söylediklerimin bazılarına inanır.
		İnsanları istediğim her şeye inandırabilirim.
15		Kendi kendime yeterim.
		Başkalarından öğrenebileceğim çok şey var.
16		Herkes gibi biriyim.
		Sıra dışı biriyim.

* Ölçekle düşük korelasyon gösteren soruyu belirtmektedir.

Ek-4 Optimal Performans Duygu Durum Ölçeği -2 (DFS-2)

Lütfen aşağıdaki soruları sıklıkla yaptığınız etkinlik (dans, spor, müzik, drama, yoga...) deneyiminizi düşünerek cevaplayınız. Buradaki ifadeler, yaptığınız etkinlik sırasında **genel olarak** yaşadığınız duygular ya da edindiğiniz düşüncelerle ilgilidir. Bu duygu ve düşünceleri bazen, her zaman ya da hiç yaşamamış olabilirsiniz. Burada doğru ya da yanlış cevaplar yoktur. Etkinlik sırasında her bir duygu ve düşünceye ne sıklıkla sahip olduğunuzu düşününüz ve yaşadığınız deneyimle örtüşen en iyi cevabı yuvarlak içine alınız.

	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sık Sık	Her Zaman
..... (etkinlik adı)'e/a katıldığımda					
1. Zorlanırım; ama becerilerimin bu zorluğu yeneceğine inanırım.	1	2	3	4	5
2. Düşünmeksizin doğru hareketleri yaparım.	1	2	3	4	5
3. Ne yapmak istediğimi çok iyi bilirim.	1	2	3	4	5
4. Performansım konusunda net bir fikre sahibim.	1	2	3	4	5
5. Dikkatimi tamamen yapmakta olduğum şeye odaklarım.	1	2	3	4	5
6. Yaptıklarım üzerinde kontrole sahibimdir.	1	2	3	4	5
7. Başkalarının benim hakkında düşünebilecekleri ile ilgilenmem.	1	2	3	4	5
8. Zamanın farklılaştığını hissedirim (yavaşlıyor veya hızlanıyor).	1	2	3	4	5
9. Birşeyi denemekten zevk alırım.	1	2	3	4	5
10. Yeteneklerim ortamın/durumun zorluklarının üstesinden gelmemi sağlar.	1	2	3	4	5
11. Olayların kendiliğinden oluştuğunu hissedirim.	1	2	3	4	5
12. Ne yapmak istediğim konusunda güçlü hislere sahibim.	1	2	3	4	5
13. Ne kadar iyi performans gösterdiğimin farkındayım.	1	2	3	4	5
14. Kendimi olan bitene vermekte zorlanmam.	1	2	3	4	5
15. Yaptıklarımı kontrol edebileceğimi hissedirim.	1	2	3	4	5
16. Başkalarının beni nasıl değerlendireceği ile ilgilenmem.	1	2	3	4	5
17. Zamanın normalden farklı geçtiğini hissedirim.	1	2	3	4	5

LÜTFEN ARKA SAYFAYA GEÇİNİZ

	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sık Sık	Her Zaman
..... (etkinlik adı)*e/a katıldığımda					
18. Performans duygusunu severim ve bu duyguyu yeniden yaşamak isterim.	1	2	3	4	5
19. Zorlukların üstesinden gelebilecek kadar kendimi yeterli hissederim.	1	2	3	4	5
20. Hareketleri çok fazla düşünmeden otomatik olarak yaparım.	1	2	3	4	5
21. Neyi başarmak istediğimi bilirim.	1	2	3	4	5
22. Ne kadar iyi performans gösterdiğim konusunda iyi fikirlere sahibim.	1	2	3	4	5
23. Tam konsantrasyona sahibim.	1	2	3	4	5
24. Tam kontrole sahibim.	1	2	3	4	5
25. Kendimi başkalarına nasıl gösterdiğimle ilgilenmem.	1	2	3	4	5
26. Zamanın hızlı akıp gittiğini hissederim.	1	2	3	4	5
27. Aktiviteden elde ettiğim deneyim/yaşantı bende güzel duygular bırakır.	1	2	3	4	5
28. Yaşadığım zorluklarla ve becerilerim aynı seviyededir.	1	2	3	4	5
29. Hareketleri, düşünmek zorunda olmadan kendiliğinden ve otomatik olarak yaparım.	1	2	3	4	5
30. Hedeflerim açıkça tanımlanmıştır.	1	2	3	4	5
31. Sırası geldiğinde ne kadar iyi performans sergilediğimi söyleyebilirim.	1	2	3	4	5
32. Yapmış olduğum işe tamamen yoğunlaşırım.	1	2	3	4	5
33. Vücudumu tamamen kontrol edebilirim.	1	2	3	4	5
34. Başkalarının benim hakkımda düşünebilecekleri beni endişelendirmez.	1	2	3	4	5
35. Zamanın nasıl geçtiğini anlamam.	1	2	3	4	5
36. Aktivite sırasındaki deneyimler ve yaşantılar fazlası ile faydalıdır.	1	2	3	4	5

Ek-5 Öznel Kariyer Başarısı Ölçeği

ÖZNEL KARİYER BAŞARISI ÖLÇEĞİ										
Kariyerimi bir bütün olarak değerlendirdiğimde... Bu bölümde mesleki kariyerinizi bir bütün olarak değerlendiriniz ve görüşlerinizi temsil eden sayıyı daire içine alarak cevaplayınız.										
1	2	3	4	5						
Kesinlikle Katılmıyorum	Kıs men Katılmıyorum	Ortadayım	Kıs men Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum						
Recognition(Tanınma)										
1...Amirlerim iy i iş çıkardığımı söylerler				1	2	3	4	5		
2...Çalıştığım kurumda işini iy i yapan biri olarak tanınmaktayım				1	2	3	4	5		
3...Çalıştığım kuruma katkılar yapan birisi olarak tanınmaktayım.				1	2	3	4	5		
Meaningful Work(İşin Anlamlılığı)										
4... Yaptığım işin anlamlı bir iş olduğunu düşünüyorum.				1	2	3	4	5		
5... Yaptığım işin farklılık yarattığına inanıyorum.				1	2	3	4	5		
6... Yaptığım işin topluma katkı sağladığını düşünüyorum.				1	2	3	4	5		
Influence(Etki)										
7... Verdiğim kararlar çalıştığım kurumu etkilemektedir.				1	2	3	4	5		
8...Çalıştığım kurumlar önemli konularda benim görüşlerimi dikkate almaktadır.				1	2	3	4	5		
9... Diğer insanlar önemli kararlar verirken benim tavs iyelerimi hesaba katmaktadırlar.				1	2	3	4	5		
Quality Work(İşin Niteliği)										
10...Ortaya koyduğum işin kalitesinden gurur duyuyorum.				1	2	3	4	5		
11...İşimdeki en yüksek kalite standartlarını karşılıyorum.				1	2	3	4	5		
12...İşimi en yüksek standartlarda yapan biri o larak bilinmekteyim.				1	2	3	4	5		

Authenticity(Otantik)					
13... Yaptığım iş kişisel ihtiyaçlarımı ve tercihlerimi karşılamaktadır.	1	2	3	4	5
14...Kariyerimi kendi kontrolümdeymiş gibi düşünüyorum.	1	2	3	4	5
15...Kendi kariyer yolumu kendim seçtim	1	2	3	4	5
Personal Life(Kişisel Yaşam)					
16...Arkadaşıma ve aileme istediğim kadar vakit ayırabilmekteyim.	1	2	3	4	5
17...İşin dışında tatmin edici bir hayata sahip olduğumu düşünüyorum.	1	2	3	4	5
18...Hem iş dışındaki sosyal faaliyetlerimi sürdürüyorum hem de iyi bir çalışanım.	1	2	3	4	5
Growth and Development(Büyüme ve Gelişme)					
19... Daha iyi performans gösterebilmek için becerilerimi geliştirmekteyim.	1	2	3	4	5
20... Alanımdaki güncel değişiklikleri takip etmekteyim.	1	2	3	4	5
21... Becerilerimi geliştirerek kendimi sürekli daha iyi seviyelere taşıyorum.	1	2	3	4	5
Satisfaction(Tatmin)					
22...Kişisel olarak kariyerim tatmin edici	1	2	3	4	5
23...Kariyerim beni heyecanlandırıyor.	1	2	3	4	5
24...Kariyerimi oldukça ilgi çekici buluyorum.	1	2	3	4	5

Ek-6 Sosyo-Demografik Form

Sosyo-Demografik Form

Yaşınız:

☐ 18-29☐ 30-40☐ 41-50☐ 51 Ve Üzeri

Cinsiyet:

☐ Erkek☐ Kadın

Eğitim Durumu:

☐ Lise☐ Üniversite☐ Lisansüstü

Medeni Durum:

☐ Bekar☐ Evli☐ Dul☐ Boşanmış

Çocuğunuz Var Mı?:

☐ Evet☐ Hayır

Yaşam Ortamı:

☐ Kendisi☐ Ailesi(Eş/Çocuk)☐ Ailesi(Anne/Baba/Kardeş)☐ Arkadaş

Ek-7 Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu

T.C. Beykent Üniversitesi

Sosyal Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu

BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ ONAM FORMU

Sizi tarafından yürütülen “.....” başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Bu araştırmanın amacıdir. Araştırmada sizden tahminen (süreyi saat veya dakika olarak belirtebilirsiniz) ayırmanız istenmektedir. Araştırmaya sizin dışınızda tahminenkişi katılacaktır. ¹ Bu çalışmaya katılmak tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, bütün soruları eksiksiz, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan, size en uygun gelen cevapları içtenlikle verecek şekilde cevaplamanızdır. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahipsiniz. Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup kişisel bilgileriniz **gizli tutulacaktır**; ancak verileriniz yayın amacı ile kullanılabilir. İletişim bilgileriniz ise sadece izninize bağlı olarak ve farklı araştırmacıların sizinle iletişime geçebilmesi için “ortak katılımcı havuzuna” aktarılabilir. Eğer araştırmanın amacı ile ilgili verilen bu bilgiler dışında şimdi veya sonra daha fazla bilgiye ihtiyaç duyarsanız araştırmacıya şimdi sorabilir veya e-posta adresi ve numaralı telefondan ulaşabilirsiniz. Araştırma tamamlandığında genel/size özel sonuçların sizinle paylaşılmasını istiyorsanız lütfen araştırmacıya iletiniz.

Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları anladım. Çalışma hakkında yazılı ve sözlü açıklama aşağıda adı belirtilen araştırmacı/araştırmacılar tarafından yapıldı. Bana, çalışmanın

muhtemel riskleri ve faydaları sözlü olarak da anlatıldı. Kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda yeterli güven verildi.

Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve telkin olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının ²:

Adı-

Soyadı:.....

.....

İmzası: İletişim Bilgileri: e-posta:

Telefon:

İletişim bilgilerimin diğer araştırmacıların benimle iletişime geçebilmesi için “ortak araştırma havuzuna” aktarılmasını; ☐ kabul ediyorum ☐ kabul etmiyorum (lütfen uygun seçeneği işaretleyiniz)

Velayet veya Vesayet Altında Bulunanlar İçin:

Veli veya Vasisinin

Adı-

Soyadı:.....

.....

İmzası:

Araştırmacının

Adı-

Soyadı:.....

.....

İmzası:

Şahidin:³

Adı-

Soyadı:.....

.....

İmzası:

¹Bu cümle yalnızca bir örnek olup bu cümlede araştırmanın amacının ve gerekiyorsa nasıl yapılacağı (örneğin psikometrik test mi, öyle ise kaç soru sorulacağı veya kaç ölçekten oluştuğu; ses kaydı, görüntü alımı, gözlem gibi işlemleri mi içerdiği ve ne kadar süreceği gibi) 3 cümleyi geçmeyecek şekilde kısaca anlatılması beklenilmektedir.

²İmza bölümünde ideal olan katılımcının kendisinin imzasının alınmasıdır. Bu durumda onam formunu katılımcı ve araştırmacı imzalar. Katılımcının araştırmaya bireysel olarak katılmayı kabul edip onam formunu imzalamayı istemediği durumlarda şahide ihtiyaç doğar ve bu durumda araştırmacı ve katılımcı yerine şahidin imzalarının olması yeterlidir.

Verilerin yüz yüze iletişim içermeyen; a) İnternet ortamında toplanması durumunda katılımcıların uygulama materyallerine erişebilmesi için, online sistemde sunulan bilgilendirilmiş onam formunu okuyup araştırmaya katılmayı onayladıklarına dair ilgili kutucuğu işaretlemeleri gerekmektedir. Bu işaretleme katılımcıların onam imzaları yerine geçer. Katılımcılar onam formunun sonundaki “araştırmaya katılmayı kabul ettiklerine dair” ilgili kutucuğu işaretlemedikleri takdirde onay vermemiş sayılırlar ve bu durumda araştırmaya devam edilmez. b) Telefonla uygulamalarda ise araştırmacı araştırma sorularına geçmeden önce Bilgilendirilmiş Onam Formundaki bilgileri katılımcıya sesli olarak okur. Bu durumda katılımcının sözlü onayı imza yerine geçer. Telefonda bu sözlü onay alınmadığı takdirde uygulamaya geçilmez. Hem İnternet, hem telefon hem de benzeri yüz yüze iletişimin olmadığı ortamlarda yapılan uygulamalarda katılımcı onay vermediği takdirde bir şahidin onayına başvurulmaksızın uygulamaya devam edilmez.

Eğer veriler okullarda, kurumlarda vb. ortamlarda aynı anda birden fazla kişiden grup uygulaması şeklinde toplanacaksa, yine tercihen tüm katılımcıların onam formlarını bireysel olarak imzalamaları istenir. Ancak katılımcı sayısının fazlalığı ve bununla birlikte zamanın kısıtlılığı gibi durumlar söz konusu olduğunda araştırmacı tüm gruba onam formundaki bilgileri tek seferde sözlü olarak okumayı ve bir imza listesi dolaştırarak katılımcıların araştırmaya katılmayı kabul ettiklerine dair bu listeye imza atmalarını tercih edebilir. Grup çalışmasında da tercih edilen katılımcının kendisinin imzasıdır, ancak araştırmacının etik kurula tanımlaması gereken ender durumlarda ise şahit, grup adına da imza atabilir. Fakat grup ortamında herkes çalışmaya katılmayı kabul etmeyebilir. Bu durumda sadece araştırmaya katılmayı isteyenlerin çalışmaya alınması ve bu kişiler adına toplu imza alınması gerekmektedir. (Çalışmanızda şahidin imzasını grup adına kullanmak istiyorsanız etik kurula koşullarını açıklamanız gerekmektedir).

³Şahit Kriterleri: Çalışmanın bir üyesi olmayan, araştırmacı tarafından belirlenen ve araştırmanın bulguları üzerinde herhangi bir olumlu/olumsuz etki yaratma olasılığı bulunmayan tarafsız yetişkinlerdir. Katılımcı araştırmaya katılmayı kabul edip onam formunu imzalamayı istemediği durumlarda araştırmacı onam formundaki bilgileri katılımcıya sözlü olarak okur. Katılımcı onayladığını sözlü olarak beyan ederse şahit de bu sözlü onam sürecine yazılı onam formunu imzalamak sureti ile şahitlik ettiğini beyan etmiş olur.

NOT: Araştırmacıdan, onam formunun imza kısmında bulunan ikili seçenekten çalışmasına uygun olan alternatifi yazması ve formda yer alan boşlukları çalışmasına uyarlamak yoluyla onam formuna son halini vermesi ve bu şekilde formu göndermesi beklenilmektedir.

ÖZGEÇMİŞ

Nilgün TUNA, 1983 yılında İstanbul’da doğdu. Lisans öğrenimini İstanbul Üniversitesi Tiyatro Eleştirmenliği ve Dramaturji Bölümü’nde tamamladı. Bir süre yazarlık ve tiyatro alanlarında çalıştıktan sonra Beykent Üniversitesi’nde Klinik Psikoloji bölümünde yüksek lisans yapmaya karar verdi. Psikoloji ve tiyatro alanlarını birleştirmek için tiyatro oyuncularının kişilik özelliklerini ve performans algılarını incelediği tezini yazdı. Psikodrama üzerine çeşitli eğitimler ve seminerlere katılmıştır.

Nilgün TUNA

